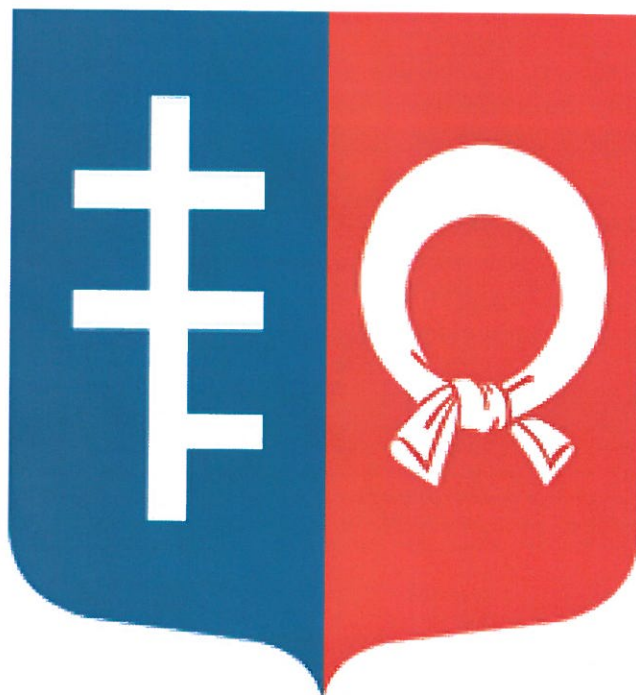

Załącznik do Uchwały Nr XII/79/19
Rady Miejskiej w Nałęczowie z dnia 28.08.2019 r.

*Strategia Rozwiązywania Problemów
Społecznych
w Gminie Nałęczów
na lata 2019-2029*

Spis treści

<i>Wstęp</i>	5
Rozdział I Procedura tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nałęczów	5
1. <i>Uwarunkowania prawno - systemowe</i>	6
2. <i>Metodyka prac nad Strategią</i>	13
Rozdział II Społeczno – gospodarcze uwarunkowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nałęczów	14
1. <i>Charakterystyka Gminy Nałęczów</i>	14
2. <i>Zasoby i warunki mieszkaniowe</i>	17
3. <i>Infrastruktura, transport, komunikacja</i>	18
4. <i>Ochrona środowiska</i>	19
5. <i>Rynek pracy</i>	24
6. <i>Ochrona zdrowia</i>	26
7. <i>Edukacja i wychowanie</i>	27
8. <i>Sport, rekreacja, kultura</i>	30
9. <i>Organizacje pozarządowe</i>	32
Rozdział III Diagnoza sytuacji społecznej w Gminie Nałęczów	33
1. <i>Charakterystyka systemu pomocy społecznej</i>	33
2. <i>Powody udzielania pomocy społecznej w Gminie Nałęczów</i>	35
3. <i>Charakterystyka sytuacji osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej</i>	41
3.1. <i>Zasiłki stałe</i>	41
3.2. <i>Składki zdrowotne</i>	42
3.3. <i>Zasiłki okresowe</i>	42
3.4. <i>Zasiłki celowe</i>	43
3.5. <i>Zasiłki celowe specjalne</i>	44
3.6. <i>Pomoc w postaci udzielenia tymczasowego schronienia</i>	44
3.7. <i>Sprawienie pogrzebu</i>	45
3.8. <i>Program wieloletni "Pomoc państwa w zakresie dożywiania"/ „Posiłek w szkole i w domu”</i>	45
3.9. <i>Usługi opiekuńcze</i>	47
3.10. <i>Domy Pomocy Społecznej</i>	48
3.11. <i>Potwierdzanie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych</i>	49
3.12. <i>Wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki</i>	49
4. <i>Praca socjalna</i>	50
4.1. <i>Praca socjalna z osobami i rodzinami z problemem bezrobocia</i>	50
4.2. <i>Praca socjalna z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych</i>	51
4.3. <i>Praca socjalna na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych</i>	52
4.4. <i>Praca socjalna na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi</i>	53
4.5. <i>Praca socjalna z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie oraz osobami stosującymi przemoc</i>	54
4.6. <i>Praca socjalna z osobami z problemem alkoholowym oraz członkami ich rodzin</i>	55
4.7. <i>Praca socjalna na rzecz osób opuszczających zakład karny</i>	56
4.8. <i>Inne działania podejmowane przez pracowników socjalnych w ramach pracy socjalnej</i>	57

5.	Wsparcie dla rodzin z dziećmi	57
5.1.	Świadczenia rodzinne	58
5.2.	Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym	60
5.3.	Pomoc osobom uprawnionym do alimentów oraz postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych	61
5.4.	Karta Dużej Rodziny	63
5.5.	Jednorazowe świadczenie w ramach ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”	64
5.6.	Świadczenie wychowawcze - Program Rodzina 500+	65
5.7.	Program „Dobry Start”	66
5.8.	Asystent rodziny oraz realizacja Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej „Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinną Pieczy Zastępczej”	67
5.9.	Organizacja kolonii letnich dla dzieci i młodzieży	70
6.	Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	70
6.1.	Grupa wsparcia dla kobiet doświadczających przemocy w rodzinie	74
7.	Działania na rzecz osób uzależnionych	74
7.1.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nałęczowie	74
7.2.	Szkolenie dla sprzedawców (przedsiębiorców) napojów alkoholowych	76
7.3.	Grupa terapeutyczna dla osób uzależnionych	76
Rozdział IV Inne działania podejmowane na rzecz mieszkańców Gminy Nałęczów		77
1.	Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014 – 2020 Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym ..	77
2.	Akcja „Pomóż dzieciom przetrwać zimę”	78
3.	Nieodpłatna pomoc prawna	79
4.	Działalność świetlicy środowiskowej „Dziecięca Alternatywa”	80
5.	Bezpłatne wsparcie i poradnictwo psychologiczne	82
6.	Kampanie informacyjne	83
7.	Projekty realizowane na terenie Gminy Nałęczów przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie	84
7.1.	Międzynarodowy Dzień Mediacji 2016 oraz Tydzień Mediacji (17-22 października 2016 r.)	85
7.2.	Projekt pt. „Nałęczów przemocy mówi NIE!” w ramach Programu Ochronowego „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy” - Edycja 2017	85
7.3.	Projekt „Nowe wyzwania – europejskie doświadczenia”	88
7.4.	Projekt OSTESA EU – Organizational success through employee satisfaction / badanie klimatu	89
7.5.	Projekt pt. „Mobilne specjalistyczne wsparcie rodziny” w ramach konkursu nr RPLU.11.02.00-IZ.00-06-002/17, Oś priorytetowa 11 Włączenie Społeczne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 ...	90
7.6.	Projekt pt. „Nałęczowska Akademia Seniora” w ramach konkursu nr RPLU.11.02.00-06-0056/18, Oś Priorytetowa 9-12 Włączenie Społeczne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020	91
7.7.	Projekt pn. „System Obsługi Wsparcia finansowanego ze środków PFRON”	92
7.8.	„AVON kontra przemoc”	93
7.9.	„Ekonomia społeczna”	93
Rozdział V Analiza SWOT		97
Rozdział VI Założenia strategiczne (misja, cele i programy działań GSRPS)		102
Rozdział VII Monitoring i ewaluacja		110
Rozdział VIII Ramy finansowe Strategii		111

Wstęp

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Nałęczów na lata 2019-2029 to dokument planistyczny określający zasady realizowania lokalnej polityki społecznej oraz instrument tworzenia spójności społecznej. Stanowi drogowskaz dla działań władz samorządowych oraz innych podmiotów i instytucji działających w sferze pomocy społecznej zmierzających do osiągnięcia misji samorządu w dziedzinie polityki społecznej. Jest wyrazem zintegrowanego planowania społecznego i wyznacza sposób osiągania zaplanowanych celów poprzez sterowanie procesem rozwoju, integracji i polityki społecznej.

Strategia zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi podmiotami zajmującymi się pomocą społeczną w Gminie Nałęczów oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej takimi jak: edukacja, polityka zdrowotna, bezpieczeństwo publiczne, pomoc niepełnosprawnym i osobom starszym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu, równy status kobiet i mężczyzn. Działania zaplanowane w dokumencie są kierowane do środowisk, które wymagają wsparcia, osób wykluczonych lub zagrożonych tym zjawiskiem.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi podstawę do realizacji trwałych wzorów interwencji społecznych podejmowanych w celu poprawy zjawisk występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. W rozwiązywaniu problemów społecznych najbardziej efektywna jest nauka niezbędnych umiejętności radzenia sobie z problemami i ta metoda będzie podstawą realizacji celów strategicznych, operacyjnych i szczegółowych opisanych w dokumencie. Formuła otwartego, ciągłego przewidywania i projektowania przyszłości opisana w dokumencie, stanowi przydatne i pragmatyczne narzędzie regulacji rozwoju w sytuacji, gdy nadmiar celów w stosunku do ograniczonych środków utrudnia podejmowanie bieżących i przyszłych decyzji. Zakłada się, że procesy opisane w dokumencie będą podlegać ciągłym zmianom. Na przestrzeni lat 2019-2029 pojawiać się będą nowe, ważne cele i wyzwania. Część zjawisk straci swoją aktualność. Ten ciągły proces zmian jest wpisany w dokument i jak najbardziej pożądanym, ponieważ będzie on miernikiem działań i dążeń społeczności lokalnej, grup społecznych oraz współdziałania instytucji i organizacji zarówno administracji rządowej, samorządowej, jak i organizacji pożytku publicznego, zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych oraz szeroko rozumianą integracją. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest podstawą określającą kierunki zamierzeń rozwojowych w sektorze pomocy społecznej na terenie Gminy Nałęczów w latach 2019-2029 i stanowi szansę na stworzenie nowych relacji pomiędzy uczestnikami życia społecznego oraz umożliwia pobudzenie aktywności społecznej wszystkich mieszkańców Gminy.

Rozdział I

Procedura tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nałęczów

1. Uwarunkowania prawno - systemowe

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb, przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 1508 z późn. zm.).

Art. 17. 1. Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Pozostałe zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym to:

- 1) sporządzanie, zgodnie z art. 16 a, oceny w zakresie pomocy społecznej;
- 2) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- 3) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
- 6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej ze środków publicznych;
- 7) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- 8) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- 9) praca socjalna;
- 10) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 11) prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;
- 12) dożywianie dzieci;
- 13) sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- 14) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- 15) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;

- 16) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 17) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
- 18) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- 19) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Do zadań własnych gminy należy:

- 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
- 2) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- 3) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
- 4) opracowanie i realizacja projektów socjalnych;
- 5) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- 6) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę należy:

- 1) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 2) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
- 3) prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 4) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a;
- 6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 7) wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Różnorodność problemów społecznych występujących w Gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U z 2019, poz. 506 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1508 z późn. zm.);

- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2018 poz. 2220 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionych do alimentów (Dz.U. z 2018 nr 0 poz 554 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2018 poz. 1457 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2018 r., poz. 2134);
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U. z 2017 poz. 1832 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2016, poz. 1860);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018 poz. 998 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2018, poz. 2137 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2018 poz. 1030 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Dz.U. z 2015 poz. 1390 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2018 poz. 1878 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r., poz. 1510 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2019, poz. 1172 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2019 r., poz. 300 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2018, poz. 1265 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. z 2019, poz. 217 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 roku o spółdzielniach socjalnych (Dz.U. z 2018, poz. 1205 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2019, poz. 688 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 25 lutego 1964 Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2017, poz. 682 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny (Dz. U. z 2019, poz. 1145 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 14 czerwca 1960 roku Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. 2018, poz.2096);
- ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz. U. z 30 kwietnia 2017 r., poz. 2092 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018, poz. 1270 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. z 2017, poz. 180 z późn. zm.);

- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz. U. z 2019, poz. 1182 z późn. zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz.U. z 2018, poz. 969 z późn. zm.);
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry Start” (Dz.U. z 2018 r. poz. 1061).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Strategia jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowisku lokalnym i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Głównymi dokumentami, w które wpisuje się Strategia są:

1) „Europa 2020”. Spośród pięciu głównych celów strategii „Europa 2020”, trzy dotyczą kwestii wpisujących się w Strategię Rozwoju Kapitału Ludzkiego. Są to:

- a) wzrost zatrudnienia
- b) podniesienie poziomu kompetencji obywateli
- c) zmniejszenie poziomu ubóstwa.

Cele strategii „Europa 2020” pokazują zmianę akcentów w myśleniu o rozwoju w kierunku zdecydowanego wspierania rozwoju kapitału ludzkiego, co jest odzwierciedlone w SRKL. „Europa 2020” wskazuje również na potrzebę kształtowania warunków dla rozwoju konkurencyjnej gospodarki rynkowej, ukierunkowanej na zwiększanie spójności społecznej oraz przezwyciężanie społecznych barier rozwoju. Ponadto, cele strategii są również zgodne z założeniami czterech inicjatyw flagowych czyli projektów, które będą realizowane przez Komisję Europejską w okresie do roku 2020. Są to:

- „Mobilna młodzież”, mający za zadanie wspierać państwa członkowskie w budowaniu systemu płynnego przejścia z edukacji (kształcenia i szkolenia) na rynek pracy.
- „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia”, zakładający modernizację europejskich rynków pracy, której celem jest wzrost liczby osób podejmujących zatrudnienie oraz lepszego dopasowywania popytu i podaży na rynku pracy.
- „Europejska platforma współpracy w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym”, zawierająca narzędzia, które mają pozwolić osobom zagrożonym ubóstwem uniknąć ryzyka długotrwałego wykluczenia społecznego poprzez podjęcie zatrudnienia oraz umożliwić im pełne uczestniczenie w życiu społecznym.
- „Europejska Agenda Cyfrowa”, która ma na celu upowszechnianie technologii cyfrowych wśród obywateli i w środowiskach biznesowych. Opracowując lokalną strategię rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym.

- 2) „Raport Polska 2030. Wyzwania rozwojowe” stanowi podstawę diagnostyczną dla przygotowanych strategii rozwoju. Wskazuje wyzwania w perspektywie do 2030 roku:
- a) wzrost i konkurencyjność,
  - b) sytuacja demograficzna,
  - c) wysoka aktywność zawodowa oraz adaptacyjność zasobów pracy,
  - d) odpowiedni potencjał infrastruktury,
  - e) bezpieczeństwo energetyczno – klimatyczne,
  - f) gospodarka oparta na wiedzy i rozwój kapitału intelektualnego,
  - g) solidarność i spójność regionalna,
  - h) poprawa spójności regionalnej,
  - i) poprawa spójności społecznej,
  - j) sprawne państwo,
  - k) wzrost kapitału społecznego Polski.

Wskazuje się również na pięć kluczowych czynników kraju w perspektywie roku 2030:

- warunki dla szybkiego wzrostu inwestycji,
- wzrost aktywności zawodowej i mobilności Polaków,
- rozwój produktywności i innowacyjności,
- efektywna dyfuzja rozwoju w wymiarze regionalnym i społecznym,
- wzmacnianie kapitału społecznego i sprawności państwa.

W aspekcie rozwoju kapitału społecznego, podkreśla się rosnące znaczenie usieciowienia społeczeństwa, niosące za sobą zmianę dotychczasowych więzi społecznych. Podkreślona jest rola nowoczesnych form komunikacji masowej rewolucjonizujących komunikację publiczną, wzrost kapitału społecznego stymulowania wzrostu wzajemnego zaufania, naprawy infrastruktury instytucjonalnej państwa, zwiększania troski o dobro wspólne, poprawy jakości przestrzeni i debaty zinstytucjonalizowanej oraz zwiększenia roli potencjału kreatywnego i intelektualnego.

- 3) Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju (dalej DSRK), której celem jest analiza oraz charakterystyka warunków niezbędnych dla rozwoju Polski w kluczowych obszarach na tle UE oraz procesów gospodarczych zachodzących w świecie. Na tej podstawie sformułowane są wnioski oraz ich przełożenie na konkretne decyzje oraz propozycje powiązanych z nimi projektów. W DSRK przedstawiono wizję rozwojową w perspektywie do roku 2030, identyfikuje się wyzwania stojące przed gospodarką i społeczeństwem oraz trzy obszary strategiczne: konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji), równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) oraz efektywności i sprawności państwa. Celem jest rozwój mierzony poprawą jakości życia Polaków (wzrost PKB na mieszkańca w relacji do najbogatszego państwa UE i zwiększenie spójności społecznej) dzięki stabilnemu, wysokiemu wzrostowi gospodarczemu, co pozwala na modernizację kraju. W DSRK wskazano 11 celów strategicznych, od których zależy rozwój cywilizacyjny kraju oraz powiązane z nimi projekty do realizacji. W części dotyczącej kapitału społecznego znajdują się m.in. stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej oraz wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Należy przyjąć, że realizacja celów strategii przyczyni się do osiągnięcia celów zakładanych w dokumencie:

- 1) Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju 2020 (dalej ŚSRK 2020) jest elementem nowego systemu zarządzania rozwojem kraju, którego fundamenty zostały określone w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. W dokumencie, odnosząc się do kluczowych decyzji zawartych w DSRK, wskazuje się strategiczne zadania państwa, których podjęcie jest konieczne w perspektywie najbliższych 10 lat, w celu wzmocnienia procesów rozwojowych. Dokument stanowi bazę dla 9. strategii zintegrowanych.

W perspektywie niniejszego dokumentu strategicznego szczególnie istotne są:

- a) wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela,
  - b) rozwój kapitału ludzkiego,
  - c) integracja społeczna,
  - d) zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych.
- 2) Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2011-2020 obejmuje zagadnienia partycypacji społecznej i aktywności obywatelskiej. W ramach tego obszaru mają być realizowane działania zmierzające do poprawy mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne. Przyjmuje się, że proces wdrożenia strategii będzie obejmował takie działania jak:
    - a) projekty realizowane przez organizacje społeczne w zakresie edukacji obywatelskiej,
    - b) upowszechnienie i wdrożenie rozwiązań zwiększających kontrolę społeczną nad działaniami administracji publicznej wszystkich szczebli,
    - c) stałe podnoszenie wiedzy i umiejętności przedstawicieli organizacji pozarządowych (zarządy, pracownicy) w zakresie zarządzania organizacją, a w szczególności zarządzania zasobami ludzkimi i finansami,
    - d) różnorodne formy zachęcania obywateli do zwiększenia swojej aktywności na forum publicznym,
    - e) rozwijanie i promocję indywidualnej filantropii, wolontariatu, jak i społecznej odpowiedzialności biznesu,
    - f) wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu, w tym różnorodnych form samopomocy,
    - g) stworzenie rozwiązań zmierzających do wypracowania i wdrożenia systemu wsparcia dla poradnictwa prawnego i obywatelskiego,
    - h) ułatwienie działalności organizacji obywatelskich,
    - i) wsparcie dla ruchów społecznych, grup nieformalnych.
  - 3) Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączenia Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej, stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:
    - a) dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
    - b) rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,

- c) modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- d) wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,
- powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- dostęp do pracowników socjalnych,
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- realizacja NSIS przez samorządy terytorialne,
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Na poziomie samorządowym dokumenty strategiczne tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nałęczów na lata 2019-2029 wpisuje się w następujące dokumenty:

- 1) Strategia Województwa Lubelskiego na lata 2006-2020 jest podstawowym narzędziem prowadzonej przez samorząd województwa polityki regionalnej. Jest dokumentem strategicznym o charakterze długofalowym, wyznaczającym cele i kierunki rozwoju województwa lubelskiego do roku 2020. Przyjęty horyzont czasowy Strategii oraz jej główne założenia nawiązują bezpośrednio do zasad polityki regionalnej państwa i polityki strukturalnej Unii Europejskiej. Zakłada się, że Strategia będzie bazowym dokumentem do opracowania i wdrożenia na terenie województwa lubelskiego programów wojewódzkich, współfinansowanych ze środków krajowych i funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w dwóch kolejnych okresach programowania.

2) Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Puławskim na lata 2016-2022

Konstruując strategię rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać, że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się z własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną.

2. Metodyka prac nad Strategią

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma ogromne znaczenie dla bezpieczeństwa społecznego mieszkańców Gminy Nałęczów, w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Dokument został opracowany w 2019 r. przez pracowników Urzędu Miejskiego w Nałęczowie oraz pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nałęczowie.

Rozdział II

Społeczno – gospodarcze uwarunkowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nałęczów

1. Charakterystyka Gminy Nałęczów

Gmina Nałęczów leży na Wyżynie Lubelskiej, w środkowej części Płaskowyżu Nałęczowskiego. Umiejscowiona jest w zachodniej części województw, w granicach powiatu puławskiego. Ponadto warto zaznaczyć, iż znajduje się w granicach otuliny Kazimierskiego Parku Krajobrazowego, jednocześnie tworząc część trójkąta turystycznego Puławy - Kazimierz Dolny - Nałęczów. Gmina Nałęczów jest najmniejszą terytorialnie gminą miejsko-wiejską województwa lubelskiego. Sąsiaduje z sześcioma gminami, posiadającymi status wiejski (Garbów, Jastków, Kurów, Markuszów, Wąwolnica, Wojciechów). Siedzibą gminy jest miasto Nałęczów, które położone jest nad rzeką Bystrą, przy ujściu jej dopływu Bochotniczanki. Oprócz miasta Nałęczów w granicach, którego znajduje się 5 sołectw: Bochotnica, Charz A, Charz B, Chruszczów, Nałęczów – Kolonia, w skład gminy wchodzi sołectwa: Bochotnica - Kolonia, Antopol, Bronice, Bronice - Kolonia, Chruszczów - Kolonia, Cynków, Czesławice, Drzewce, Drzewce - Kolonia, Ludwinów, Paulinów, Piotrowice, Sadurki i Strzelce.

Rysunek nr 1 : Położenie Gminy i Miasta Nałęczów na mapie Polski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie mapy pobranej ze strony internetowej <http://www.regiozet.pl/>

Rysunek nr 2 : Położenie Gminy i Miasta Nałęczów na mapie województwa lubelskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie mapy pobranej ze strony internetowej <https://pl.wikipedia.org>

Tabela nr 1 : Podstawowe dane przestrzenne Gminy Nałęczów

Wyszczególnienie	Dane
Powierzchnia	63 km ²
Liczba sołectw	19
Liczba miejscowości	14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Liczba mieszkańców ogółem, liczona według miejsca zamieszkania stałego zameldowania, wynosi 8595 osób (stan na dzień 31 XII 2018 r.), w tym 4717 kobiet (54,88 % ogólnej liczby mieszkańców) i 3878 mężczyzn (45,12% ogólnej liczby mieszkańców). W społeczności gminnej przeważają zatem kobiety, których jest o 9,76% więcej od mężczyzn.

Tabela nr 2 : Struktura ludności na terenie Gminy Nałęczów w latach 2016-2018

Rok	2016	2017	2018
Liczba Ludności			
Ogółem	9020	8696	8595
w tym kobiety			
Ogółem:	4884	4797	4717
Wiek 0-17	901	817	798
Wiek 18-59	2584	2532	2514
Wiek 60 lat i więcej	1399	1448	1405
w tym mężczyźni			

Ogółem:	4256	3899	3878
Wiek 0-17	784	716	712
Wiek 18-59	2908	2576	2531
Wiek 65 lat i więcej	564	607	635

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Tabela nr 3 : Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Nałęczów w latach 2016-2018

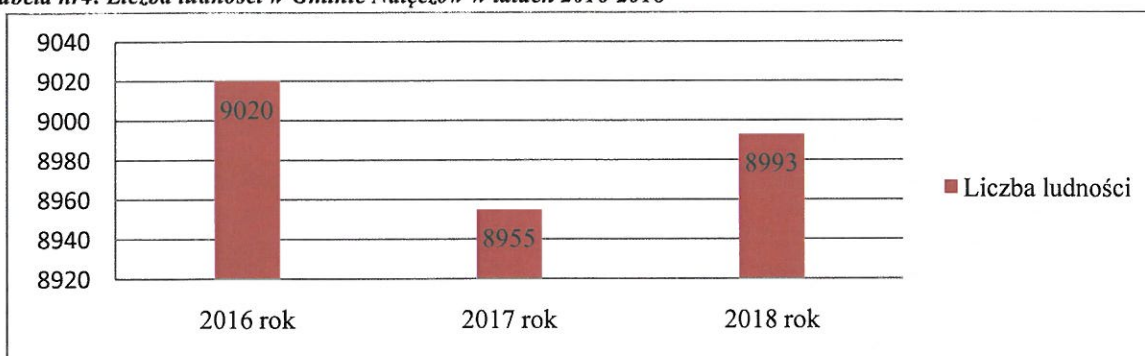
Rok Wyszczególnienie	2016 Wskaźnik na 1000 ludności	2017 Wskaźnik na 1000 ludności	2018 Wskaźnik na 1000 ludności
Urodzenia żywe	7,66	10,50	8,30
Zgony	9,65	11,06	10,20
Przyrost naturalny	-1,99	-0,56	1,90

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2016-2018 liczba mieszkańców w wieku 0-17 z roku na rok zmniejszała się z uwagi na niski przyrost naturalny, natomiast zwiększyła się liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, na co ma wpływ wydłużająca się długość życia osób starszych w populacji. Polska należy do krajów, w których proces demograficznego starzenia się populacji jest zaawansowany. Szacuje się, iż w 2020 r. osoby starsze będą stanowiły blisko 25% ludności polskiego społeczeństwa. Proces starzenia w Gminie Nałęczów charakteryzuje się dodatkowo feminizacją. Jak pokazują przedstawione dane, w grupie osób starszych liczba kobiet w stosunku do mężczyzn jest większa. W 2018 r. przypadało 106 kobiet na 100 mężczyzn i w porównaniu do roku poprzedniego liczba ta utrzymuje się na tym samym poziomie.

Jak wynika z uzyskanych danych następuje spadek liczby ludności zameldowanej na terenie Gminy.

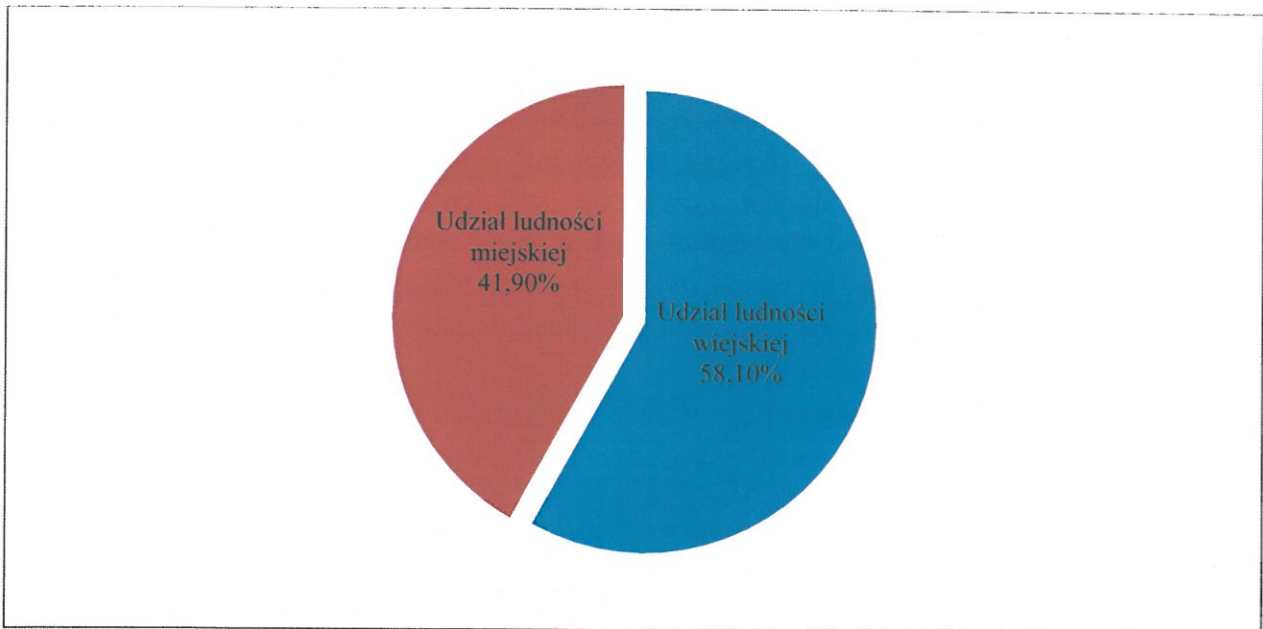
Tabela nr4: Liczba ludności w Gminie Nałęczów w latach 2016-2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Nałęczowie

Rysunek nr 3 : Procentowy udział ludności miejskiej i wiejskiej w ogólnej liczbie ludności Gminy Nałęczów w 2018 r.

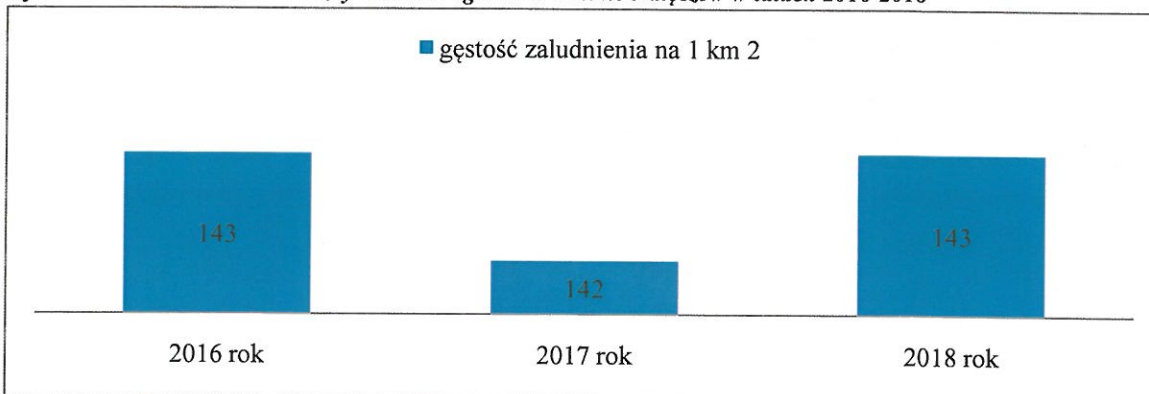
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Na obszarze miejskim Gminy w 2018 r. na stałe zameldowanych było 3768 osób, co stanowi 41,90% ogółu ludności Gminy, natomiast na obszarze wiejskim zamieszkiwało 5225 osób, co stanowi 58,10% ogółu ludności.

W roku poprzednim ludność z obszaru wiejskiego (5205 osób) również stanowiła większość populacji całej Gminy (8955 osób), co procentowo wynosi 57,87%. Zmiana o 0,23% nie świadczy o znaczącej zmianie w strukturze ludności pod względem miejsca zamieszkania na terenie Gminy.

Średnia gęstość zaludnienia w roku 2016 i 2018 wyniosła 143 osoby na km², zaś w 2017 roku nie uległa ona znacznej zmianie, gdyż wynosiła 142 osoby na km². Kierunki zachodzących w tym zakresie zmian zostały przedstawione za pomocą poniższego wykresu.

Wykres nr 1: Kierunki zmian liczby ludności ogółem w Gminie Nałęczów w latach 2016-2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

2. Zasoby i warunki mieszkaniowe

Na terenie gminy Nałęczów jest 2342 budynków mieszkalnych. Osoby o niskich dochodach, których nie stać na wynajem lub kupno własnego mieszkania mogą ubiegać się o przyznanie przez gminę mieszkania komunalnego lub socjalnego. Gmina Nałęczów według stanu na koniec 2018 r. dysponuje 21 lokalami komunalnymi oraz 15 lokalami socjalnymi. Podstawowym warunkiem otrzymania mieszkania z zasobów Gminy, oprócz oczywiście spełnienia kryterium dochodowego, jest zamieszkiwanie na terenie gminy. Szczegółowe warunki określa uchwała nr XIV/129/12 Rady Miejskiej w Nałęczowie z dnia 26 kwietnia 2012 r. w sprawie zasad wynajmowanych lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Nałęczów.

Wsparcie w postaci dodatku mieszkaniowego w 2018 r. uzyskało 178 rodzin i w porównaniu do roku poprzedniego spadło o 20,54 %.

Tabela nr 5: Zasoby mieszkaniowe w Gminie Nałęczów w latach 2016-2018.

Wyszczególnienie Rok	Budynki mieszkalne	Liczba lokali komunalnych	Liczba lokali socjalnych	Liczba wypłacanych dodatków mieszkaniowych	Kwota wypłacanych dodatków mieszkaniowych
2016	2360	40	12	263	40 105,11 zł
2017	2371	20	15	224	39 374,70 zł
2018	2342	21	15	178	33 221,53 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie bilansu zasobów mieszkaniowych.

3. Infrastruktura, transport, komunikacja

Na sieć drogową istniejącą na obszarze Gminy Nałęczów składają się cztery drogi wojewódzkie: Lublin - Nałęczów - Bochońnica nr 830, Sadurki - Bełżyce nr 827, Markuszów – Nałęczów nr 826 oraz trasa nr 860 przebiegająca przez miejscowość Sadurki. Ponadto przez Gminę przebiegają drogi posiadające status dróg powiatowych (nr 2202L, nr 2205L, 2234L, 2535L, 2536L, nr 2538L, nr 2539 L, nr 2540L, nr 2541L, nr 2542L, nr 2543L), drogi gminne, a pozostałą część sieci drogowej tworzą drogi techniczne związane z produkcją rolniczą. Gmina Nałęczów znajduje się w dobrym punkcie komunikacyjnym, odległości do większych miejscowości nie są znaczne (Lublina 28 km, Markuszowa 11 km, Kazimierza Dolnego 24 km, Puław 32 km), a dobre połączenie drogowe dodatkowo wpływa na możliwości swobodnego przemieszczania się do sąsiadujących miejscowości. Gmina Nałęczów posiada również transport kolejowy.

Długość sieci wodociągowej na obszarze miasta wyniosła w 2016 r. 30,1 km, na obszarze wiejskim 82 km, co łącznie w gminie daje 112,1 km. Sieć kanalizacyjna w mieście ma długość 39,7 km, a na obszarze wiejskim 12 km, co łącznie w gminie daje 51,7 km. Miasto dysponuje mechaniczno – biologiczną oczyszczalnią ścieków, odprowadzającą ścieki do rzeki Bystrej.

Dostępność mieszkańców do sieci gazowej na terenie gminy Nałęczów osiąga blisko 60,1%. Dobrze wygląda także wyposażenie w sieć telefonii przewodowej i komórkowej. Nałęczów znajduje się w strefie numerycznej Lublina, wskutek czego połączenia są realizowane na zasadach rozmów

miejscowych. Na terenie Gminy jest zasięg wszystkich sieci komórkowych. Z uwagi jednak na szybki rozwój sieci komórkowej i oferowane przez nią usługi zmniejszył się popyt na świadczone usługi przez telefonię stacjonarną.

4. Ochrona środowiska

Gmina Nałęczów położona jest na obszarze Płaskowyżu Nałęczowskiego, na terenie przeciętym dolinami rzek Bystrej i Bochotniczanki, porośniętym bogatą szatą roślinną. Nałęczów słynie ze specyficznego mikroklimatu oraz walorów krajobrazowych, które przyciągają turystów. Dlatego też bardzo istotne są działania dotyczące ochrony środowiska naturalnego, a w szczególności przeciwdziałania zanieczyszczeniu powietrza, wód gruntowych i powierzchniowych, gospodarki odpadami czy ograniczenia hałasu.

1. Działania proekologiczne Gminy Nałęczów.

Gmina Nałęczów realizuje politykę ochrony środowiska przyrodniczego w oparciu o dokumenty o charakterze strategiczno-planistycznym, w tym:

1) Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania przestrzennego Gminy Nałęczów.

Podstawą formułowania ustaleń opracowanego w 2013 r. Studium stała się zasada zrównoważonego rozwoju, stanowiąca warunek kształtowania ładu przestrzennego. Zasady ochrony środowiska określone w dokumencie uwzględniają:

- a) warunki i zasady ochrony środowiska wynikające z występowania wielu form prawnych;
- b) ochrony przyrody oraz obszarów i obiektów wskazanych do objęcia ochroną prawną lub planistyczną;
- d) wykorzystanie walorów turystycznych i rekreacyjnych Gminy, zarówno części południowej;
- e) stanowiącej otulinę Kazimierskiego Parku Krajobrazowego, jak i części północnej o dużej;
- f) koncentracji lessowych wąwozów i bogato ukształtowanym krajobrazie, a także jej wartości;
- g) kulturowych;
- h) harmonijny rozwój funkcji uzdrowiskowych, wypoczynkowych i turystycznych, ochrony;
- i) zdrowia, mieszkalnictwa, infrastruktury komunikacyjnej i technicznej, usług i produkcji;
- j) podniesienie standardów obsługi ludności, rozwój rolnictwa ekologicznego i agroturystyki;

2) Statut Uzdrowiska Nałęczów.

W celu ochrony unikalnych walorów środowiskowych w 2009 r. Gmina Nałęczów uchwaliła Statut Uzdrowiska Nałęczów, ustanawiający szczegółowe zasady zagospodarowania w obszarze uzdrowiska poprzez podział jego na trzy strefy ochrony uzdrowiskowej: A, B i C, ustalające szczegółowe zasady w zakresie:

- a) ochrony walorów klimatycznych uzdrowiska poprzez objęcie ochroną roślinności wysokiej tj. wprowadzenie obostrzeń w zakresie dopuszczalnych form wycinki drzew;
- b) utrzymania uwilgotnienia gruntów i rzeźby terenu poprzez zakaz działań powodujących niekorzystne zmiany stosunków wodnych, zmiany w strukturze użytków zielonych oraz ukształtowania powierzchni ziemi,
- c) ochrony ładu przestrzennego uzdrowiska poprzez ograniczenie realizacji obiektów kubaturowych o wysokości przekraczającej 14 m (licząc od powierzchni gruntu do kalenicy dachu);

- d) wykluczenie rozbudowy obiektów budowlanych w dolinach rzek, w tym także lokalizacji nowych siedlisk rolnych, zachowanie istniejącej linii zabudowy, zachowanie historycznego układu zabudowy w granicach siedlisk oraz obostrzeń w zakresie estetyki przestrzennej m.in. poprzez zakaz stosowania w elewacjach i dachach budynków kolorystyki agresywnej i obcej krajobrazowo;
- e) ochrony elementów kształtujących walory obszaru uzdrowiskowego poprzez obostrzenia w zakresie przekształcania terenów cennych przyrodnicze na cele budowlane, rolnicze i inwestycyjne.

3) Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Nałęczów.

W celu określenia strategicznych kierunków działań w obszarze polityki ochrony środowiska Gmina Nałęczów opracowała Plan Gospodarki Emisyjnej, służący zwiększeniu efektywności energetycznej na terenie Gminy Nałęczów poprzez wykorzystanie odnawialnych źródeł energii i zastosowanie technologii ograniczających emisję. Wśród głównych założeń dokumentu znalazły się również działania związane z oceną aktualnego stanu środowiska wraz z identyfikacją obszarów problemowych, stworzenie bazy emisji CO₂ w oparciu o inwentaryzację źródeł ciepła na terenie Gminy, wskazanie optymalnych działań i w zakresie ochrony powietrza, monitoring emisji CO₂ na terenie Gminy, określenie poziomu redukcji CO₂, określenie tendencji zużycia energii ze źródeł odnawialnych, wprowadzenie monitoringu efektów wprowadzonego planu oraz realizację przedsięwzięć racjonalizujących użytkowanie ciepła, energii elektrycznej i paliw gazowych wraz z określeniem źródeł ich finansowania.

2. Proekologiczne działania inwestycyjne:

Gmina Nałęczów uwzględnia działania o charakterze proekologicznym w realizowanych przez siebie projektach inwestycyjnych. Od 2010 jednostka zainwestowała blisko 600 tys. złotych jedynie na budowę lub wymianę oświetlenia drogowego na energooszczędne. Wśród wykonanych infrastrukturalnych inwestycji znalazły się:

- 1) Budowa energooszczędnego oświetlenia drogowego w miejscowości Drzewce, wartość 65 401,00 zł,
- 2) Budowa energooszczędnego oświetlenia drogowego przy drodze 22021 w Czesławicach, wartość: 97 458, 50 zł
- 3) Budowa energooszczędnego oświetlenia drogowego drogi powiatowej nr 2540L, dz. nr ewid. 333 w Piotrowicach, wartości inwestycji 135 607,00 zł,
- 4) Budowa energooszczędnego oświetlenia drogowego w ulicy Chmielewskiego, Sołdka i Kombatantów w Nałęczowie, wartość inwestycji: 265 403,00 zł.

Wśród inwestycji mających pozytywny wpływ na stan środowiska naturalnego na uwagę zasługują projekty:

- 1) **Mobilny LOF** – projekt realizowany w partnerstwie z 9 gminami Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego. Głównym celem projektu jest poprawa mobilności transportowej i

niskoemisyjności Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego. Działania podejmowane w ramach projektu ukierunkowane są zarówno na poprawę wewnętrznej spójności komunikacyjnej obszaru, jak również usprawnienie systemu komunikacyjnego na terenie całego regionu. W dziesięciu gminach utworzone zostaną węzły komunikacyjne wraz z towarzyszącą im infrastrukturą uzupełniającą. Inwestycje w budowę nowoczesnych punktów przesiadkowych oraz poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej umożliwi mieszkańcom sprawne i bezpieczne podróżowanie. Dzięki inwestycjom w przyjazne środowisku formy komunikacji, zastosowanie alternatywnych środków transportu zbiorowego i rozbudowie sieci dróg pieszo-jezdnymi, projekt przyczyni się do zmniejszenia poziomu emisji zanieczyszczeń do atmosfery, wpływając wyraźnie na poprawę stanu środowiska naturalnego. Poprawa funkcjonalności połączeń i jakości rozwiązań transportowych wpłynie na wzrost liczby osób odwiedzających Lubelski Obszar Funkcjonalny, przyczyni się do zwiększenia aktywności przedsiębiorców na jego terenie i zainicjuje konieczność rozszerzenia oferty turystycznej, co w dalszej perspektywie wpłynie korzystnie na poziom konkurencyjności gospodarczej obszaru. Całkowita wartość projektu: 99 925 641, 41 zł (w tym Gmina Nałęczów: 13 947 145, 63 zł).

- 2) **Termomodernizacja budynku SP ZOZ w Nałęczowie** – celem projektu jest podniesienia dostępności mieszkańców Gminy do nowoczesnej infrastruktury użytkowej. Przeprowadzone prace termomodernizacyjne pozwolą na ograniczenie strat ciepła, wpływając na znaczną redukcję kosztów ogrzewania. Docieplenie i uszczelnienie obiektu rozwiąże problem dyskomfortu cieplnego, odczuwanego przez jego użytkowników. Realizacja inwestycji przyczyni się zatem do poprawy jakości życia mieszkańców Gminy, a dzięki ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych pochodzących z konwencjonalnych źródeł ciepła, wpłynie pozytywnie na stan środowiska naturalnego.

Zakres prac obejmuje: montaż kolektorów słonecznych i klimatyzacji, wymianę oświetlenia na energooszczędne, modernizację instalacji centralnego ogrzewania, gruntowne odnowienie kotłowni na gaz wraz z automatyką, a także roboty związane z dociepleniem przyziemia, dachu, ścian nadziemnych oraz wymianę stolarki okiennej i drzwiowej. Całkowita wartość projektu: 2 419 765, 41 zł.

- 3) **Eko-energia w Gminie Nałęczów** - Głównym celem projektu był wzrost wykorzystania energii pochodzącej z odnawialnych źródeł w ogólnym bilansie energetycznym Gminy Nałęczów dzięki inwestycjom w przyjazne środowisku źródła energii odnawialnej. W ramach projektu zamontowano 280 instalacji solarnych i 40 kotłów na biomasę. Realizacja projektu przyczyniła się do poprawy jakości życia mieszkańców Gminy Nałęczów oraz wzrostu atrakcyjności województwa lubelskiego poprzez zmniejszenie kosztów zużycia energii cieplnej oraz poprawę jakości powietrza. Dzięki zmniejszeniu emisji CO₂ do atmosfery inwestycja wpłynęła korzystnie na jakość środowiska naturalnego, przyczyniając się tym samym do wzmocnienia różnorodności przyrodniczej i krajobrazowej regionu. Całkowita wartość projektu: 4 025 010, 68 zł.

Wśród projektów proekologicznych, planowanych do realizacji w następnych latach wymienić można ponadto projekty:

- 1) **Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Sadurki** - Głównym celem projektu jest budowa 8,541 km kanalizacji sanitarnej, co wpłynie na poprawę jakości środowiska oraz zapobieganie jego degradacji poprzez ograniczenie zanieczyszczeń wód oraz gleby. Realizacja projektu przyczyni się do podniesienia dostępności do infrastruktury sieci kanalizacyjnej dla ponad 500 mieszkańców gminy Nałęczów. Planowana wartość projektu: 6 676 242,51 zł.

- 2) **Poprawa efektywności budynku Szkoły Podstawowej przy ul. Spółdzielczej w Nałęczowie** - celem głównym projektu jest poprawa jakości środowiska naturalnego w Gminie Nałęczów dzięki kompleksowej termomodernizacji budynku użyteczności publicznej. W ramach projektu planowane jest ocieplenie ścian zewnętrznych, ocieplenie ścian fundamentowych, ocieplenie dachu, wymiana okienna, wymiana drzwi zewnętrznych, wymiana oświetlenia na LED o mocy zainstalowanej 7,322 kW, montaż instalacji fotowoltaicznej znamionowej 10 kW, wymiana instalacji c.o., w której zakres wchodzi wymiana grzejników na nowe energooszczędne z zaworami termostatycznymi, wymianę rurociągów, zaizolowanie przewodów i wyposażenie w system zarządzania energią i ciepłomierze. Dzięki realizacji projektu poprawie ulegnie stan środowiska naturalnego, w tym powietrza atmosferycznego. Realizacja projektu pozwoli na osiągnięcie następujących wskaźników: Ilość zaoszczędzonej energii cieplnej 2 623,29 GJ/rok, Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (CI30) 0,01 MW, Dodatkowa zdolność wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych 0,01 MW, Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych (CI32) 1 056 174,18 kWh/rok, Produkcja energii elektrycznej z nowo wybudowanych/nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE 8,892 MWhe/rok, Produkcja energii elektrycznej z nowo wybudowanych instalacji wykorzystujących OZE 8,892 MWhe/rok, Ilość zaoszczędzonej energii elektrycznej 84,66 MWh/rok. Roczne zmniejszenie zapotrzebowania na energię wyniesie 68,5%. Ponadto w celu zmniejszenia poziomu hałasu na terenie miasta oraz emisji zanieczyszczeń do atmosfery planuje się przeniesienie ruchu tranzytowego i samochodowego z centrum Nałęczowa poprzez budowę obwodnicy miasta o długości 5 471 km. W czerwcu 2019 r. rozpoczęto również nowy nabór wniosków do kolejnej tury projektu, polegającego na montażu odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Nałęczów. Do końca roku 2019 planuje się ponadto wymianę na energooszczędne ponad 900 punktów świetlnych na terenie całej gminy (wartość inwestycji 2 210 394, 92 zł). W najbliższym czasie Gmina Nałęczów przystąpi również do współpracy z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska w Lublinie w zakresie przyjmowania od mieszkańców wniosków na dofinansowanie w ramach projektu rządowego „Czyste Powietrze”.

3. Działania proekologiczne w zakresie gospodarowania odpadami.

Gmina Nałęczów wraz z jedenastoma sąsiadującymi ze sobą gminami z powiatu lubelskiego i opolskiego współpracuje w ramach Celowego Związku Gmin „PROEKOB”, w ramach którego w Bełżycach (11 km od granicy Gminy Nałęczów) wspólnie wybudowano nowoczesny Zakład Zagospodarowania Odpadów. Zakład prowadzi kompleksową gospodarkę odpadami, polegającą na selektywnej zbiórce i przetwarzaniu odpadów. Wdrożony system zbiórki, transportu i przetwarzania odpadów z terenu Gminy Nałęczów gwarantuje pełne bezpieczeństwo i ochronę środowiska na całym obszarze gminy uzdrowiskowej. Ze względu na przynależność do CZG „PROEKOB” Gmina Nałęczów jako

jedyna z gmin powiatu puławskiego została zaliczona do regionu centralno-zachodniego gospodarowania odpadami komunalnymi w województwie lubelskim. Na terenie Gminy funkcjonuje system selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, obejmujący 100% nieruchomości.

4. Współpraca gminy Nałęczów w zakresie ochrony środowiska z innymi podmiotami.

W roku 2018 zostało podpisane porozumienie z **Generalną Inspekcją Ochrony Środowiska**, w ramach którego na terenie Parku Zdrojowego w Nałęczowie ustawiona została stacja pomiarowa jakości powietrza. Bieżące wyniki pomiarów dostępne są na stronie internetowej Generalnej Inspekcji Ochrony Środowiska.

W roku 2018 uzyskano dotację z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Lublinie na usuwanie wyrobów zawierających azbest w kwocie 18700,00 zł. (w ramach działania zutylicowano 53,26 Mg odpadów zawierających azbest z nieruchomości na terenie Gminy Nałęczów).

Podpisano także umowę o współpracy z Województwem Lubelskim w ramach projektu pt. *System Gospodarowania odpadami azbestowymi na terenie województwa lubelskiego* (w ramach zadania dotychczas przyjęto 181, zgłoszeń właścicieli nieruchomości na terenie Gminy Nałęczów na usunięcie wyrobów zawierających azbest).

Ponadto w celu ochrony gleby przed nadmiernym nawożeniem w lipcu 2019 r. Gmina Nałęczów zawarła porozumienie z Okręgową Stacją Chemiczno – Rolniczą w Lublinie.

W ramach współpracy osoby prowadzące gospodarstwo rolne powyżej 1 ha będą mogły wykonać bezpłatne badanie próbek glebowych podstawowym zakresie analiz (odczyn oraz przyswajalne formy fosforu, potasu i magnezu).

W 2017 r. na mocy Rozporządzenia Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie, na terenie Gminy Nałęczów **powstała strefa ochrony ujęć wód podziemnych „Nałęczowianka”**. Na obszarze przedmiotowej strefy wprowadzono szereg obostrzeń, mających na celu ochronę ujęć wód podziemnych przed ewentualnymi zanieczyszczeniami.

5. Edukacja ekologiczna.

W ostatnich pięciu latach Gmina Nałęczów uczestniczyła w licznych akcjach sprzątnięcia świata, organizowanych przez społeczność gminy, dostarczając worki i rękawiczki oraz pokrywając koszty zagospodarowania zebranych odpadów. W ramach systemu gospodarowania odpadami komunalnymi wydawane są ulotki informacyjne wskazujące m.in.

na prawidłową segregację. Gmina Nałęczów współfinansowała wraz z WFOŚiGW w Lublinie zadanie "Przyroda to drogi skarb", w ramach którego przeprowadzono szereg działań edukacyjnych (konkursy, kroniki) związanych z ochroną środowiska. Gmina jest inicjatorem akcji edukacyjnych dla dzieci, wśród których wymienić można zorganizowane podczas I Gminnego Dnia Dziecka (czerwiec 2019 r.) warsztaty recyklingowe, mające na celu przybliżenie w formie zabawy zasad i sposobów wtórnego wykorzystywania surowców.

5. Rynek pracy

Stopa bezrobocia w powiecie puławskim na koniec roku 2018 wyniosła 6,1% i w porównaniu z rokiem 2017 r. w którym wyniosła 5,9% była wyższa o 0,2%. Natomiast stopa bezrobocia w województwie lubelskim spadła w ostatnim roku z 8,8% na 8,0 %, w odniesieniu do średniej krajowej przedstawiało się to następująco z 6,6% na 5,8%.

Bezrobocie w gminie Nałęczów na przestrzeni lat 2016-2018 uległo zmniejszeniu. Jak wynika z danych uzyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Puławach w 2016 roku zarejestrowanych było 281 osób bezrobotnych, w tym 136 kobiet. W 2017 roku osób bezrobotnych było 261, w tym 135 kobiet. Porównywalnie w roku 2018 zarejestrowanych było 264 osób, w tym 131 kobiet. Liczba osób długotrwale bezrobotnych utrzymuje się na dość wysokim poziomie w stosunku do ogółu bezrobotnych, co świadczyć może o obniżeniu motywacji osób długotrwale bezrobotnych do podejmowania aktywności zawodowej, a przedłużający się okres pozostawania bez pracy powoduje, że trudniej jest takiej osobie wrócić na rynek pracy.

Tabela nr 6: Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Nałęczów w latach 2016-2018.

<i>Rok</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>
<i>Wyszczególnienie</i>			
bezrobotni ogółem	281	261	264
w tym kobiety	136	135	131
bezrobotni długotrwale ogółem	156	127	126
bezrobotni z prawem do zasiłku	38	38	39

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Puławach.

Najliczniejszą grupę osób bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz podstawowym. Biorąc pod uwagę przedział wiekowy, najliczniejszą grupę bezrobotnych reprezentują osoby młode w przedziale wiekowym 18-34 lat, które ukończyły edukację i poszukują zatrudnienia. Liczną grupę osób bezrobotnych stanowią również osoby w wielu 45-54 lata co sugeruje, że osoby po utracie zatrudnienia nie potrafią ponownie odnaleźć się na rynku pracy. Najmniej liczną kategorię osób bezrobotnych stanowią osoby w wieku 60 lat i powyżej.

Tabela nr 7: Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Nałęczów wg poziomu wykształcenia w latach 2016-2018.

<i>Rok</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>
<i>Wykształcenie</i>			

wyższe	33	36	38
policealne/pomaturalne	18	16	19
średnie zawodowe	53	51	42
średnie ogólnokształcące	30	23	27
zasadnicze zawodowe	80	63	71
gimnazjalne	16	12	17
podstawowe	51	60	50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Puławach

Tabela nr 8: Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Nałęczów wg wieku w latach 2016-2018.

Rok \ Przedział wiekowy	2016	2017	2018
18 - 24	56	48	44
25 - 34	79	66	78
35 - 44	53	59	64
45 - 54	51	48	41
55 - 59	28	29	23
60 i więcej	14	11	14
ogółem	281	261	264

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Puławach.

Analizując kategorię osób bezrobotnych wg podziału na płeć w latach 2016-2018 nie ma znaczącej różnicy w ilości osób bezrobotnych pomiędzy kobietami a mężczyznami. Odnosząc się natomiast do miejsca zamieszkania osoby bezrobotnej z gminy Nałęczów, to osoby zamieszkujące na terenie wiejskim stanowią większą populację osób bezrobotnych niż zamieszkujący w mieście. Najmniej liczną grupę osób bezrobotnych stanowią osoby niepełnosprawne. Z terenu gminy Nałęczów zarejestrowanych osób legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności w 2016 roku było 8 osób, w tym 2 kobiety, w 2017 roku zarejestrowanych osób niepełnosprawnych było 13, w tym 6 kobiet, natomiast w 2018 r. 16 osób w tym 5 kobiet.

Tabela nr 9: Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Nałęczów z podziałem na płeć w latach 2016-2018.

Rok \ Wyszczególnienie	2016	2017	2018
kobieta	145	135	131
mężczyzna	136	126	133
ogółem	281	261	264

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Puławach.

Tabela nr 10: Liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Nałęczów wg miejsca zamieszkania w latach 2016-2018.

<i>Rok</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>
<i>Wyszczególnienie</i>			
miasto	99	106	92
wieś	182	155	172
ogółem	281	261	264

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Puławach.

Tabela nr 11: Liczba zarejestrowanych osób niepełnosprawnych z terenu gminy Nałęczów w latach 2016-2018.

<i>Rok</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>
<i>Wyszczególnienie</i>			
ogółem liczba os. niepełnosprawnych	8	13	16
w tym kobiety	2	6	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Puławach

Dokonując analizy sytuacji dotyczącej zgłaszanych ofert pracy z terenu gminy Nałęczów do Powiatowego Urzędu Pracy w Puławach, zauważyć możemy znaczący wzrost liczby ofert pracy na przestrzeni lat 2016 – 2018. W roku 2016 zgłoszonych ofert pracy było 64, w tym z miasta 64, natomiast w 2017 roku było ich 96, w tym z miasta 59, zaś w 2018 r. liczba ofert nieznacznie zmniejszyła się na 81, w tym 52 z miasta.

Tabela nr 12: Liczba zgłoszonych ofert pracy z terenu gminy Nałęczów w latach 2016-2018.

<i>Rok</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>
<i>Wyszczególnienie</i>			
liczba ofert pracy ogółem	64	96	81
w tym z miasta	61	59	52

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Puławach.

6. Ochrona zdrowia

Podstawowa opieka zdrowotna na terenie Gminy jest realizowana przez Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nałęczowie oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Visalius”, mający swoją siedzibę w Kolonii Drzewce. W placówkach tych realizowane są szczepienia przeciwko

grypie wszystkim zainteresowanym mieszkańcom Gminy Nałęczów, którzy ukończyli 60 rok życia. Dodatkowo w 2018 r. w SP ZOZ w Nałęczowie w ramach dotacji z Urzędu Miasta i Gminy w Nałęczowie wykonywano szczepienia przeciwko pneumokokom dzieci w wieku 2-3 lat.

W Gminie Nałęczów w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej w 2018 roku udzielono 41 358 porad, w stosunku do roku poprzedniego, było ich 41 598, liczba spadła o 240 porad. Największa liczba porad obyla się w 2016 r., zrealizowano ich 45 408.

Na terenie Gminy funkcjonują placówki sanatoryjne m.in.: Sanatorium Uzdrawiskowe Rolnik, Sanatorium Uzdrawiskowe Związku Nauczycielstwa Polskiego, Zakład Lecznicy „Uzdrawisko Nałęczów”, Sanatorium Uzdrawiskowe „Ciche Wąwozy”, Kolejowy Szpital Uzdrawiskowy.

Działa również filia Samodzielnego Publicznego Zakładu Opiekuńczo – Lecznicy dla Psychicznie i Nerwowo Chorych w Celejowie oraz prywatne placówki medyczne tj. Ośrodek Chirurgii Oka prof. Zbigniewa Zagórskiego, „Luxmed” Uzdrawisko Nałęczów, „Arthros” Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, Centrum Medyczne im. prof. Marka Masiaka sp. z o.o.

7. Edukacja i wychowanie

Na terenie Gminy Nałęczów w latach 2016-2018 funkcjonowały placówki oświatowe na szczeblu przedszkolnym, podstawowym, gimnazjalnym, ponadgimnazjalnym. Od początku 2017 r. wprowadzona została reforma oświaty na podstawie ustawy z dnia 14 grudnia 2016 roku „Prawo oświatowe” oraz na podstawie ustawy „Przepisy wprowadzające Ustawę- Prawo Oświatowe” z tego samego dnia. Reforma wprowadziła zmianę w systemie oświaty polegającą na wprowadzeniu obowiązku realizacji rocznego przygotowania przedszkolnego 6 – latków, w trakcie którego dziecko uczy się podstawowych umiejętności, a jego nauka, podobnie jak nauka w szkole jest objęta subwencją oświatową z budżetu państwa. Wychowanie przedszkolne w Gminie Nałęczów jest realizowane w jednym przedszkolu publicznym, do którego uczęszczają dzieci w wieku 3 – 6 lat oraz w jednym przedszkolu niepublicznym, do którego uczęszczają dzieci w wieku 2,5 - 6 lat. Dodatkowo na terenie Gminy działają oddziały przedszkolne mające swoje siedziby przy Szkole Podstawowej w Sadurkach, Szkole Podstawowej w Piotrowicach, Szkole Podstawowej w Drzewcach.

W zakresie szkolnictwa podstawowego reforma wprowadziła system 8 - klasowej szkoły podstawowej w zamian 6 – letniej szkoły podstawowej oraz wygasła gimnazja. W szkolnictwie średnim wprowadziła zaś zmianę z 3 - letniego na 4 letnie liceum ogólnokształcące i z 4 - letniego na 5 – letnie technikum. 3- letnie zasadnicze szkoły zawodowe zostały przekształcone w 3 – letnie kształcenie branżowe z możliwością nabywania dalszych kwalifikacji i przygotowania do matury w 2-letniej szkole branżowej II stopnia. W zakresie szkolnictwa policealnego nie zostały wprowadzone żadne zmiany. Zmiany rozpoczęły się w roku szkolnym 2017/2018. Uczniowie kończący w roku szkolnym 2016/2017 klasę 6 szkoły podstawowej stali się uczniami 7 klasy szkoły podstawowej. Ostatnim rokiem szkolnym funkcjonującym na starych zasadach był rocznik 2018/2019.

Tabela nr 13: Dzieci uczęszczające do oddziałów przedszkolnych w roku szkolnym 2015/2016, 2016/2017 oraz 2017/2018

Rodzaj placówki wychowania	Liczba dzieci w roku szkolnym
-----------------------------------	--------------------------------------

przedszkolnego	2015/2016	2016/2017	2017/2018
Placówka publiczna	150	150	150
Placówka niepubliczna	54	51	61
Punkty/ oddziały przedszkolne	122	144	156

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z placówek.

Podstawowym celem działalności przedszkoli i oddziałów przedszkolnych jest wspomaganie rozwoju i edukacji dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. Przedszkole pełni funkcje opiekuńcze, wychowawcze i kształcące. Zapewnia dzieciom możliwość wspólnej zabawy i nauki w warunkach bezpiecznych, przyjaznych i dostosowanych do ich potrzeb rozwojowych.

Cel wychowania przedszkolnego realizowany jest m.in. poprzez:

- wspieranie wielokierunkowej aktywności dziecka poprzez organizację warunków sprzyjających nabywaniu doświadczeń w fizycznym, emocjonalnym, społecznym i poznawczym obszarze jego rozwoju;
- tworzenie warunków umożliwiających dzieciom swobodny rozwój, zabawę i odpoczynek w poczuciu bezpieczeństwa;
- wspieranie aktywności dziecka podnoszącej poziom integracji sensorycznej i umiejętności korzystania z rozwijających się procesów poznawczych;
- zapewnienie prawidłowej organizacji warunków sprzyjających nabywaniu przez dzieci doświadczeń, które umożliwią im ciągłość procesów adaptacji oraz pomoc dzieciom rozwijającym się w sposób nieharmonijny, wolniejszy lub przyspieszony;
- wspieranie samodzielnej dziecięcej eksploracji świata, dobór treści adekwatnych do poziomu rozwoju dziecka, jego możliwości percepcyjnych, wyobrażeń i rozumowania, z poszanowaniem indywidualnych potrzeb i zainteresowań;
- wzmacnianie poczucia wartości, indywidualności, oryginalności dziecka oraz potrzeby tworzenia relacji osobowych i uczestnictwa w grupie;
- tworzenie sytuacji sprzyjających rozwojowi nawyków i zachowań prowadzących do samodzielności, dbania o zdrowie, sprawność ruchową i bezpieczeństwo, w tym bezpieczeństwo w ruchu drogowym;
- przygotowanie do rozumienia emocji, uczuć własnych i innych ludzi oraz dbanie o zdrowie psychiczne, realizowane m.in. z wykorzystaniem naturalnych sytuacji pojawiających się w przedszkolu oraz sytuacji zadaniowych, uwzględniających treści adekwatne do intelektualnych możliwości i oczekiwań rozwojowych dzieci;
- tworzenie sytuacji edukacyjnych budujących wrażliwość dziecka;
- współdziałanie z rodzicami, różnymi środowiskami, organizacjami i instytucjami;
- organizowanie zajęć zgodnie z potrzebami dzieci.

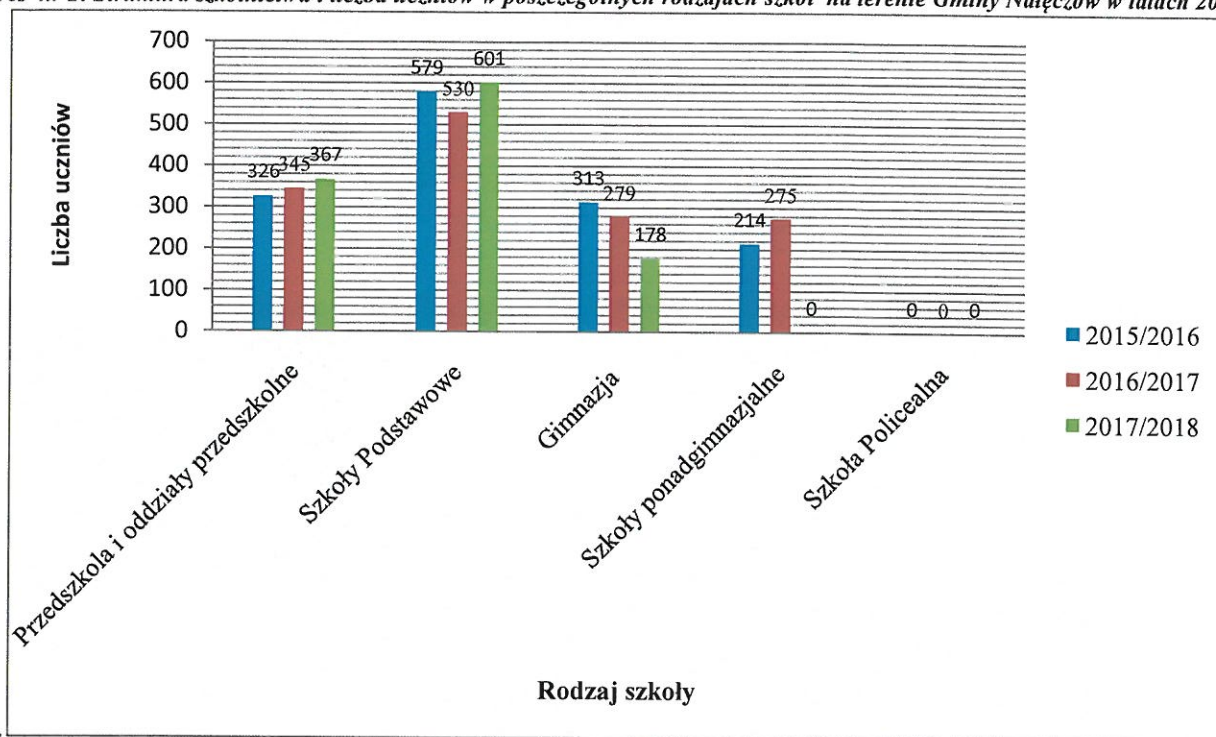
Tabela nr 14: Uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych i szkoły przysposabiającej do pracy w roku szkolnym 2015/2016, 2016/2017 oraz 2017/2018

Rodzaj szkoły	Liczba dzieci w roku szkolnym		
	2015/2016	2016/2017	2017/2018

Szkoły Podstawowe	579	530	601
Gimnazja	313	279	178
Szkoły ponadgimnazjalne	214	275	0
Szkoła Policealna	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych uzyskanych z placówek.

Wykres nr 2: Struktura szkolnictwa i liczba uczniów w poszczególnych rodzajach szkół na terenie Gminy Nałęczów w latach 2016-2018.

2018.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS.

Z informacji uzyskanych z placówek oświatowych wynika, iż w szkołach realizowane są działania profilaktyczne, które mają na celu m.in. promocję zdrowia oraz podniesienie świadomości społecznej na temat różnorodnych zagrożeń. Działania te kierowane są zarówno do dzieci, jak i ich rodziców/opiekunów. Realizowane były w formie lekcji wychowawczych, warsztatów profilaktycznych, konkursów, projektów, pokazów, wyjazdów wychowawczych, wywiadówek. Tematyka zajęć obejmowała poniższe zagadnienia:

- szkodliwość alkoholu, nikotyny, narkotyków, dopalaczy dla organizmu;
- szkodliwość napojów energetyzujących;
- zasady zdrowego odżywiania;
- jak sobie radzić z agresją słowną, fizyczną, cyberagresją;
- bezpieczeństwo w ruchu drogowym;
- choroby psychiczne;
- pierwsza pomoc przedmedyczna;
- bezpieczne ferie, bezpieczne wakacje, bezpieczeństwo w gospodarstwie rolnym i inne;
- kultura spędzania czasu wolnego.

Placówki oświatowe oprócz ww. działań realizują programy i projekty m.in. Program dla szkół „Owoce i warzywa, mleko”, „Nie spal się na starcie” oraz „Razem odkrywamy świat programowania”, „Profilaktyka nadwagi i otyłości”, „Mądrzy cyfrowi”.

Dodatkowo szkoły podejmują działania, w ramach których realizują m.in. szkolny tydzień tolerancji, szkolny tydzień zdrowego żywienia, szkolny tydzień talentów, bezpieczeństwo w ruchu drogowym, warsztaty udzielania pierwszej pomocy w różnych sytuacjach, połączone z pokazem masażu serca, sztucznego oddychania.

8. Sport, rekreacja, kultura

Nałęczów jest gminą o bogatej tradycji w dziedzinie kultury, którą na przestrzeni lat kształtowali najwybitniejsi przedstawiciele polskiej sztuki.

Charakterystykę kulturalnej mapy Gminy należy rozpocząć od Nałęczowskiego Ośrodka Kultury, który działa od 1960 roku. Działania Nałęczowskiego Ośrodka Kultury koncentrują się wokół sprawdzonego programu, tj.:

- wypełnianie czasu wolnego dzieci i młodzieży poza ich obowiązkami edukacyjnymi i rodzinnymi poprzez prowadzone zajęcia;
- inspirowanie zróżnicowanych wiekowo warstw społecznych do uprawiania np. malarstwa, tańca, recytacji, w tym zachęcanie do uczestnictwa w konkursach recytatorskich z udziałem młodych mieszkańców, udostępnianie lokalów dla seniorów;
- zachęcanie najmłodszego i średniego pokolenia mieszkańców gminy do zachowania i poznawania tradycji miejscowej w dziedzinie rękodzieła, zwyczajów i obrzędów utrwalanych w formie np. teatralnej przez Zespół Obrzędowy Bronice lub współpracę z tzw. przedstawicielami ginących zawodów, takich jak tkactwo, wikliniarstwo, koronczarstwo, hafciarstwo. Współorganizowanie Nałęczowskich Targów Kolekcjonerskich, Kiermaszów Produktów Lokalnych, coroczny Przegląd Kolęd i Pastorałek, organizowanie wyjazdów turystycznych do pasjonatów dawnej sztuki w okolicach Nałęczowa, zapraszanie na koncerty kapeli Nałęczowskiej, wykonującej stare lub ułożone osobiście, związane tematycznie z gminą piosenki;
- wyjątkowo atrakcyjną propozycją jest Noc Świętojańska, wypełniona obrzędem rzucania wianków na wodę Stawu Zdrojowego, występami tanecznymi, uczestnictwem w pokazach ognia, uprawianiem turystyki questowej w pobliżu i na terenie parku, prezentacją wyrobów kulinarnych i rzemieślniczych z certyfikatami tradycyjnych smaków i gustów twórców ludowych;
- poznawanie przejawów ludowości na poziomie ogólnopolskim lub światowym poprzez organizowanie, adresowanych do mieszkańców i gości Nałęczowa, występów Zespołu Tańca Ludowego UMCS im. St. Leszczyńskiego, Zespołu Jawor Uniwersytetu Przyrodniczego, udostępnianie sceny amfiteatru NOK na występy w ramach Międzynarodowych Spotkań Folklorystycznych;
- zachęta do fascynacji trendami współczesnej sztuki poprzez uczestnictwo w comiesięcznych wernisażach w Galerii im. M. E. Andriollego, prezentacjach wyników Międzynarodowego Konkursu na Rysunek im. Andriollego, w wystawach podyplomowych absolwentów miejscowego Liceum Plastycznego i uczelni artystycznych z Lublina. Organizowanie coroczne Festiwali Tańca Euro Dance, wzbogacanymi warsztatami tanecznymi prowadzonymi przez ogólnopolskiej lub światowej rangi instruktorów;

- polecanie filmów przeciwdziałających agresji i przemocy oraz wspomagających wartościowe kształtowanie własnego życia w Kinie „Cisy” mieszczącym się w NOK. Organizowanie w Galerii wyjątkowych wystaw „filmowych” prezentujących najwybitniejsze osiągnięcia polskich filmowców na podstawie materiałów uzyskanych z Muzeum Kinematografii;
- przygotowanie do zasmakowania w odbiorze tzw. kultury wysokiej: uczestnictwo w koncertach i galach np. Międzynarodowego Festiwalu Sztuki Wokalnej „Viva il Cantare”, Międzynarodowego Kursu Skrzypcowego im. Tadeusza Wrońskiego, Międzynarodowego Festiwalu i Kursu Pianistycznego organizowanych w NOK w miesiącach letnich.

W Ośrodku działa Koło Gospodyń Wiejskich, Klub Haftu, Klub fotograficzny, Klub „Jesienni entuzjaści”, Kapela Nałęczowska, kino „Cisy”, prowadzone są zajęcia tańca nowoczesnego, współczesnego, callanetics, zumba, szachy oraz organizowane są wystawy fotografii i malarstwa. Ośrodek jest organizatorem Nałęczowskiej Wiosny Kulturalnej, czyli imprezy prezentującej dorobek artystyczny Nałęczowa, placówek kulturalno – oświatowych z terenu Gminy Nałęczów oraz zespołów artystycznych z Lubelszczyzny i z kraju. W ramach Nałęczowskiej Wiosny Kulturalnej odbywają się: koncerty muzyki poważnej, rozrywkowej w wykonaniu profesjonalnym i amatorskim, folklor Lubelszczyzny i kraju, taniec nowoczesny i balet, koncerty poezji, turnieje recytatorskie, literackie teatralne, warsztaty plastyczne, imprezy rekreacyjno-sportowe, konkursy i kiermasze.

Inną ważną instytucją kulturalną jest Liceum Plastyczne im. Józefa Chełmońskiego w Nałęczowie, które godnie kontynuuje stuletnią tradycję szkolnictwa artystycznego w Nałęczowie. Organizuje ono liczne plenery oraz wystawy prezentujące dzieła uczniów, zarówno z kraju, jak i za granicą. Swoją działalność rozszerzyło w 1976 roku, kiedy przy szkole powstała „Mała galeria”, w której organizowane są wystawy wybitnych artystów. Szczególnie lata dziewięćdziesiąte obfitowały w znakomite prezentacje malarstwa, grafiki, rysunku i rzeźby. Podczas Nałęczowskich Dni Filozoficznych zatytułowanych "SZTUKA WOBEC PRAWDY" i "WOKÓŁ PRAWDY SZTUKI", będących refleksją nad szeroko rozumianą sztuką, doszło (m.in.) do indywidualnych wystaw najwybitniejszych krakowskich artystów: Jerzego Nowosielskiego, Janiny Kraupe, Jacka Waltosia, Tadeusza Gustawa Wiktora. Plonem tych spotkań jest wydana w 1995 r. książka "SZTUKA WOBEC PRAWDY", zawierająca wystąpienia teoretyczne uczestników konferencji. Zorganizowane w ostatnich latach wystawy: Ryszarda Lisa (Lublin), Mariana Nowińskiego (Warszawa), Krzysztofa Hejke (Warszawa), Jana Buczkowskiego (Gdańsk), Krzysztofa Wróblewskiego (Gdańsk), Mariana Molendy (Nysa), Jarosława Konopki (Kraków), Piotra Lecha (Lublin), Urszuli Ślusarczyk (Puławy) były wydarzeniami artystycznymi - świętem dla całej społeczności szkolnej. Ważnym elementem w działalności wystawienniczej szkoły są indywidualne wystawy nauczycieli prowadzących zajęcia rysunku i malarstwa. Celem tych wystaw jest zapoznanie młodzieży z twórczością, a co za tym idzie kondycją malarską pedagogów.

Do kolejnych instytucji kultury, których działalność istotnie kształtuje życie kulturalne Gminy, zaliczyć należy:

- 1) Miejsko – Gminną Bibliotekę Publiczną im. Faustyny Morzyckiej w Nałęczowie,
- 2) Galerię Andriollego w NOK,
- 3) Galerię LSP,
- 4) Galerię - Kawiarnię „Ewelina”,

- 5) Muzeum Bolesława Prusa,
- 6) Muzeum Stefana Żeromskiego.

Organizowanymi cyklicznie imprezami z dziedziny kultury, na trwale wypisującymi się w kalendarz wydarzeń Gminy Nałęczów są:

- 1) **Gminny Festiwal** kołęd, obrzędów i zwyczajów świątecznych,
- 2) **Festyn majowy** - koncerty zespołów z terenu gminy oraz zaproszonych gości.
- 3) **Nałęczowskie Divertimento** - impreza coroczna, gminna promująca sztukę współczesną, festiwal form kameralnych i solistycznych,
- 4) **Dzieci Matkom w dniu ich Święta** - program artystyczny w wykonaniu zespołów artystycznych ze szkół z terenu miasta i gminy Nałęczów,
- 5) **Faustynalia** - tydzień imprez bibliotecznych, których głównym celem jest popularyzacja książki,
- 6) **Nałęczowski Festiwal Tańca** - uczestnikami są zespoły dziecięce i młodzieżowe tańca współczesnego z terenu woj. lubelskiego. Festiwal połączony jest z warsztatami tanecznymi prowadzonymi przez znanych w Polsce instruktorów tańca – impreza o zasięgu wojewódzkim.
- 7) **Nałęczowska Noc Świętojańska**
- 8) **Międzynarodowe Spotkania Folklorystyczne** - coroczna impreza międzynarodowa, z udziałem zespołów reprezentacji narodowych,
- 9) **Międzynarodowe Spotkania Pianistyczne** - cykl koncertów w wykonaniu światowej sławy pianistów, połączonych z warsztatami,
- 10) **VIVA IL CANTARE Międzynarodowy Festiwal Sztuki Wokalnej, Letni Międzynarodowy Kurs Wokalny**,
- 11) **Festiwal Orkiestr Dętych** - jest imprezą artystyczną, która już od kilku lat cieszy się dużym zainteresowaniem. Jak co roku trzydniowy festiwal obfitował w występy orkiestr dętych z kraju i z zagranicy, którym towarzyszyły zespoły taneczne mażorettek,
- 12) **Majówka z Panem Prusem** – impreza nawigująca do tradycji polskich majówek, popularyzuje twórczość Bolesława Prusa i jego związek z Nałęczowem,
- 13) **Dożynki Gminne** - święto planów.

9. Organizacje pozarządowe

Ważnymi podmiotami z terenu Gminy Nałęczów kształtującymi życie społeczności lokalnej w różnych wymiarach (kultura, sport, pomoc społeczna, promocja) są różnego rodzaju grupy i inicjatywy społeczne oraz organizacje pozarządowe, których zarejestrowanych jest w gminie Nałęczów ok. 40. Wśród nich należy wymienić m.in.: konkurs na „Najpiękniejszy Ogródek „Posesja” pod patronatem Burmistrza Nałęczowa i Nałęczowskie Spotkania z Poezją.

- 1) **Towarzystwo Przyjaciół Nałęczowa** - jedno z najstarszych w Polsce towarzystw regionalnych, które aktywnie promuje Nałęczów poprzez organizowanie licznych imprez kulturalnych m.in.
- 2) **Towarzystwo Przyjaciół Zakładu Leczniczego „Uzdrowisko Nałęczów”** – zajmuje się m.in. promocją Nałęczowa i uzdrowiska,
- 3) **Lokalna Organizacja Turystyczna „Kraina Lessowych Wąwozów”**- zajmuje się m.in. kreowaniem wizerunku Krainy Lessowych Wąwozów jako regionu atrakcyjnego turystycznie, prowadzeniem szkoleń dla środowisk działających na rzecz turystyki, integrowaniem środowisk samorządu terytorialnego, gospodarczego i zawodowego oraz osób instytucji i organizacji

pozarządowych zainteresowanych rozwojem turystycznym „Krainy Lessowych Wąwozów”, stwarzaniem warunków dla powstania i promowania produktów turystycznych,

- 4) **Nałęczowsko - Kazimierskie Stowarzyszenie „Pomoc Dzieciom Niepełnosprawnym” z siedzibą w Nałęczowie, Fundacja Pomocy Chorym i Dzieciom „Kubuś”** – działalność organizacji nakierunkowana jest na wsparcie rodzin z dziećmi niepełnosprawnymi,
- 5) **Stowarzyszenie EBIB** – prowadzi działalność wydawniczą i dydaktyczną w zakresie popularyzowania czytelnictwa,
- 6) **Davaul Raroga Nałęczowska Grupa Rekonstrukcyjno-Historyczna** - ma na celu dobro Rzeczypospolitej Polskiej, a w szczególności kultywowanie i upowszechnianie takich wartości jak naród, państwo, historia, patriotyzm, autorytet oraz podnoszenie poziomu kulturalnego społeczności lokalnej,
- 7) **Stowarzyszenie „Jutro Nałęczów”** – zajmuje się wspieraniem dzieci i młodzieży w równoważnym rozwoju,
- 8) **Regionalne stowarzyszenie działań społecznych „U źródła”**, którego celami jest aktywizacja i integracja środowiska lokalnego, działania na rzecz osób potrzebujących,
- 9) **Nałęczowskie Stowarzyszenie Charytatywne - Warsztat Terapii Zajęciowej** – placówka udzielająca wsparcia osobom niepełnosprawnym poprzez ogólne usprawnianie, rozwijanie umiejętności życia codziennego, przygotowywanie do życia w środowisku społecznym, rozwijanie psychoruchowe,
- 10) **Ochotnicze Straże Pożarne,**
- 11) **Koła Gospodyń Wiejskich,**
- 12) **Kluby sportowe,**
- 13) **Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział w Nałęczowie,**
- 14) **Stowarzyszenie „Aktywna wieś” w Drzewcach,**
- 15) **Stowarzyszenie Rozwoju Wsi „Zawsze Czesławice”.**

Rozdział III

Diagnoza sytuacji społecznej w Gminie Nałęczów

1. Charakterystyka systemu pomocy społecznej

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi. Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i sytuacji

kryzysowej, klęski żywiołowej lub ekologicznej. Na terenie gminy zadania z obszaru pomocy społecznej realizuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie. Jest on jednostką organizacyjną Gminy Nałęczów, nieposiadającą osobowości prawnej, finansowaną w formie jednostki budżetowej. Ośrodek udziela wsparcia mieszkańcom z miasta Nałęczów, jak również mieszkańcom w z terenu gminy. Celem działalności Ośrodka jest doprowadzenie do możliwie pełnego życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem oraz umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne zasoby, możliwości i uprawnienia oraz zapobieganie powstawaniu takich sytuacji. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie wykonuje zadania gminy oraz zadania zlecone przez administrację rządową w zakresie ustawy o pomocy społecznej oraz innych ustaw m. in.:

- ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2018 poz. 2220 z późn. zm.);
  - ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionych do alimentów (Dz.U. z 2018 poz 554 z późn. zm.);
  - ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2018 poz. 1457 z późn. zm.);
  - ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o świadczeniu wychowawczym (Dz.U. z 2018 poz. 2134 z późn. zm.);
  - ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz.U. z 2017 poz. 1832 z późn. zm.);
  - ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz.U. z 2016, poz. 1860);
  - ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2018, poz. 1508 z późn. zm.);
  - ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodzin i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2018, poz. 998 z późn. zm.);
  - ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. z 2018, poz. 2137 z późn. zm.);
  - ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. z 2018, poz. 1030 z późn. zm.);
  - ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie Dz.U. z 2015 poz. 1390 z późn. zm.);
  - ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. z 2018 poz. 1878 z późn. zm.);
  - ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2018 r. , poz. 1510 z późn. zm.);
  - ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz.U. z 2019, poz. 300 z późn. zm);
  - ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (Dz.U. z 2017 r., poz. 2092 z późn. zm.)
  - rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu ”Dobry Start”(Dz.U. z 2018 r. poz. 1061);
- oraz innych rozporządzeń i uchwał.

Ośrodek podejmował także wiele dodatkowych działań w celu podnoszenia jakości i poszerzenia zakresu usług świadczonych dla najuboższych i potrzebujących mieszkańców gminy Nałęczów. Współpracował przy tym z wieloma organizacjami pozarządowymi, instytucjami oraz osobami prywatnymi. Pomoc udzielana była w formie pieniężnej, w naturze lub usługach. Świadczenia miały charakter stały, okresowy lub jednorazowy.

Ośrodek rozbudowywał i pogłębiał współpracę z organizacjami pozarządowymi, instytucjami rynku pracy - Powiatowym Urzędem Pracy, instytucjami zarządzającymi funduszami unijnymi - Wojewódzkim Urzędem Pracy, Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej czy służbami mundurowymi - Strażą Miejską, Policją.

Zaznaczyć należy, że pracownicy tut. Ośrodka, stale podnoszą swoje kwalifikacje zawodowe. Ośrodek pomocy jest bardzo wysoko oceniany, czego wyrazem są otrzymywane podziękowania za współpracę z organizacjami pozarządowymi oraz wyróżnienia za podejmowane działania.

W 2017 r. tut. Ośrodek został wyróżniony przez Wojewodę Lubelskiego w kategorii zespołowej. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej został wyróżniony za całokształt działań realizowanych na polu szeroko rozumianej pomocy społecznej, podejmowanie innowacyjnych przedsięwzięć, wspierających podstawową działalność statutową Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nałęczowie oraz za wypełnianie misji niesienia pomocy tym, którzy potrzebują solidarnej postawy wobec życiowych problemów, a także za wykorzystanie aktywnych instrumentów polityki społecznej w pracy z beneficjentami oraz środowiskiem lokalnym. Natomiast w 2018 r. w Sali Błękitnej Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego odbyły się wojewódzkie obchody Dnia Pracownika Socjalnego. Podczas uroczystości wieloletni pracownik tut. Ośrodka otrzymał dyplom uznania za 30 letnią pracę i profesjonalizm w wypełnianiu obowiązków służbowych, a także kreatywną postawę w rozwiązywaniu problemów społecznych w gminie Nałęczów.

W 2018 r. Lubelski Urząd Wojewódzki przedstawił Sejmowi i Senatowi Rzeczypospolitej Polski działalność Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nałęczowie jako przykład dobrych praktyk z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ośrodek został wskazany jako inicjator różnorodnych działań na rzecz osób uwikłanych w przemoc. Jest to szczególne wyróżnienie dla naszego Ośrodka ponieważ świadczy to o tym, że nasze działania są wyróżniane i dostrzegane na szczeblu ogólnopolskim.

2. Powody udzielania pomocy społecznej w Gminie Nałęczów

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie realizując ustawę o pomocy społecznej wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych umożliwiających im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka. Tut. Ośrodek podejmuje działania zmierzające do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Przydzielany rodzaj, forma i rozmiar świadczenia są odpowiednie do okoliczności uzasadniających udzielenie pomocy, a potrzeby osób i rodzin korzystających z pomocy są uwzględniane na miarę celów i możliwości Ośrodka i pomocy społecznej.

Warunkiem przyznania pomocy społecznej jest sytuacja materialna rodziny, a w szczególności dochód nieprzekraczający tzw. kryterium. Kryteria dochodowe podlegają weryfikacji, co 3 lata, z uwzględnieniem wyniku badań prognozy interwencji socjalnej. Zgodnie z art. 9 ust. 8 ustawy o pomocy społecznej oraz Rozporządzenia Rady Ministrów kryteria dochodowe przedstawiają się następująco:

Kryteria dochodowe do 30.09.2018 r. wynosiły:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej - 634,00 zł,
- w przypadku osoby w rodzinie - 514,00 zł.

Kryteria dochodowe w okresie od 01.10.2018 r. do nadal wynosi:

- w przypadku osoby samotnie gospodarującej - 701,00 zł,
- w przypadku osoby w rodzinie - 528,00 zł.

Kryterium dochodowe nie jest jedyną przesłanką, którą trzeba spełnić, aby uzyskać świadczenie. Prawo do świadczeń przysługuje osobom i rodzinom, których posiadane dochody nie przekraczają wyżej wskazanego kryterium dochodowego, przy jednoczesnym wystąpieniu przyczyn. Powody przyznania pomocy określone w ustawie o pomocy społecznej to:

- 1) ubóstwo;
- 2) sieroctwo;
- 3) bezdomność;
- 4) bezrobocie;
- 5) niepełnosprawność;
- 6) długotrwała choroba;
- 7) przemoc w rodzinie;
- 8) potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 9) potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 10) bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 11) trudności w integracji cudzoziemców;
- 12) trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego;
- 13) alkoholizm i narkomania;
- 14) zdarzenie losowe i sytuacja kryzysowa;
- 15) klęska żywiołowa lub ekologiczna.

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

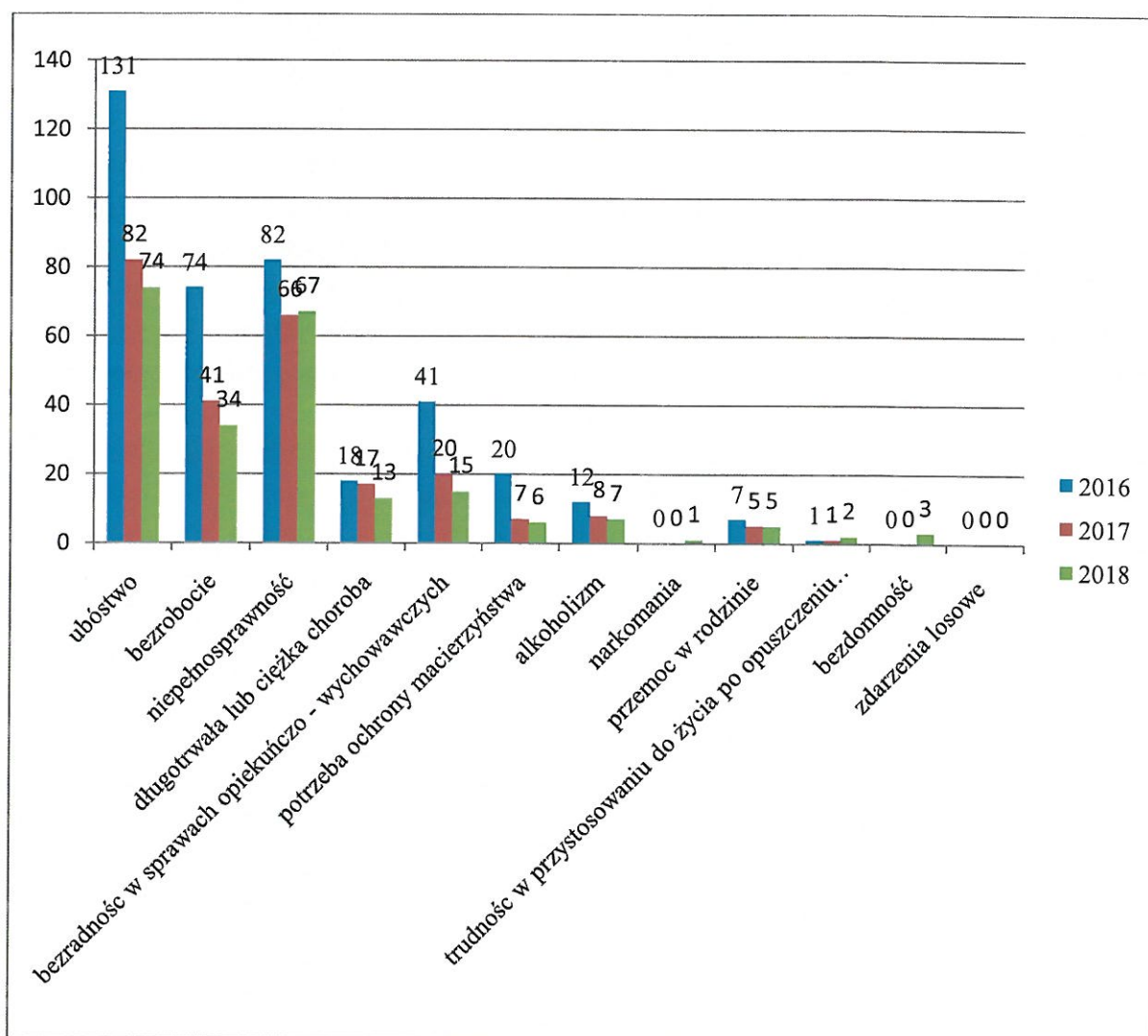
Z założenia pomoc społeczna winna wspierać wszystkie te osoby i rodziny, które same nie są w stanie poradzić sobie z trudną sytuacją życiową, w jakiej się znalazły. Sytuacja ta nie oznacza przy tym tylko ubóstwa, braku niezbędnych środków, ale także wiele innych wyżej wymienionych powodów uniemożliwiających jednostkom i rodzinom samodzielne funkcjonowanie w społeczeństwie.

Ogółem ze wszystkich form pomocy społecznej w roku 2018 skorzystało 104 rodziny, w których było 184 osób oraz 98 rodzin wyłącznie z pomocy w formie pracy socjalnej, w tym 224 osoby w tych rodzinach. Razem z pomocy tut. Ośrodka skorzystało 202 rodziny.

Analizując dane w latach 2016 - 2018 zauważa się wzrost liczby rodzin objętych pomocą w formie pracy socjalnej. W 2016 roku z pomocy finansowej tutaj skorzystało 173 rodziny, natomiast z pomocy w formie pracy socjalnej 244 rodziny. W roku 2017 z pomocy finansowej skorzystało 114 rodzin, zaś z pracy socjalnej 194, natomiast w 2018 r. z pomocy finansowej tutaj skorzystało 104 rodziny, natomiast z pomocy w formie pracy socjalnej 190 rodzin. Pomimo tego, iż liczba rodzin wymagających wsparcia finansowego w ramach ustawy o pomocy społecznej maleje, to wzrasta liczba rodzin wymagających wsparcia w formie specjalistycznego poradnictwa, a także w formie asystenta rodziny.

W większości przypadków podstawą do udzielenia pomocy było występowanie kilku przesłanek równocześnie. Powody ubiegania się rodzin o pomoc społeczną i liczbę pomocy przyznanej z uwagi na te problemy przedstawia poniższy wykres.

Wykres nr 3: Przyczyny z powodu, których MOPS w Nałęczowie udzielił wsparcia finansowego rodzinom w latach 2016-2018.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Nałęczów.

Powyższe dane wskazują, że największą grupą osób korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej MOPS w Nałęczowie w 2016 r. były rodziny żyjące w **ubóstwie**. W 2017 r. i w 2018 r. z powodu ubóstwa w stosunku do roku 2016 skorzystało o 37,4- 43,51% mniej rodzin. Ubóstwo pozostaje główną przyczyną udzielania świadczeń z pomocy społecznej, co wynika m.in. z konieczności spełniania kryterium dochodowego do otrzymania pomocy. W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny, który nie podlega zwrotowi lub zasiłek okresowy, zasiłek celowy lub pomoc rzeczowa, pod warunkiem zwrotu części lub całości kwoty zasiłku lub wydatków na pomoc rzeczową.

Ubóstwo posiada całe mnóstwo definicji. Biorąc pod uwagę wspólne obszary, uznać można, że przez ubóstwo rozumiemy brak dostatecznych środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb jednostki, w szczególności w zakresie jedzenia, schronienia, ubrania, transportu oraz podstawowych potrzeb kulturalnych i społecznych. Ubóstwo godzi w materialne podstawy bytu rodzin, zmniejsza szanse edukacyjne wychowywanych przez nie dzieci.

Drugim problemem pod względem liczby udzielonych świadczeń jest problem **niepełnosprawności**. Rodziny w skład, których wchodzi osoba niepełnosprawna stoją przed problemami życiowymi odnoszącymi się zarówno do materialnej sfery jej życia, jak i konieczności sprawowania opieki, niejednokrotnie do świadczenia usług opiekuńczych i pomocy w wykonywaniu codziennych czynności. Działania podejmowane na rzecz rodzin, w których funkcjonują osoby niepełnosprawne są zróżnicowane. Inaczej kształtują się potrzeby samotnych osób niepełnosprawnych, inaczej potrzeby rodzin wieloosobowych opiekujących się niepełnosprawnym członkiem rodziny. W szczególnie trudnych dla osób starszych okresach, takich jak zima i lato, pracownicy socjalni dodatkowo monitorują środowiska osób starszych, między innymi w celu sprawdzenia, czy członkowie rodziny prawidłowo sprawują opiekę nad osobami starszymi, a także czy osoby starsze i niepełnosprawne mają zabezpieczone potrzeby. Poza udzielaniem pomocy finansowej czy pomocy w formie usług opiekuńczych, udzielają poradnictwa na temat możliwości uzyskania wsparcia z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych np. przystosowania mieszkania do potrzeb osoby niepełnosprawnej, likwidacji barier funkcjonalnych, zakupu sprzętu ortopedycznego i rehabilitacyjnego, uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych. Dodatkowo udzielane są informacje na temat możliwości złożenia wniosku do Powiatowego Zespołu ds. orzekania o Niepełnosprawności celem uzyskania statusu osoby niepełnosprawnej oraz działalności organizacji pozarządowych. Pracownicy socjalni pomagają w kompletowaniu dokumentów niezbędnych do uzyskania skierowania i umieszczenia w zakładach opiekuńczo-leczniczych oraz domach pomocy społecznej. Ponadto podejmują liczne działania mające na celu ułatwianie kontaktów z placówkami służby zdrowia, udzielanie pomocy w korzystaniu z różnych form rehabilitacji leczniczej i społecznej, a także inicjowanie kontaktów rodzinnych, podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodziny w sprawowanie opieki nad osobami wymagającymi takiej pomocy. Udzielają pomocy osobom starszym w zapewnieniu lekarstw, opału, drobnych napraw w mieszkaniu. Pomagają w wypełnianiu oraz przygotowywaniu dokumentów niezbędnych do załatwienia spraw urzędowych. Organizują lekarskie wizyty domowe oraz wizyty domowe pielęgniarek środowiskowych.

Pracownicy socjalni (zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych) przeprowadzają również wywiady środowiskowe celem przyznania specjalnego zasiłku opiekuńczego oraz zasiłku dla opiekuna.

Pracownicy socjalni udzielają pomocy i wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi oraz członkom ich rodzin. Motywują do poddania badaniom diagnostycznym w Poradni Zdrowia Psychicznego, a w razie potrzeby leczenia; wspierają osoby i rodziny oraz udzielają pomocy i poradnictwa we wzmacnianiu lub odzyskaniu ich zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie i tworzenia warunków sprzyjających temu celowi. Udzielają pomocy w organizowaniu wizyt u lekarza psychiatry, zarówno w Poradni, jak i domowych, pomagają w uzyskaniu konsultacji z psychologiem, udzielają pomocy w organizowaniu miejsca w szpitalu oraz w załatwieniu transportu do szpitala.

W przypadku, kiedy osoba chora psychicznie zagraża swojemu zdrowiu i życiu lub nie jest w stanie samodzielnie funkcjonować w środowisku, MOPS kieruje do sądu wnioski o stwierdzenie potrzeby umieszczenia w szpitalu psychiatrycznym osób chorych psychicznie bez ich zgody. Na podstawie art. 29 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego, MOPS kieruje do sądu wnioski o przyjęcie bez zgody do szpitala psychiatrycznego osoby chorej psychicznie, której dotychczasowe zachowanie wskazuje, że nieprzyjęcie do szpitala spowoduje znaczne pogorszenie stanu zdrowia psychicznego, lub która jest niezdolna do samodzielnego zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, a uzasadnione jest przewidywanie, że leczenie w szpitalu psychiatrycznym przyniesie poprawę jej stanu.

Kolejnym problemem pod względem liczby osób korzystających jest **bezrobocie**. Jednym z celów pracy tutaj jest zwiększenie szans na podjęcie pracy zawodowej i przeciwdziałanie negatywnym skutkom społecznym wynikającym z bezrobocia w rodzinie. Pracownicy MOPS w Nałęczowie proponują osobom bezrobotnym pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, udzielają poradnictwa z zakresu umiejętności poruszania się po rynku pracy, pomagają w przygotowywaniu dokumentów aplikacyjnych – listów motywacyjnych i CV. Tutaj Ośrodek stale współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania aktualnych ofert pracy, informacji o organizowanych kursach zawodowych, szkoleniach, stażach i wolnych miejscach pracy. Ponadto rozpowszechniane są materiały informacyjne na temat możliwości udziału w projektach skierowanych dla osób bezrobotnych i nieaktywnych zawodowo, które są finansowane z Europejskiego Funduszu Społecznego. Projekty te realizowane są przez organizacje pozarządowe, z którymi tutaj Ośrodek współpracuje.

Długotrwała lub ciężka choroba jest problemem, w którym przynajmniej jeden z członków rodziny wymaga szeroko pojętej opieki medycznej, pielęgniarstwa, społecznej oraz pomocy w załatwianiu spraw bytowych. Jedną z form wsparcia dla tych osób są usługi opiekuńcze, które obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego występuje najczęściej wspólnie z innymi niekorzystnymi zjawiskami. Założeniem pracy w tym zakresie jest zaspokojenie podstawowych potrzeb dzieci. Dotychczas wypracowane standardy oraz zdobyte doświadczenia pozwalają na systemowe podejście do pracy z rodziną. Jej celem jest

udzielenie pomocy i wsparcia w przewyciężaniu występujących w rodzinie problemów i niwelowaniu istniejących zaniedbań. Cel ten realizowany jest zarówno poprzez indywidualną pracę socjalną, jak i pracę socjalną z rodziną. W sytuacjach zagrożenia dobra i bezpieczeństwa dziecka podejmowane są działania interwencyjne przy współudziale kuratorów zawodowych i społecznych. W odniesieniu do rodzin naturalnych, praca socjalna ma na celu przygotowanie rodziny do ponownego podjęcia opieki nad dzieckiem, które zostało umieszczone w pieczy zastępczej.

Pracownicy socjalni w ramach pracy socjalnej uczą rodziców, jak prawidłowo pełnić role rodzicielskie, jak utrzymywać pozytywne relacje z otoczeniem, jak prowadzić gospodarstwo domowe i zarządzać budżetem domowym, jak dbać o higienę osobistą i czystość w mieszkaniu. Pracownicy socjalni podejmują wiele różnorodnych działań mających na celu rozwiązanie konfliktów w rodzinie.

We wskazanym obszarze podejmowana jest współpraca z kuratorami sądowymi, sędziami, pedagogami, dyrektorami szkół, pracownikami służby zdrowia, członkami komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policją, sołtysami, radnymi oraz organizacjami pozarządowymi.

Prowadzona jest również praca z rodzinami zastępczymi spokrewnionymi, mająca na celu diagnozę sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej, rozpoznanie nieprawidłowości w pełnieniu funkcji rodziny zastępczej oraz wynikających z tego problemów opiekuńczo-wychowawczych, poradnictwo dla tych rodzin, wydawanie opinii o kandydatach do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach oraz placówkami opiekuńczo-wychowawczymi i rodzinami zastępczymi.

Jak wynika z przedstawionych danych w dalszej kolejności powodami przyznania pomocy jest **potrzeba ochrony macierzyństwa** czy **alkoholizm**. W sytuacji zdiagnozowania problemu w rodzinie uzależnienia od alkoholu podejmowane są działania przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nałęczowie, często postępowanie wszczynane jest na wniosek pracownika socjalnego. Natomiast **przemoc w rodzinie**, **trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego** i pomoc udzielona **z powodu zdarzeń losowych** była znikomą przyczyną korzystania przez rodziny z pomocy.

Rodziny korzystające ze wsparcia we wskazanym okresie z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nałęczowie pod kątem dietności przedstawiały się następująco:

Tabela nr 15: Struktura rodzin objętych pomocą finansową w ramach ustawy o pomocy społecznej przez MOPS w Nałęczowie w latach 2016-2018 z podziałem na liczbę dzieci w rodzinie.

Rok	Liczba rodzin	Liczba rodzin z dziećmi					
	Ogółem	Ogółem liczba dzieci	1 dziecko	2 dzieci	3 dzieci	4 dzieci	5 i więcej dzieci
2016	173	162	28	22	17	7	2
2017	114	51	15	4	5	2	1
2018	104	41	2	3	5	3	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Nałęczów

Z powyżej tabeli wynika, iż w latach 2016-2018 liczba rodzin objętych pomocą finansową w ramach ustawy o pomocy społecznej przez MOPS w Nałęczowie znacznie się zmniejszyła. W 2016 r. pomocą było objętych 173 rodziny, natomiast w 2017 r. 114 rodzin, zaś w 2018 r. 104 rodziny. Świadczyć to może o tym, iż sytuacja rodzin z terenu Gminy uległa poprawie m.in. dzięki wsparciu finansowym w ramach świadczenia wychowawczego. Biorąc pod uwagę strukturę rodziny ze względu na liczbę dzieci w rodzinie zauważamy, iż we wskazanych latach z pomocy finansowej w małej ilości korzystały rodziny wielodzietne.

3. Charakterystyka sytuacji osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej

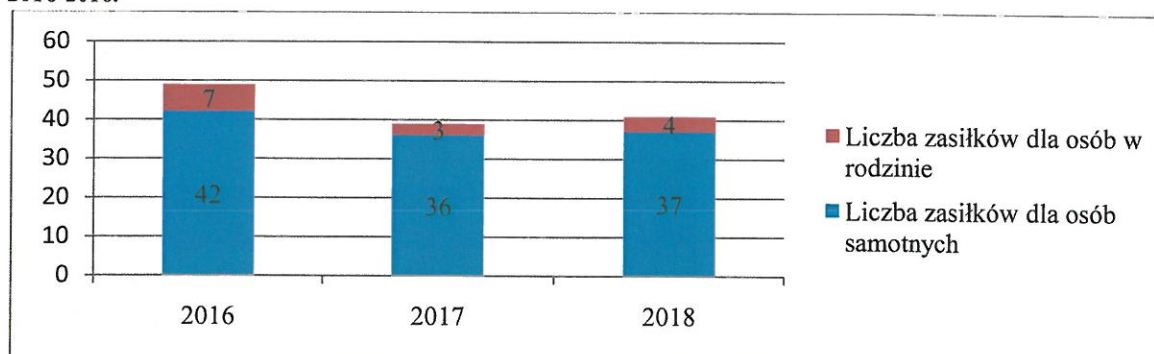
W ramach ustawy o pomocy społecznej i innych aktów prawnych tut. Ośrodek udziela wsparcia osobom i rodzinom w następujących formach:

- 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- 2) przyznawanie i opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne;
- 3) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych specjalnych;
- 6) sprawienie pogrzebu;
- 7) przyznawanie pomocy w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”/”Posiłek w domu i w szkole”;
- 8) zapewnienie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania;
- 9) kierowanie do domy pomocy społecznej;
- 10) potwierdzenie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych;
- 11) wypłacanie wynagrodzenia dla opiekunów prawnych dla osób całkowicie ubezwłasnowolnionych;
- 12) świadczenie pracy socjalnej;

3.1. Zasiłki stałe

Zasiłki stałe, jako zadanie własne gmin dofinansowane z budżetu państwa zostały wypłacone osobom niezdolnym do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności. Zasiłek stały przyznawany jest w wysokości wynikającej z różnicy pomiędzy kryterium dochodowym, a posiadany dochodem osoby lub rodziny.

Wykres nr 4: Liczba osób z terenu Gminy Nałęczów, którym przyznano zasiłek stały z podziałem na sposób gospodarowania w latach 2016-2018.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Nałęczów

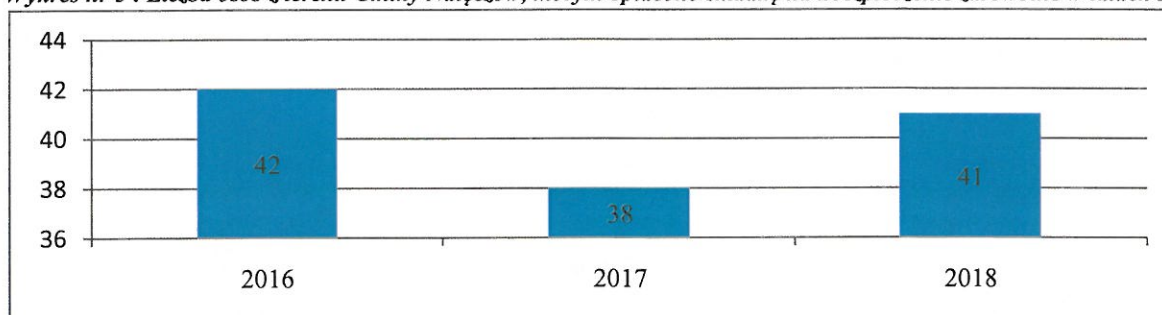
Jak wynika z powyższego wykresu liczba osób pobierających zasiłek stały na przestrzeni wskazanych lat utrzymuje się na podobnym poziomie. Łącznie w 2016 r. z tej formy pomocy skorzystało 49 osób, w 2017 r. 39 osób, natomiast w 2018 r. 41 osób. Znacznie większą grupą osób korzystających z tej formy pomocy są osoby samotne i we wskazanym okresie stanowiły one od 85,7% do 92,31% wszystkich osób. Maksymalna kwota zasiłku stałego w okresie od 1 października 2015 r. do 30 września 2018 r. wynosiła 604 zł, natomiast od 1 października 2018 r. kwota ta wzrosła do 645,00 zł. Minimalna kwota pozostała bez zmian i wynosi 30 zł.

W 2016 r. na to świadczenie wydano kwotę 231 176,64 zł, w 2017 r. wydatkowano kwotę 229 759,65 zł zaś w 2018 r. 231 709,78 zł. Zauważa się wzrost wydatków na wypłatę tej formy pomocy.

3.2. Składki zdrowotne

Osoby, które pobierają zasiłek stały w większości mają również opłaconą składkę na ubezpieczenie zdrowotne.

Wykres nr 5 : Liczba osób z terenu Gminy Nałęczów, którym opłacono składkę na ubezpieczenie zdrowotne w latach 2016-2018.

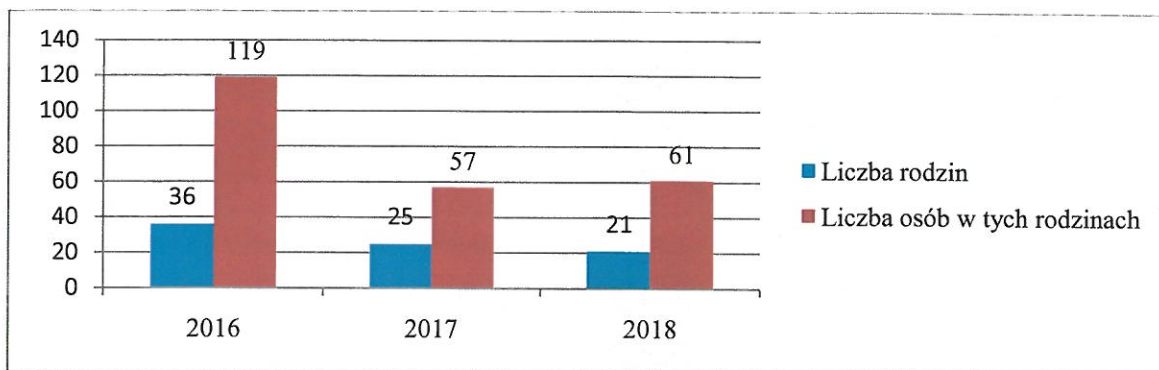
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Nałęczów

Składkę na ubezpieczenie zdrowotne opłacano za osoby pobierające zasiłki stałe, które nie posiadają ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu – na to świadczenie w 2016 r. wydatkowano 19 543,01 zł. Dla porównania w 2017 r. wydatkowano kwotę 20 231,12 zł, natomiast w 2018 r. 20 765,31 zł. Z powyższego wynika, że wzrastają wydatki na składkę zdrowotną opłacaną za osoby pobierające zasiłek stały.

3.3. Zasiłki okresowe

Zasiłki okresowe są zadaniem własnym gminy, dofinansowywanym z budżetu państwa. Przyznawane są głównie ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie. Zasiłek okresowy w podstawowej gwarantowanej wysokości wynosi 50% różnicy między kryterium dochodowym, a dochodem rodziny lub osoby samotnie gospodarującej.

Wykres nr 6: Liczba rodzin i osób w tych rodzinach z terenu Gminy Nałęczów, którym przyznano zasiłek okresowy w latach 2016-2018.

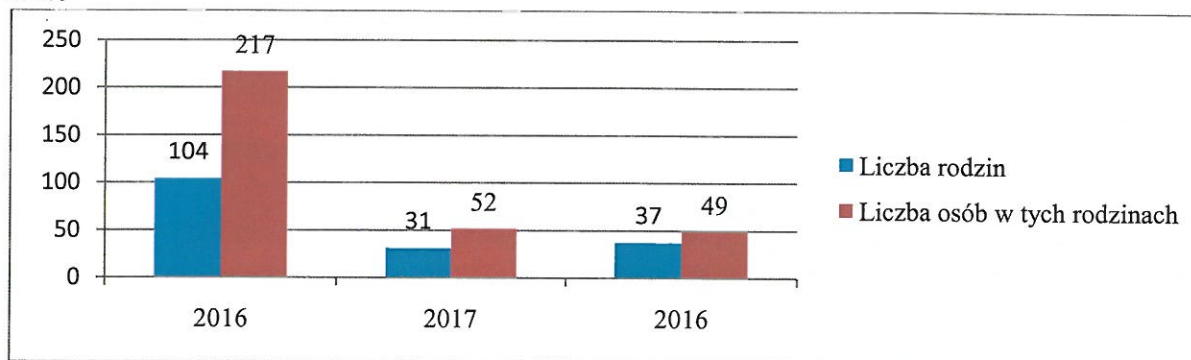
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Nałęczów

Zasiłek okresowy w 2016 roku wypłacono na łączną kwotę 54 134,75 zł, w 2017 r. na kwotę 29 914,35 zł, natomiast w 2018 r. łączna kwota zasiłków okresowych wyniosła 33 399,96 zł. Ilość przyznawanych zasiłków okresowych stale maleje, co wynikać może z obniżającej się stopy bezrobocia, a tym samym uprawnień do ubiegania się o tę formę pomocy. Wysokość środków na tą formę pomocy maleje, oznacza to, że dochody rodzin są wyższe, wobec czego przysługuje im zasiłek w niższej wysokości.

3.4. Zasiłki celowe

Zasiłki celowe przyznawane są na zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Wykres nr 7 : Liczba rodzin i osób w tych rodzinach z terenu Gminy Nałęczów, którym przyznano zasiłek celowy w latach 2016-2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Nałęczów

W 2016 r. na zasiłek celowy (w tym specjalny zasiłek celowy) przeznaczono łączną kwotę 21 386,34 zł, w 2017 r. 17 064,07 zł, natomiast 2018 r. kwotę 16 572,58 zł. Biorąc pod uwagę powód przyznania świadczenia na przestrzeni lat dominującą przyczyną było bezrobocie i stanowiło ok. 95% wydawanych decyzji.

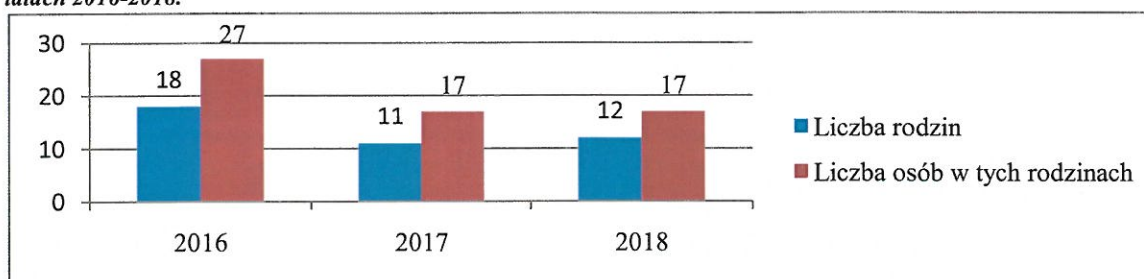
Zasiłki celowe we wskazanym okresie przyznawane były głównie na zakup żywności, opału, leków, opatrunków i pokrycie wydatków związanych z leczeniem, zakup obuwia i odzieży, opłatę rachunków za energię elektryczną, gaz, czynsz, itp.

Wysokość kwot jednorazowych zasiłków celowych jest uznaniowa i zależy od sytuacji rodzinnej i finansowej osób ubiegających się o nie.

3.5. Zasiłki celowe specjalne

Zasiłki celowe specjalne przyznawane są osobom lub rodzinom o dochodach przekraczających kryterium dochodowe, ale jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach. Ustawodawca nie definiuje wprawdzie tego pojęcia. Niemniej jednak zgodnie z wypracowaną interpretacją, przyjęto, iż sformułowanie to odnosi się do pewnych nadzwyczajnych sytuacji, które znacząco wykraczają poza zapobiegliwość przeciętnej osoby. Celem tego świadczenia jest umożliwienie wsparcia osobom i rodzinom, których sytuacja majątkowa i osobista jest, co do zasady zadowalająca i stabilna, lecz które ze względu na nietypowe okoliczności, wymagają pomocy ze strony administracji publicznej.

Wykres nr 8 : Liczba rodzin i osób w tych rodzinach z terenu Gminy Nałęczów, którym przyznano specjalny zasiłek okresowy w latach 2016-2018.

Źródło:

Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Nałęczów

W 2016 r. świadczenie przyznano na łączną kwotę 4 417,50, w 2017 r. 4 277,68 zł, zaś w 2018 r. 2 783,73 zł. Zasiłki te przyznane zostały m.in. na zakup leków i leczenia, zakup biletu na dojazd do szpitala, opału, środków higieny osobistej, opłatę rachunku za energię, zakup obuwia ortopedycznego, zakup biletu miesięcznego, zakup opału na zimę, itp.

3.6. Pomoc w postaci udzielenia tymczasowego schronienia

Udzielenie schronienia następuje przez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych albo schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi. Schronisko dla osób bezdomnych zapewnia osobom bezdomnym, które podpisały kontrakt socjalny, całodobowe, tymczasowe schronienie oraz usługi ukierunkowane na wzmacnianie aktywności społecznej, wyjście z bezdomności i uzyskanie samodzielności życiowej.

W 2018 r. ze wsparcia tut. Ośrodka w formie udzielenia schronienia skorzystało 3 osoby na łączną kwotę 14 358,68 zł. Ośrodek kierował osoby potrzebujące do instytucji, z którymi zawarł w tym zakresie porozumienia tj. do Schroniska dla Osób Bezdomnych MARKOT w Chełmie oraz Schroniska dla Bezdomnych Mężczyzn w Puławach.

3.7. Sprawienie pogrzebu

Organizacja pogrzebu jest zadaniem własnym gminy. Wynika z tego m.in., że koszty organizacji pochówku musi pokryć gmina z własnych dochodów. Ustawa zalicza sprawienie pogrzebu do niepieniężnych świadczeń pomocy społecznej. Obok pomocy w formie schronienia, ubrania i posiłku świadczenie to odnosi się do elementarnych potrzeb egzystencjalnych. Sposób organizacji pogrzebu ustala gmina, działając na podstawie ustawy o cmentarzach i chowaniu zmarłych oraz ustawy o pomocy społecznej.

W 2016 r. i w 2017 r. tut. Ośrodek nie wydatkował środków na ten cel. Natomiast w 2018 r. sprawiono 1 pogrzeb dla osoby samotnej z terenu Gminy i na ten cel wydatkowano kwotę 1527,00 zł.

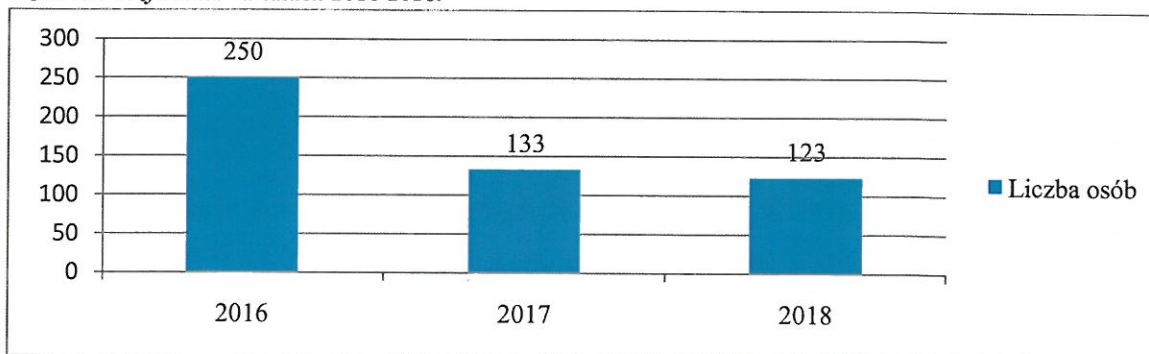
3.8. Program wieloletni

"Pomoc państwa w zakresie dożywiania"/ „Posiłek w szkole i w domu”

Program rządowy "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" funkcjonował do 31.12.2018 r. Od 01.01.2019 r. uchwała Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019-2023 wprowadziła nowy Program.

Ww. programy mają na celu ograniczenie zjawiska niedożywienia, poprzez wsparcie finansowe gmin w realizacji zadania własnego w zakresie dożywiania. Udział środków z budżetu państwa obligatoryjnie wynosi 60 %, natomiast środki własne gminy 40%.

Wykres nr 9 : Liczba osób z terenu Gminy Nałęczów, którym przyznano pomoc w ramach programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w latach 2016-2018.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Nałęczów

W roku 2016 r. na pomoc w ramach programu wydano 74 240,60 zł, w 2017 r. 58 208,80 zł, zaś w 2018 r. 58 158,70 zł.

Pomoc przyznawana jest w formie posiłków oraz świadczeń pieniężnych na zakup posiłku lub żywności tym rodzinom, w których dochód nie przekraczał 150 % odpowiednio kryterium dochodowego wynikającego z ustawy o pomocy społecznej. Kryteria dochodowe uprawniające do korzystania z tej formy pomocy do 1 października 2018 r. wynosiły 771 zł na osobę w rodzinie lub 951 zł na osobę samotnie gospodarującą, natomiast

od 1 października 2018 r. wynoszą 1051.50 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 792 zł na osobę w rodzinie.

W 2016 r. posiłki opłacono dla 114 osób, na łączną kwotę 30 187,80 zł, w tym dla 114 dzieci (26 dzieci do 7 roku życia i 92 uczniów). W 2017 r. posiłki opłacono dla 30 osób, na łączną kwotę 10 439,30 zł, w tym dla 30 dzieci (7 dzieci do 7 roku życia i 24 uczniów). Natomiast w 2018 r. posiłki opłacono dla 24 dzieci, na łączną kwotę 8 700,50 zł, w tym 5 dzieci do 7 roku życia i 19 uczniów.

Zgodnie z wytycznymi Programu gmina może przyjąć program osłony w zakresie dożywiania, na podstawie którego, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, gdy uczeń albo dziecko nie spełnia wymagań w zakresie kryterium dochodowego w wysokości 150%, o którym mowa w art. 8 ustawy o pomocy społecznej, a wyraża chęć zjedzenia posiłku, odpowiednio dyrektor szkoły lub przedszkola informuje ośrodek pomocy społecznej, właściwy ze względu na miejsce zamieszkania ucznia lub dziecka, o potrzebie udzielenia pomocy w formie posiłku.

Przyznanie pomocy, o której mowa wyżej w przypadku przyjęcia przez gminę programu osłonowego nie wymaga wydania decyzji administracyjnej w sprawie i ustalenia sytuacji rodziny w drodze rodzinnego wywiadu środowiskowego. Liczba dzieci i uczniów, którym udzielono pomocy zgodnie z wyżej wymienionym przepisem nie może przekroczyć 20% liczby uczniów i dzieci otrzymujących posiłek w szkołach i przedszkolach na terenie gminy w poprzednim miesiącu kalendarzowym, a w miesiącu wrześniu tej liczby z miesiąca czerwca.

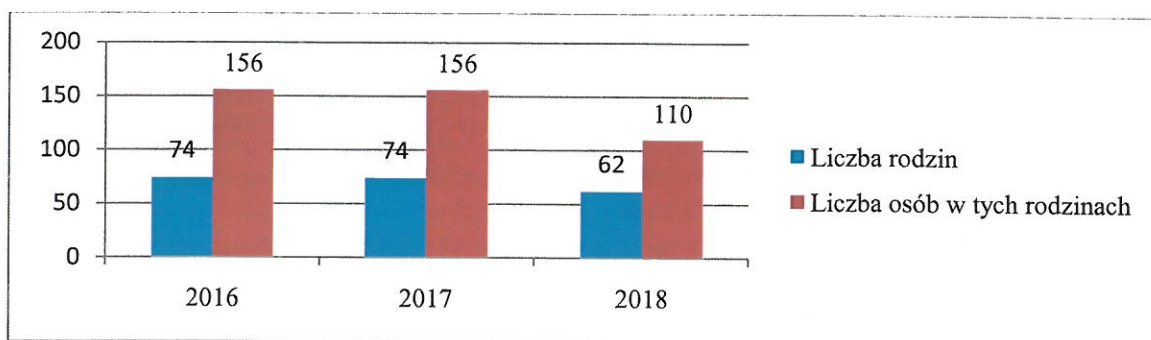
Gmina Nałęczów Uchwałą z dnia 8 kwietnia 2019 r. przyjęła wieloletni program osłonowy w zakresie dożywiania na lata 2019-2023.

W 2016 r. z wyżej opisanej pomocy skorzystało 7 dzieci na łączną kwotę 2 472,80 zł, w 2017 r. 2 dzieci na kwotę 759,50 zł, zaś w 2018 r. 2 dzieci na kwotę 624,20 zł.

Pomoc w formie dożywiania dzieci i młodzieży w 2018 r. realizowana była w niżej wymienionych placówkach:

- 1) Szkole Podstawowej i Gimnazjum w Sadurkach
- 2) Szkoła Podstawowa w Piotrowicach
- 3) Szkole Podstawowej w Nałęczowie
- 4) Szkole Podstawowej w Ożarowie
- 5) ZSZ w Karczmiskach
- 6) MOS Puławy
- 7) Zespole Szkół Gastronomicznych w Warszawie
- 8) Przedszkole im. A. Żeromskiego w Nałęczowie
- 9) Zespół Szkół Transportowo-Komunikacyjnych w Lublinie

Wykres nr 10: Zasiłki na zakup żywności lub posiłku z programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” w latach 2016-2018 przedstawia poniższy wykres.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Nałęczów

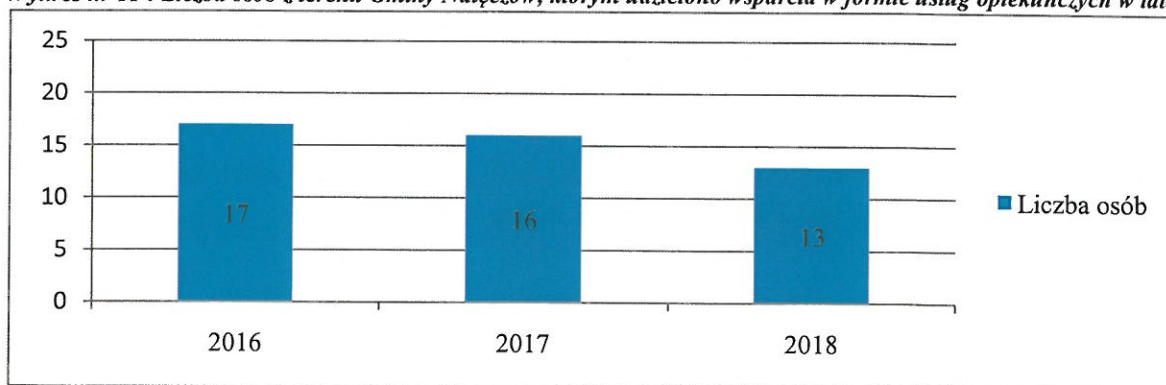
Przyznana pomoc wskazanym rodzinom i osobom kształtowała się na poziomie następujących kwot: 2016 r. 41 980 zł, 2017 r. 41 980,00 zł i 2018 r. 48 400,00 zł.

W celu przeciwdziałania niweczeniu uzyskanej pomocy i marnotrawieniu przyznanych środków osobom, głównie nadużywającym alkoholu tutaj. Ośrodek nie wypłaca zasiłków w gotówce, przyznana pomoc realizowana jest w sklepach na terenie gminy Nałęczów.

3.9. Usługi opiekuńcze

Usługi opiekuńcze realizowane były przez opiekunki zatrudnione na podstawie umów zlecenie przez tutaj. Ośrodek. Cena za godzinę usług wynosiła w 2016 r. i w 2017 r. - 11,72 zł., w lutym 2018 uległa zmianie i wyniosła 16,80 zł. Od 2019 r. cena za 1 godzinę usług wynosi 18,00 zł.

Wykres nr 11 : Liczba osób z terenu Gminy Nałęczów, którym udzielono wsparcia w formie usług opiekuńczych w latach 2016-2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Nałęczów

Tabela nr 16 : Koszty związane z pomocą w formie usług opiekuńczych oraz odpłatność podopiecznych z terenu Gminy Nałęczów w latach 2016-2018

Rok	Ogółem koszty usług opiekuńczych	Odpłatność ponoszona przez podopiecznych	Udział procentowy podopiecznych
2016	48 826,31 zł	13 559,15 zł	27,77%
2017	33 336,63 zł	12 535,45 zł	37,60 %
2018	42 788,76 zł	12 762,28 zł	29,83 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Nałęczów

Usługi opiekuńcze, jako zadanie własne gminy o charakterze obowiązkowym, świadczone były osobom, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej

pozbawione z powodu samotności lub niemożliwości zapewnienia jej przez rodzinę. Usługi obejmują pomoc w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zalecaną przez lekarza pielęgnację oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Wymiar oraz zakres usług ustalany jest indywidualnie i uzależniony jest od sytuacji oraz stanu zdrowia osoby.

3.10. Domy Pomocy Społecznej

Do domów pomocy społecznej kierowane są osoby, które z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności nie mogą samodzielnie funkcjonować w środowisku, a dla których zapewniana przez rodzinę lub Ośrodek opieka jest niewystarczająca.

Za osoby umieszczone po 1 stycznia 2004 roku w myśl art. 61 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej obowiązani do wnoszenia opłaty za pobyt w domu pomocy społecznej są w kolejności:

- 1) mieszkaniec domu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka,
- 2) małżonek, zstępni przed wstępnymi,
- 3) gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej.

Mieszkaniec domu wnosi opłatę w kwocie stanowiącej 70% swojego dochodu, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka, nie więcej niż 70% tego dochodu. Opłata ta jest wnoszona bezpośrednio do domu pomocy społecznej, w którym dana osoba przebywa.

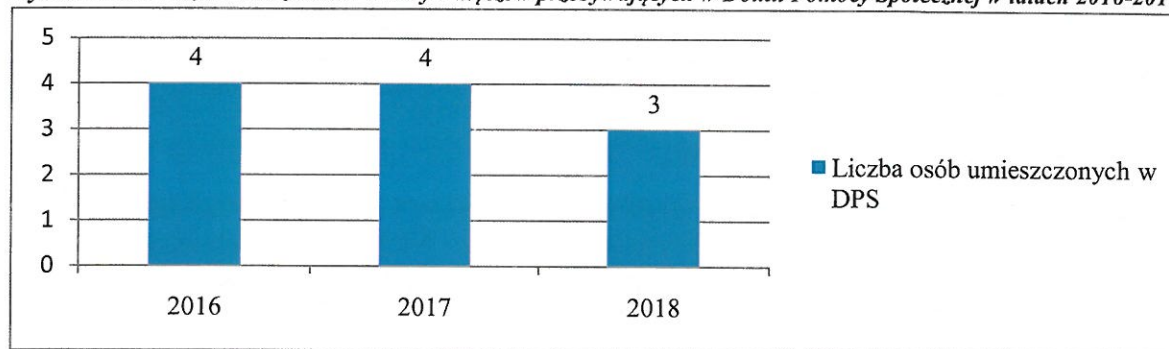
Małżonek, zstępni przed wstępnymi opłatę za pobyt członka rodziny w domu pomocy społecznej wnoszą zgodnie z umową zawartą w trybie art. 103 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej:

- 1) w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jeżeli dochód jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej, jednak kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% tego kryterium,
- 2) w przypadku osoby w rodzinie, jeżeli posiadany dochód na osobę jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, z tym że kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Gmina, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej ponosi odpłatność w wysokości różnicy między średnim kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej, a opłatami wnoszonymi przez mieszkańca domu i osoby zobowiązane. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej dopłaca do pobytu mieszkańców przebywających w domach pomocy społecznej. Dopłaty te są zróżnicowane, w zależności od typu domu i wysokości miesięcznego kosztu utrzymania mieszkańca w poszczególnych domach pomocy społecznej, do których są kierowani mieszkańcy

Wykres nr 12: Liczba osób z terenu Gminy Nałęczów przebywających w Domu Pomocy Społecznej w latach 2016-2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Nałęczów

Wydatkowane środki na ten cel przedstawiały się w następujących wysokościach: 2016 r. - 75 988,70 zł, w 2017 r. - 84 451,00 zł, zaś w 2018 r. - 77 282,77 zł.

Wzrost wysokości wydatków na pobyt pensjonariuszy spowodowany jest przede wszystkim wzrostem kosztów utrzymania w poszczególnych domach pomocy społecznej. Wynika to również z faktu, że kierowane są osoby ubogie, z niskim dochodem, samotne, nieposiadające osób zobowiązanych do alimentacji, a w przypadku posiadania rodziny, nie jest ona w stanie wnieść opłaty za pobyt nawet w niewielkiej części.

3.11. Potwierdzanie

prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych

Na mocy ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do zadań zleconych gminie z zakresu administracji państwowej należy wydawanie decyzji w sprawach świadczeniobiorców innych niż ubezpieczeni spełniających kryterium dochodowe, o którym mowa w art. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. W celu ustalenia sytuacji dochodowej i rodzinnej świadczeniobiorcy, przeprowadza się rodzinny wywiad środowiskowy na zasadach i w trybie określonym w przepisach o pomocy społecznej. Dokumentem potwierdzającym prawo do świadczeń opieki zdrowotnej świadczeniobiorcy, jest decyzja (wójta, burmistrza, prezydenta) gminy właściwej ze względu na miejsce zamieszkania świadczeniobiorcy, potwierdzająca to prawo. Decyzję wydaje się na wniosek świadczeniobiorcy, a w przypadku stanu nagłego - na wniosek świadczeniodawcy udzielającego świadczenia opieki zdrowotnej, złożony niezwłocznie po udzieleniu świadczenia. Prawo do świadczenia ustala się ze względu na potrzeby, nie dłużej jednak jak na 90 dni.

W 2016 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wydał po 6 decyzji potwierdzających prawo do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, natomiast w 2017 r. 12 decyzji, zaś w 2018 r. 15 decyzji.

3.12. Wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki

Wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki jest to zadanie zleczone z zakresu administracji rządowej realizowane przez gminę. Wynagrodzenie to wypłaca się w wysokości ustalonej przez sąd, obliczone w stosunku miesięcznym nie może przekraczać 1/10 przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, bez wypłat nagród z zysku, ogłoszonego przez Prezesa

Głównego Urzędu Statystycznego za okres poprzedzający dzień przyznania wynagrodzenia. Udzielenie świadczeń w postaci wynagrodzenia za sprawowanie opieki nie wymaga przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz wydania decyzji administracyjnej.

W roku 2016 i 2017 tut. Ośrodek nie wydatkował środków na ten cel. Natomiast w 2019 r. tut. Ośrodek wypłacił 1 osobie wynagrodzenie za sprawowanie opieki w wys. 350 zł miesięcznie na podstawie postanowienia Sądu Rejonowego III Wydział Rodzinny i Nietletnich w Puławach z dnia 25 stycznia 2019 r. Sąd Rejonowy, w którym przyznał 1 osobie wynagrodzenie za sprawowanie opieki nad małoletnim od dnia 1 września 2018 r.

4. Praca socjalna

Praca socjalna to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Praca socjalna prowadzona jest w oparciu o dokonanie diagnozy sytuacji klienta, opracowanie planu pomocy i wsparcia w zależności od indywidualnej sytuacji oraz posiadanego potencjału osobistego. Praca socjalna jest świadczona na rzecz osób i rodzin niezależnie od posiadanego dochodu.

Niepokojące zjawiska występujące w środowiskach powodują, że praca socjalna jest coraz trudniejsza i wymaga większego zaangażowania ze względu na kumulację problemów. Pracownik socjalny musi kreatywnie dostosować narzędzia pracy socjalnej do dynamicznie modyfikujących się zmian w społeczeństwie, które bardzo często przybierają charakter patologiczny. W związku z tym zauważalna jest zmiana w charakterze pracy, ale i oczekiwań wobec pracowników socjalnych. Rozmiary potrzeb społecznych wymuszają poszukiwanie nowych rozwiązań w dziedzinie pomocy społecznej.

W 2016 r. pracą socjalną objętych było 244 rodziny, w których było 632 osoby, w 2017 r. 194, w których było 696 osób, zaś w 2018 r. 190 rodzin w których było 384 osoby. Liczba osób i rodzin na przestrzeni wskazanych lat nieznacznie się zmniejszyła. Niemniej jednak do tut. Ośrodka zgłasza się nadal wiele osób i rodzin przeżywających różnorakie problemy życiowe.

4.1. Praca socjalna z osobami i rodzinami z problemem bezrobocia

Jednym z bardzo wielu celów pracy socjalnej realizowanej przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej jest zwiększenie szans na podjęcie pracy zawodowej i przeciwdziałanie negatywnym skutkom społecznym wynikającym z bezrobocia w rodzinie. Oferta Ośrodka skierowana jest zarówno do osób bardziej aktywnych, samodzielnych, które wymagają stosunkowo niewielkiego wsparcia, jak i do tych, które nie potrafią wykorzystać własnych zasobów i możliwości przy korzystnych zmianach na rynku pracy. Pogłębiona indywidualna praca socjalna, w tym w formie poradnictwa specjalistycznego oraz rozszerzana stale współpraca ze środowiskiem lokalnym i podmiotami rynku pracy są odpowiedzią na zmieniające się zapotrzebowanie osób poszukujących zatrudnienia, mieszkańców gminy Nałęczów, w szczególności korzystających z pomocy Ośrodka.

Indywidualne poradnictwo świadczone przez pracowników nakierowane było na określenie i wykorzystanie posiadanych możliwości, zasobów i uprawnień osób poszukujących pracy

(mieszkańców gminy w szczególności klientów Ośrodka) oraz rozeznanie i dopasowanie zewnętrznej oferty wsparcia do potrzeb poszczególnych klientów.

W Ośrodku oferowano osobom bezrobotnym pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, udzielano poradnictwa z zakresu umiejętności poruszania się po rynku pracy, pomagano w przygotowywaniu dokumentów aplikacyjnych – listów motywacyjnych i życiorysów.

Ośrodek współpracował także z PUP w zakresie organizowania i upowszechniania aktualnych ofert pracy - na tablicy ogłoszeń stale wywieszane były aktualne oferty pracy oraz informacje o kursach zawodowych, pracownicy socjalni w ramach pracy socjalnej informowali klientów o wolnych miejscach pracy na podstawie informacji uzyskanej z PUP lub od lokalnych pracodawców. Informowano również klientów o kursach, szkoleniach oraz stażach oferowanych przez organizacje pozarządowe. Pracownicy socjalni Ośrodka kierowali osoby bezrobotne do doradcy zawodowego w PUP, utrzymywali stały kontakt z biurem pośrednictwa pracy.

Dzięki współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Puławach i podpisaniu Porozumienia w zakresie dostępu do programu SEPI, pracownicy Ośrodka mają dostęp do danych osób zarejestrowanych w Urzędzie Pracy. Pozwala to na szybkie uzyskanie informacji jakie formy wsparcia zaproponowano danym osobom, jaki jest ich statut, czy pobierają świadczenia itp., a także nie muszą domagać się od klientów Ośrodka zaświadczeń z Powiatowego Urzędu Pracy.

W ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi tutaj. Ośrodek upowszechniał ofertę szkoleniową organizacji, które były skierowane głównie do osób niepełnosprawnych. W ramach projektów skierowane osoby miały możliwość odbycia szkoleń zawodowych i staży, a także uzyskania poradnictwa psychologicznego i zawodowego.

4.2. Praca socjalna z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych

Założeniem pracy w tej specjalizacji jest zaspokojenie podstawowych potrzeb dzieci. Dotychczas wypracowane standardy oraz zdobyte doświadczenie pozwalają na systemowe podejście do pracy z rodziną. Jej celem jest udzielenie pomocy i wsparcia w przewyżnianiu występujących w rodzinie problemów i niwelowaniu istniejących zaniedbań. Cel ten realizowany jest zarówno poprzez indywidualną pracę socjalną, jak i pracę socjalną z rodziną. W sytuacjach zagrożenia dobra i bezpieczeństwa dziecka podejmowane są działania interwencyjne, przy współudziale kuratorów zawodowych i społecznych. W odniesieniu do rodzin naturalnych, praca socjalna ma na celu przygotowanie rodziny do ponownego podjęcia opieki nad dzieckiem, które zostało umieszczone w pieczy zastępczej.

Pracownicy socjalni w ramach pracy socjalnej uczą rodziców, jak prawidłowo pełnić role rodzicielskie, jak utrzymywać pozytywne relacje z otoczeniem, jak prawidłowo prowadzić gospodarstwo domowe i zarządzać budżetem domowym, jak dbać o higienę osobistą i czystość w mieszkaniu. Pracownicy socjalni podejmowali również wiele różnorodnych działań mających na celu rozwiązywanie konfliktów w rodzinie.

Pracownicy tut. Ośrodka kierowali wnioski do Sądu Rejonowego o wgląd w sytuację dziecka. W ramach systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie ściśle współpracował w rozwiązywaniu problemów konkretnych rodzin z innymi instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz rodziny. Pracownicy socjalni współpracowali z kuratorami, sędziami, pedagogami, dyrektorami szkół, pracownikami służby zdrowia, członkami Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policją, sołtysami, radnymi oraz pracownikami organizacji pozarządowych.

Ponadto prowadzona była również praca z rodzinami zastępczymi spokrewnionymi, mająca na celu diagnozę sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej, rozpoznanie nieprawidłowości w pełnieniu funkcji rodziny zastępczej oraz wynikających z tego problemów opiekuńczo – wychowawczych, poradnictwo dla tych rodzin, wydawanie opinii o kandydatach do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, organizacjami pozarządowymi oraz placówkami opiekuńczo - wychowawczymi i rodzinami zastępczymi.

Pracownicy socjalni oraz asystent rodziny brali udział w posiedzeniach okresowej oceny sytuacji dziecka organizowanej m.in. przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie. Tut. Ośrodek sporządzał pisemne opinie dotyczące funkcjonowania rodziców biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Z młodymi osobami opuszczającymi placówki lub rodziny zastępcze prowadzona jest praca, której celem jest umożliwienie samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu, pomoc w organizowaniu wyposażenia mieszkania, załatwieniu spraw urzędowych itp.

Pracownicy socjalni przeprowadzają wywiady środowiskowe sprawdzające wydatkowanie świadczenia wychowawczego przyznanego w ramach ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Powyższe jest możliwe w przypadku gdy osoba, która pobiera świadczenie wychowawcze, marnotrawi wypłacane jej świadczenie lub wydatkuje je niezgodnie z celem. Wówczas organ właściwy ma możliwość zlecenia wywiadu i w przypadku potwierdzenia marnotrawienia środków, przekazuje należne osobie świadczenie wychowawcze w całości lub w części w formie rzeczowej lub w formie opłacania usług. W 2016 r. pracownicy socjalni przeprowadzili 3 wywiady sprawdzające prawidłowość wydatkowania świadczeń wychowawczych, natomiast w 2017 i w 2018 r. nie zachodziły przesłanki w tym zakresie.

4.3. Praca socjalna na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych

Podejmowane działania przez pracowników socjalnych w ramach pracy socjalnej są nakierowane na aktywizację społeczną osób, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność nie mogą samodzielnie realizować swoich potrzeb życiowych oraz tworzenie sieci wsparcia, która umożliwi pomoc tym osobom w funkcjonowaniu w środowisku. Ze względu na stale rosnącą populację osób starszych i niepełnosprawnych również rośnie zapotrzebowanie na pracę socjalną dla tych osób oraz podejmowanie innowacyjnych i różnorodnych działań. Tut. Ośrodek wychodząc naprzeciw tym potrzebom m.in. realizuje projekt „Nałęczowska Akademia Seniora”, który został opisany w dalszej części Strategii.

W szczególnie trudnych okresach dla osób starszych, takich jak zima i lato, pracownicy socjalni dodatkowo monitorują środowiska osób starszych. Monitorowali również środowiska w celu sprawdzenia, czy członkowie rodziny prawidłowo sprawują opiekę nad osobami starszymi, a także czy osoby starsze i niepełnosprawne mają zabezpieczone potrzeby.

Poza udzielaniem pomocy finansowej czy pomocy w formie usług opiekuńczych udzielają poradnictwa na temat możliwości przystosowania mieszkania do potrzeb osoby niepełnosprawnej, likwidacji barier funkcjonalnych, zakupu sprzętu ortopedycznego i rehabilitacyjnego, uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, uzyskania statusu osoby niepełnosprawnej, przepisach prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych, podjęcia nauki i pracy oraz działalności organizacji pozarządowych. Pracownicy socjalni pomagali w kompletowaniu dokumentów niezbędnych do uzyskania skierowania i umieszczenia w zakładach opiekuńczo – leczniczych oraz domach pomocy społecznej.

Pracownicy socjalni podejmowali liczne działania mające na celu ułatwianie kontaktów z placówkami służby zdrowia, udzielanie pomocy w korzystaniu z różnych form rehabilitacji leczniczej i społecznej, a także inicjowanie kontaktów rodzinnych, podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodziny w sprawowanie opieki nad osobami wymagającymi takiej pomocy. Udzielali pomocy osobom starszym w organizowaniu lekarstw, opału, drobnych napraw w mieszkaniu. Pomagali w wypełnianiu oraz przygotowywaniu dokumentów niezbędnych do wyjazdu na turnus rehabilitacyjny, do sanatorium, w uzyskaniu odpowiedniego sprzętu rehabilitacyjnego itp. Organizowali wizyty domowe lekarskie oraz wizyty domowe pielęgniarek środowiskowych.

Ponadto, pracownicy socjalni (zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych) przeprowadzili wywiady środowiskowe w związku z przyznaniem lub pobieraniem świadczeń: specjalnego zasiłku opiekuńczego oraz zasiłku dla opiekuna. Współpracowano również z Samodzielnym Publicznym Zakładem Opiekuńczo – Leczniczym w Celejowie w zakresie przeprowadzania wywiadów środowiskowych oraz wypłacania zasiłków stałych i zasiłków pielęgnacyjnych. Tut. Ośrodek kierował także wnioski do Sądu o umieszczenie bez zgody w Zakładzie Opiekuńczo - Leczniczym.

4.4. Praca socjalna na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi

Pracownicy socjalni podejmowali wiele różnorodnych działań mających na celu pomoc oraz wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi oraz członków ich rodzin. Motywowali do poddania się badaniom diagnostycznym w Poradni Zdrowia Psychicznego, a w razie potrzeby leczenia, wspierali osoby i rodziny oraz udzielali pomocy i poradnictwa we wzmacnianiu lub odzyskaniu ich zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie i tworzeniu warunków sprzyjających temu celowi. Pracownicy socjalni udzielali pomocy w załatwieniu i organizowaniu wizyt lekarza psychiatry, zarówno w Poradni, jak i wizyt domowych, pomagali w załatwieniu konsultacji z psychologiem, udzielali pomocy w organizowaniu miejsca w szpitalu oraz w załatwieniu transportu do szpitala.

W przypadku, kiedy osoba chora psychicznie zagrażała swojemu zdrowiu i życiu lub nie była w stanie samodzielnie funkcjonować w środowisku, kierowano do sądów wnioski o stwierdzenie potrzeby umieszczenia w szpitalu psychiatrycznym osób chorujących psychicznie bez ich zgody.

Na podstawie art. 29 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej kieruje do Sądu wnioski o przyjęcie bez zgody do szpitala psychiatrycznego osoby chore psychicznie, których dotychczasowe zachowanie wskazuje, że nieprzyjęcie do szpitala spowoduje znaczne pogorszenie ich stanu zdrowia psychicznego, lub które są niezdolne do samodzielnego zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, a uzasadnione jest przewidywanie, że leczenie w szpitalu psychiatrycznym przyniesie poprawę ich stanu zdrowia. W 2018 r. tut. Ośrodek złożył 1 wniosek do Sądu o przyjęcie do szpitala psychiatrycznego bez zgody. W 2018 r. z wniosku Ośrodka toczyło się postępowanie w sprawie o ubezwłasnowolnienie celem zabezpieczenia dobra podopiecznego.

4.5. Praca socjalna z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie oraz osobami stosującymi przemoc

Praca socjalna z rodzinami dotkniętymi problemem przemocy koncentruje się na rozpoznawaniu zjawiska przemocy, budowaniu planu pomocy o charakterze interwencyjnym, socjalnym, psychologicznym, prawnym i jego realizacji.

W roku 2018 pracownicy socjalni prowadzili pracą socjalną związaną z problemem przemocy w 28 rodzinach. W porównaniu do roku poprzedniego liczba ta wzrosła o 8 rodzin. Podkreślić należy tutaj, iż w powyższych rodzinach poza zjawiskiem przemocy występują inne problemy m.in. uzależnienia czy problemy opiekuńczo – wychowawcze. Złożoność problemów wymaga od pracowników tut. Ośrodka podejmowania różnorodnych działań w celu przezwyciężenia trudnej sytuacji rodzin.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie kontynuował działania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, podejmowane w oparciu o ustawę o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z 29 lipca 2005 r. oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieskie Karty”. Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie podejmowanie interwencji wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą. Podstawą do wszczęcia procedury jest uzasadnione podejrzenie przemocy w rodzinie. Wszystkie rodziny, u których wszczęto procedurę, stały się automatycznie adresatami tych działań. Osobom, co do których istniało podejrzenie, że są dotknięte przemocą, udzielano wsparcia socjalnego i rodzinnego, miały również możliwość skorzystania ze wsparcia psychologicznego i prawnego organizowanego przez tut. Ośrodek we współpracy ze Starostwem Powiatowym w Puławach oraz z organizacjami pozarządowymi tj. Stowarzyszeniem Wpierania Aktywności Bona Fides oraz Polską Fundacją Wspomagania Rozwoju Gospodarczego OIC Poland.

Rodziny, w których prowadzona jest procedura „Niebieskie Karty” stale są monitorowane przez pracowników socjalnych w miejscu zamieszkania. Sprawcy przemocy motywowani są do zmiany zachowania, do uczestniczenia w programie korekcyjno–edukacyjnym, do podjęcia terapii w poradni leczenia uzależnień czy do terapii w poradni zdrowia psychicznego. W celu rozwiązywania

problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie do pracy z każdą rodziną dotkniętą przemocą powoływane były grupy robocze, które podejmowały działania, zgodne z zadaniami określonymi w ustawie. W posiedzeniu każdej grupy roboczej biorą udział pracownicy tut. Ośrodka, zajmują się również obsługą organizacyjną i administracyjną spotkań grup roboczych oraz posiedzeń całego Zespołu Interdyscyplinarnego.

W 2018 roku odbyły się 4 posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego, powołanych zostało 17 grup roboczych, natomiast posiedzeń grup roboczych odbyło się 85. W porównaniu do roku poprzedniego liczba powołanych grup roboczych wzrosła o 9, natomiast posiedzeń grup roboczych liczba ta wzrosła o 30. W każdym posiedzeniu brał udział przedstawiciel tut. Ośrodka. Przyjmuje się, iż średni czas trwania każdego posiedzenia grupy roboczej to 1 godzina. Dodatkowo w związku z wykonywaną pracą socjalną pracownicy socjalni odwiedzili 209 razy rodziny w których jest uruchomiona procedura „Niebieskie Karty”, 4 wizyty odbyły się w asyście funkcjonariusza Policji.

W 2018 roku do ZI wpłynęło 22 formularze Niebieskie Karty, w tym 10 z Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nałęczowie, 11 z Policji oraz 1 z Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nałęczowie. W 2017 r. wartości te przedstawiały się następująco: wpłynęło 13 formularzy A niebieskich Kart, w tym 6 z tut. Ośrodka, 7 z Policji.

Wzrost liczby rodzin, w których występuje zjawisko przemocy przełożył się również na wzrost liczby rodzin objętych pomocą z tego powodu. W 2018 roku tut. Ośrodek przyznał pomoc finansową w związku z przemocą w rodzinie 5 rodzinom, w których było 13 osób, zaś w 2017 r. pomoc taką otrzymało 4 rodziny, w których było 10 osób. W 2018 r. zakończonych zostało 12 procedur „Niebieskie Karty” w 12 rodzinach. W 22 rodzinach nadal podejmowane są czynności mające za zadanie przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. W 2017 r. i w 2018 r. tut. Ośrodek skierował po 2 wnioski do Prokuratury o możliwości popełnienia przestępstwa. W 2018 r. złożono również 4 wnioski o wgląd w sytuację rodziny.

Działania związane z procedurą „Niebieskie Karty” stanowią element działań realizowanych w oparciu o uchwałę Rady Miejskiej w Nałęczowie w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Nałęczów.

4.6. Praca socjalna z osobami z problemem alkoholowym oraz członkami ich rodzin

Prowadzenie pracy socjalnej przy wykorzystaniu narzędzi pracy socjalnej, zawsze odbywa się z poszanowaniem i zastosowaniem w codziennej praktyce zasady podmiotowości klienta.

Pracownik socjalny inicjuje różnego rodzaju działania, mające na celu pomoc osobom uzależnionym oraz członkom ich rodzin.

Praca socjalna podejmowana w stosunku do osób uzależnionych oraz członków ich rodzin polega przede wszystkim na:

- 1) Edukacji klienta uzależnionego w zakresie różnych aspektów jego choroby i jej negatywnego wpływu na różne sfery i jakość życia.
- 2) Wskazywanie instytucji, poradni i organizacji, gdzie osoba uzależniona oraz członkowie rodzin mogą uzyskać specjalistyczną pomoc.
- 3) Motywowanie osoby uzależnionej oraz członków rodzin - osób współuzależnionych do podjęcia terapii.
- 4) Organizowanie miejsca w stacjonarnych oraz niestacjonarnych placówkach leczenia uzależnień.
- 5) Kierowanie wniosków do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w celu podjęcia działań zgodnie z kompetencjami i skierowania wniosku do Sądu, celem wydania postanowienia o konieczności podjęcia leczenia odwykowego.
- 6) Udział w posiedzeniach GKRPA.
- 7) Udzielanie informacji GKRPA na temat osób uzależnionych.
- 8) Współpraca z poradniami i kuratorami.
- 9) Monitorowanie sytuacji osób uzależnionych w miejscu ich zamieszkania.
- 10) Motywowanie do utrzymywania abstynencji po zakończonym leczeniu.

W 2018 r. pracownicy tut. Ośrodka skierowali 1 wniosek do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nałęczowie o podjęcie działań mających na celu zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego, w 2017 r. w powyższym zakresie skierowano 9 wniosków, zaś w 2016 r. 6 wniosków.

4.7. Praca socjalna na rzecz osób opuszczających zakład karny

Wszystkie osoby, które opuściły ZK i zgłosiły się do tutejszego Ośrodka zostały poinformowane o konieczności zgłoszenia się do Powiatowego Urzędu Pracy w Puławach w celu uzyskania statusu osoby bezrobotnej i tym samym nabycia prawa do ubezpieczenia zdrowotnego. Ponadto osobom zwolnionym z zakładów karnych zostały przekazane informacje dotyczące możliwości korzystania z bezpłatnych porad specjalisty terapii uzależnień i grupy terapeutycznej w tut. Ośrodku, uczestnictwa w spotkaniach Klubu AA mającego swoją siedzibę przy Urzędzie Miejskim w Nałęczowie, a także skorzystania z bezpłatnych porad prawnych organizowanych przez tut. Ośrodek we współpracy ze Starostwem Powiatowym w Puławach.

W 2018 r. w dwóch przypadkach osoby, które opuściły zakład karny korzystały ze wsparcia finansowego w ramach ustawy o pomocy społecznej, zaś w 2017 r. pomoc taką otrzymała 1 osoba.

Współpraca z zakładami karnymi polegała na wymianie informacji o osadzonych, ustalaniu terminu opuszczenia zakładu i planowaniu stosownej pomocy dla nich oraz ich rodzin.

Pracownicy socjalni tut. Ośrodka podejmowali również pracę socjalną mającą na celu pomoc osobom zwolnionym w znalezieniu zatrudnienia, pomagali w kompletowaniu dokumentów, rozwiązaniu konfliktów rodzinnych, nawiązaniu kontaktów z rodziną. Współpracowali oraz wymieniali informacje z kuratorami zawodowymi i społecznymi.

4.8. Inne działania

podejmowane przez pracowników socjalnych w ramach pracy socjalnej

- 1) udzielano pomocy w organizacji odzieży, używanych mebli i sprzętów gospodarstwa domowego;
- 2) na potrzeby postępowań prowadzonych w innych ośrodkach pomocy społecznej przeprowadzano wywiady środowiskowe oraz sporządzano informacje i opinie o rodzinach
- 3) sporządzono opinie dotyczące sytuacji materialno – bytowej rodzin dla potrzeb fundacji, celem udzielenia pomocy finansowej;
- 4) przeprowadzono rekrutację dzieci na kolonie letnie organizowane przez Kuratorium Oświaty w Lublinie;
- 5) pracownicy socjalni reprezentowali interesy klientów Ośrodka i występowali w ich imieniu w instytucjach takich jak: sąd, szkoły, urzędy administracji rządowej i samorządowej, ZUS, spółdzielnia mieszkaniowa, zakład energetyczny, gazownia, itp.;
- 6) wydawano zaświadczenia o korzystaniu z pomocy społecznej dla klientów i dla instytucji
- 7) udzielali pomocy w załatwieniu dokumentu tożsamości;
- 8) udzielali pomocy w sporządzaniu oraz kompletowaniu dokumentów niezbędnych do uzyskania alimentów, kontaktów z dziećmi czy dotyczących ograniczenia władzy rodzicielskiej;
- 9) udzielali pomocy we wnioskowaniu o przyznanie świadczeń emerytalno – rentowych;
- 10) w okresie zimowym i letnim do sołtysów, radnych i przewodniczących kół gospodyń wiejskich z terenu gminy Nałęczów zorganizowano wysyłkę celem informacji jak największej liczby osób o podejmowanych przez Ośrodek działaniach skierowanych dla mieszkańców naszej Gminy oraz informację o zagrożeniach wynikających z panujących temperatur;
- 11) informowano o możliwościach skorzystania z pomocy w różnych instytucjach np. z dodatku mieszkaniowego, dodatku energetycznego oraz innych świadczeń i udzielano pomocy w gromadzeniu i wypełnianiu niezbędnej dokumentacji;
- 12) nawiązywano kontakt z lekarzami i pielęgniarkami, celem głębszego rozeznania sytuacji zdrowotnej Klientów i udzielenia im stosownej pomocy, przeprowadzono przedstawicielami służby zdrowia wspólne wizyty w miejscu zamieszkania rodzin;
- 13) Ośrodek kwalifikował i wydawał najuboższym mieszkańcom gminy Nałęczów żywność w ramach Europejskiego Programu Pomocy Żywnościowej;
- 14) Ośrodek przekazywał paczki żywnościowe pozyskane od Caritas Oddział w Nałęczowie;
- 15) pomoc w załatwianiu formalności związanych z uregulowaniem sytuacji mieszkaniowej (złożenie wniosku o przydział mieszkania, rozłożenie zaległości na raty, umorzenie odsetek od spłaconej zaległości, motywowanie klientów do podjęcia działań w celu zamiany lokalu), pomoc w dostosowaniu mieszkania do potrzeb osoby niepełnosprawnej (złożenie wniosku o dofinansowanie), pomoc w zakupie lub wymianie sprzętu domowego;
- 16) pracownicy socjalni organizowali prace porządkowe w mieszkaniu klienta, wymianę lub uzupełnienie mebli, pościeli, odzieży;
- 17) zgłaszano rodziny potrzebujące do projektu „Szlachetna paczka”.

5. Wsparcie dla rodzin z dziećmi

Wsparcie dla rodzin z dziećmi realizowane jest poprzez przyznawanie uprawnionym rodzinom następujących świadczeń:

- 1) przyznawanie i wypłacanie świadczeń rodzinnych wraz z dodatkami
- 2) udzielanie pomocy materialnej dla uczniów o charakterze socjalnym
- 3) pomoc z Funduszu Alimentacyjnego
- 4) wydawanie kart w ramach programu „Karta Dużej Rodziny”
- 5) przyznawanie i wypłacanie świadczenia w ramach ustawy „Za życiem”
- 6) przyznawanie i wypłacanie świadczenia wychowawczego
- 7) przyznawanie i wypłacanie świadczenia „Dobry Start”
- 8) ponoszenie odpłatności za dzieci przebywające w pieczy zastępczej, wsparcie dla rodzin w formie asystenta rodziny

5.1. Świadczenia rodzinne

Liczbę rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych - poszczególne zasiłki, świadczenia i dodatki z tytułu świadczeń rodzinnych oraz kwoty wypłaconych świadczeń rodzinnych przedstawiają poniższe zestawienia.

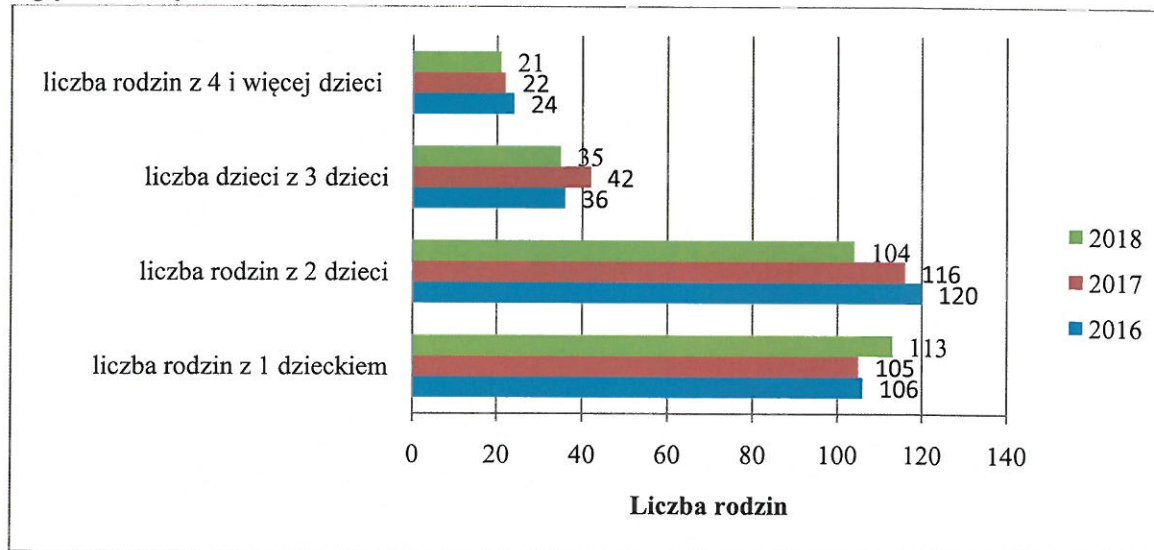
Tabela nr 17 : Skala wypłacanych zasiłków dla mieszkańców z terenu Gminy Nałęczów w latach 2016-2018

Rok		2016	2017	2018
Wyszczególnienie				
Zasiłki rodzinne	liczba wypłaconych zasiłków	6 444	6 238	9370
	liczba rodzin	286	280	271
	wartość przyznanych świadczeń kwota	733 836 zł	741 827 zł	1 089 883 zł
Dodatek z tytułu urodzenia dziecka	liczba dodatków	28	28	26
	liczba rodzin	28	28	26
	wypłacona kwota	28 000 zł	28 000 zł	24 069,72 zł
dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	liczba dodatków	58	118	153
	liczba rodzin	5	19	22
	wypłacona kwota	22 893 zł	46 723 zł	58 091,50 zł
dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka	liczba dodatków	278	230	239
	liczba rodzin	16	18	19
	wypłacona kwota	51 718 zł	44 390 zł	44 464 zł
dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	liczba dodatków	396	362	316
	liczba rodzin	29	28	24
	wypłacona kwota	38 980 zł	38 500 zł	33 499,91 zł
dodatek z tytułu	liczba	404	390	478

rozpoczęcia roku szkolnego	dodatków			
	liczba rodzin	190	178	385
	wypłacona kwota	40 400 zł	39 000 zł	37 512 zł
dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	liczba dodatków	986	886	904
	liczba rodzin	61	96	97
	wypłacona kwota	67 434 zł	67 206 zł	69 017 zł
dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	liczba dodatków	1045	1008	1029
	liczba rodzin	61	60	61
	wypłacona kwota	94 845 zł	95 760 zł	96 242,50 zł
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka w kwocie 1000 zł	liczba rodzin	60	74	63
	Kwota	60 000 zł	74 000 zł	63 000 zł
świadczenie rodzicielskie	liczba rodzin	18	23	27
	liczba świadczeń	139	160	283
	Kwota	131 173 zł	146 231 zł	256 857 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Nałęczów

Wykres nr 13: Struktura rodzin z terenu Gminy Nałęczów objętych świadczeniami w ramach ustawy o świadczeniach rodzinnych ze względu na liczbę dzieci w latach 2016-2018.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Nałęczów

Kryterium dochodowe uprawniające do uzyskania zasiłku rodzinnego od listopada 2015 r. wynosi 674,00 zł na osobę, a w przypadku wychowywania w rodzinie dziecka niepełnosprawnego dochód rodziny nie może przekroczyć kwoty 764,00 zł.

Od 1 stycznia 2016 r. zmieniły się zasady przyznawania prawa do zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami pomimo przekroczenia kryterium dochodowego z zastosowaniem zasady „złotówka za

złotówkę”. Do 31 grudnia 2015 r. możliwe było przyznanie prawa do zasiłku rodzinnego po przekroczeniu kryterium dochodowego, gdy dochód rodziny w przeliczeniu na osobę przekraczał kwotę uprawniającą rodzinę o kwotę niższą lub równą kwocie odpowiadającej najniższemu zasiłkowi rodzinnemu, jeżeli zasiłek rodzinny w poprzednim okresie zasiłkowym przysługiwał bez przekroczenia.

W obecnym stanie prawnym, jeżeli dochód rodziny przekracza kryterium dochodowe pomnożone przez liczbę członków danej rodziny o kwotę nie wyższą niż łączna kwota zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami przysługujących rodzinie, zasiłek rodzinny wraz z dodatkami przysługuje w kwocie wyliczonej zgodnie z przepisami zmienionej ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Tut. Ośrodek w 2016 r. przyznał zgodnie z zasadą „złotówka za złotówkę” 16 rodzinom świadczenia rodzinne w łącznej kwocie 20 036,57 zł, czyli 3,68 % wszystkich przyznanych świadczeń, w 2017 r. 22 rodzinom na kwotę 29 029,59 zł, zaś 2018 r. 24 rodzinom na kwotę 17 929,68 zł.

5.2. Pomoc materialna dla uczniów o charakterze socjalnym

Świadczeniami pomocy materialnej o charakterze socjalnym są **stypendium szkolne** i **zasiłek szkolny**. Prawo do pomocy materialnej o charakterze socjalnym przysługuje uczniom zamieszkałym na terenie gminy Nałęczów (bez względu na miejsce pobierania nauki) uczniom szkół publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych oraz słuchaczom kolegiów nauczycielskich, nauczycielskich kolegiów języków obcych i kolegiów pracowników służb społecznych, do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24 roku życia, wychowankom publicznych i niepublicznych ośrodków umożliwiających dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo w stopniu głębokim, a także dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, realizację obowiązku szkolnego i obowiązku nauki - do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki, uczniom szkół niepublicznych nieposiadających uprawnień szkół publicznych dla młodzieży i dla dorosłych - do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki, słuchaczom niepublicznych kolegiów nauczycielskich i nauczycielskich kolegiów języków obcych - do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24 roku życia.

Zasiłek szkolny może być przeznaczony uczniowi znajdującemu się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej z powodu zdarzenia losowego i może być przyznany w formie: świadczenia pieniężnego na pokrycie wydatków związanych z procesem edukacyjnym lub pomocy rzeczowej o charakterze edukacyjnym.

Podstawową przesłanką otrzymania przez ucznia stypendium szkolnego jest trudna sytuacja materialna, w jakiej ten uczeń się znajduje, wynikająca z niskich dochodów na osobę w rodzinie, w szczególności, gdy w rodzinie tej występuje: bezrobocie, niepełnosprawność, ciężka lub długotrwała choroba, wielodzietność, brak umiejętności wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych, alkoholizm lub narkomania, a także gdy rodzina jest niepełna lub wystąpiło zdarzenie losowe. Miesięczna wysokość dochodu na osobę w rodzinie ucznia uprawniająca do ubiegania się o stypendium szkolne nie może być wyższa niż kwota 514 zł netto na osobę, natomiast od października

2018 r. 528 zł netto na osobę w rodzinie i jest ona ustalana na zasadach określonych w art. 8 ust. 3-13 ustawy z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

Tabela nr 18: Skala udzielanej pomocy materialnej uczniom z terenu Gminy Nałęczów w latach 2016-2018

Lp.	Wyszczególnienie	2016 rok	2017 rok	2018 rok
		liczba		
1.	Wnioski	45	29	20
2.	Decyzje administracyjne, w tym:	203	150	94
2.1.	decyzje przyznające	152	118	79
2.2.	decyzje odmowne	27	4	9
2.3.	umorzenie postępowania	0	8	0
2.4.	decyzje uchylające	3	5	0
2.5.	decyzje wygaszające	21	15	6
3.	Liczba odwołań wniesionych na decyzje tut. Ośrodka, w tym:	0	0	0
3.1.	liczba decyzji ostatecznych wydanych przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze, w tym:	0	0	0
3.1.1.	pozostawiających w mocy decyzję organu właściwego	0	0	0
3.1.2.	zmieniających decyzję organu właściwego i orzekających co do istoty sprawy	0	0	0
3.1.3.	uchylających decyzję organu właściwego i przekazujących sprawę do ponownego rozpatrzenia	0	0	0

W 2016 r. kwota wypłaconej pomocy w formie stypendium szkolnego we wskazanym okresie wyniosła 95 200,00 zł dla 73 uczniów, w 2017 r. 51 uczniom na kwotę 69 406,40 zł, zaś w 2018 r. 32 uczniom na kwotę 36 390,88 zł.

5.3. Pomoc osobom uprawnionym do alimentów oraz postępowanie wobec dłużników alimentacyjnych

Inną formą pomocy dla dzieci jest realizowana od 1 października 2008 r. ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów. Świadczenie z funduszu alimentacyjnego przysługuje dzieciom uprawnionym do alimentów zasądzonych od rodzica na podstawie tytułu wykonawczego, jeżeli egzekucja okazała się bezskuteczna. Fundusz alimentacyjny przysługuje, jeżeli dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł. Kryterium w funduszu alimentacyjnym nie uległo podwyższeniu na przestrzeni lat.

W 2016 roku z tego tytułu wypłacono osobom uprawnionym 809 świadczeń alimentacyjnych, w 2017 r. 872 świadczenia, zaś w 2018 r. 733 świadczenia. Jak wynika z przedstawionych danych na przestrzeni lat liczba przyznawanych świadczeń ma tendencję spadkową. Wydatki na powyższe świadczenia oraz kwoty odzyskane od dłużników alimentacyjnych zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela nr 19: Wydatkowanie pomocy w ramach funduszu alimentacyjnego oraz kwoty odzyskane od dłużników alimentacyjnych w latach 2016-2018

Rok	2016	2017	2018
Wyszczególnienie			
Wydatki na świadczenia z funduszu alimentacyjnego	316 524,00 zł	341 620,00 zł	297 120,00 zł
Kwota odzyskana od dłużników alimentacyjnych	68 083,00 zł	78 552,00 zł	67 009,75 zł
w tym odsetki	42 207,30 zł	39 116,08	42 514,10 zł
Procent odzyskanych należności od dłużników z tytułu wypłacanych świadczeń	21,51 %	22,99%	22,55%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Nałęczów

Dłużnikiem alimentacyjnym, w rozumieniu ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, jest osoba zobowiązana na podstawie tytułu wykonawczego, przeciwko której egzekucja okazała się bezskuteczna. Organem właściwym dłużnika jest wójt, burmistrz lub prezydent miasta właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dłużnika alimentacyjnego.

Organ właściwy dłużnika wykonuje poniżej wymienione czynności:

- po otrzymaniu wniosku o podjęcie działań wobec dłużnika, organ dłużnika przeprowadza wywiad alimentacyjny oraz przyjmuje oświadczenie majątkowe,
- przekazuje komornikowi sądowemu informacje mające wpływ na skuteczność egzekucji, w szczególności ustalone w wywiadzie i oświadczeniu majątkowym,
- podczas wywiadu upoważniony pracownik ustala, z jakich powodów dłużnik nie wywiązuje się ze zobowiązań, jeżeli powodem jest brak zatrudnienia organ dłużnika: - zobowiązuje dłużnika do zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy, informuje właściwy urząd pracy o potrzebie aktywizacji zawodowej dłużnika,
- w przypadku, gdy dłużnik alimentacyjny uniemożliwia przeprowadzenie wywiadu alimentacyjnego lub odmówił złożenia oświadczenia majątkowego, zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy, bez uzasadnionej przyczyny przyjęcia odpowiedniego zatrudnienia, organ właściwy dłużnika składa wniosek o ściganie za przestępstwo określone w art. 209 § 1 kodeksu karnego oraz kieruje wniosek do starosty o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego.

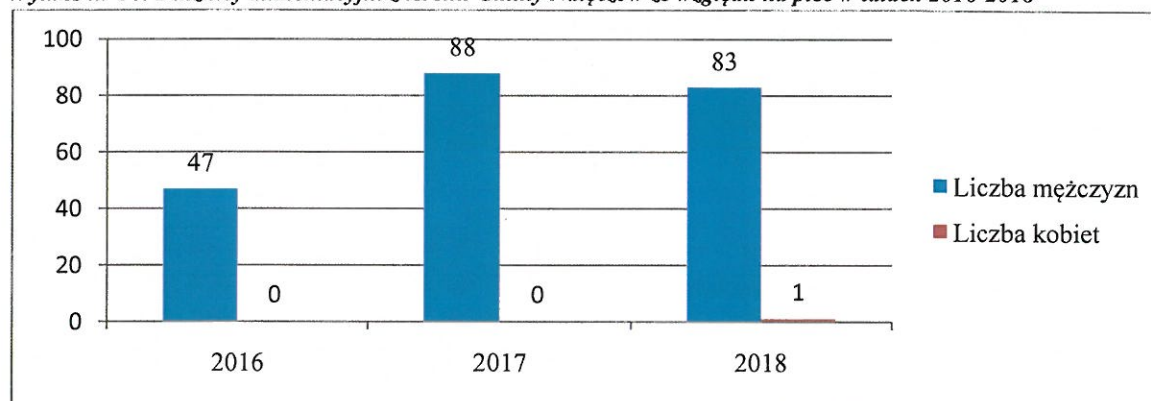
Poza czynnościami wynikającymi wprost z ustawy niezbędne są do wykonania czynności administracyjne i merytoryczne, konieczne do wypełniania zadania, należą do nich:

- ustalenie miejsca zamieszkania, pełnych danych osobowych, ustalenie czy dłużnik korzysta ze świadczeń pomocy społecznej,
- rozliczanie wpłat od komorników i dłużników tj. wysokość zobowiązań w podziale na właściwe instytucje,

- prowadzenie postępowania administracyjnego w egzekucji m.in. wystawianie upomnień oraz tytułów wykonawczych.

Od 18 września 2016 r. zmianie uległy przepisy dotyczące egzekucji należności z tyt. wypłaconego funduszu alimentacyjnego, wobec czego tut. Ośrodek jest zobowiązany wszczynać lub przyłączać się do egzekucji komorniczej. W związku ze zmianą przepisów tut. Ośrodek był zobowiązany przekazać do egzekucji komorniczej sprawy od 2008 r. wraz z kopią wymaganej dokumentacji.

Wykres nr 14: Dłużnicy alimentacyjni z terenu Gminy Nałęczów ze względu na płeć w latach 2016-2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Nałęczów

5.4. Karta Dużej Rodziny

Z dniem 1 stycznia 2015 r. weszła w życie ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny. Program kierowany jest do członków rodzin wielodzietnych niezależnie od sytuacji dochodowej. Zgodnie z definicją programu rodzina wielodzietna to rodzina, w której rodzic (rodzice) lub małżonek rodzica mają na utrzymaniu, co najmniej troje dzieci w wieku do ukończenia 18 roku życia, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub szkole wyższej do 25 roku życia, a w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności bez ograniczeń wiekowych.

Rządowy program dla rodzin wielodzietnych ma na celu:

- promowanie modelu rodziny wielodzietnej;
- promowanie pozytywnego wizerunku rodziny wielodzietnej;
- umacnianie oraz wspieranie rodziny wielodzietnej.

Zgodnie z Rozporządzeniem Karta wydawana była:

- rodzicowi oraz małżonkowi rodzica na czas nieokreślony;
- dziecku w wieku do ukończenia 18 roku życia – do ukończenia 18 roku życia;

- dziecku powyżej 18 roku życia – do końca roku szkolnego lub akademickiego, w którym jest planowane ukończenie nauki w danej placówce zgodnie z przedłożonym zaświadczeniem nie dłużej niż do 25 roku życia;
- dziecku legitymującemu się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności w wieku powyżej 18 roku życia – na okres ważności orzeczenia;
- dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej – na czas umieszczenia;
- osobie o której mowa w art. 37 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej - odpowiednio do końca roku szkolnego lub akademickiego, w którym jest planowane ukończenie nauki w danej placówce zgodnie z przedłożonym zaświadczeniem; nie dłużej niż do ukończenia 25 roku życia.

Tabela nr20 : Liczba wniosków i wydanych kart dla mieszkańców Gminy Nałęczów w latach 2016-2018

Rok	2016	2017	2018
Wyszczególnienie			
liczba wniosków o przyznanie Karty Dużej Rodziny	10	15	15
liczba wydanych kart	40	66	67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MOPS Nałęczów

Łącznie z terenu Gminy we wskazanych latach wydano 173 Karty Dużej Rodziny uprawniające do zniżek.

Wykaz zniżek zamieszczony jest na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej www.mpips.gov.pl oraz na stronach <https://rodzina.gov.pl/duza-rodzina/uprawnienia> oraz <http://www.empatia.mpips.gov.pl>. Wykaz ten jest na bieżąco aktualizowany.

5.5. Jednorazowe

świadczenie w ramach ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”

Od 1 stycznia 2017 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie realizuje ustawę z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. W ramach realizacji ustawy przyznawane jest jednorazowo świadczenie z tytułu urodzenia się żywego dziecka z ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniem albo nieuleczalną chorobą zagrażającą życiu.

W 2018 r. do Ośrodka zgłosiła się 1 rodzina, która złożyła wniosek o przyznanie ww. świadczenia, w 2017 r. również była to 1 rodzina. MOPS w Nałęczowie wydał 1 decyzję przyznającą jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia się dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie w 2017 roku. W 2018 r. pomoc przyznano również 1 rodzinie. Jednorazowe świadczenie przyznaje się w wysokości 4 000,00 zł.

5.6. Świadczenie wychowawcze - Program Rodzina 500+

Do 30.06.2019 r. świadczenie wychowawcze przysługiwało matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka. Przysługuje ono do dnia ukończenia przez dziecko 18 roku życia, w wysokości 500,00 zł miesięcznie na dziecko w rodzinie.

W przypadku urodzenia dziecka, ukończenia przez dziecko 18. roku życia lub w przypadku gdy dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obydwójga rodziców rozwiedzionych, żyjących w separacji lub żyjących w rozłączeniu, kwotę świadczenia wychowawczego przysługującą za niepełny miesiąc ustala się, dzieląc kwotę tego świadczenia przez liczbę wszystkich dni kalendarzowych w tym miesiącu, a otrzymaną kwotę mnoży się przez liczbę dni kalendarzowych, za które to świadczenie przysługuje. Kwotę świadczenia wychowawczego przysługującą za niepełny miesiąc zaokrągla się do 10 groszy w górę.

Świadczenie wychowawcze nie przysługuje, jeżeli:

- 1) dziecko pozostaje w związku małżeńskim;
- 2) dziecko zostało umieszczone w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie albo w pieczy zastępczej;
- 3) pełnoletnie dziecko ma ustalone prawo do świadczenia wychowawczego na własne dziecko;
- 4) członkowi rodziny przysługuje za granicą na dziecko świadczenie o podobnym charakterze do świadczenia wychowawczego, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Osobom, które nie starają się o świadczenie wychowawcze na tzw. "pierwsze dziecko" świadczenie przysługuje niezależnie od dochodów w rodzinie. W takim przypadku nie ma potrzeby przedkładania dokumentów dotyczących sytuacji dochodowej.

Świadczenie wychowawcze przysługuje na "pierwsze dziecko" jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 800,00 zł. Jeżeli członkiem rodziny jest dziecko niepełnosprawne, świadczenie wychowawcze przysługuje na pierwsze dziecko osobom, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 1 200,00 zł.

Określone w przepisach określenie "pierwsze dziecko" – oznacza jedyne lub najstarsze dziecko w rodzinie w wieku do ukończenia 18. roku życia; w przypadku dzieci urodzonych tego samego dnia, miesiąca i roku, będących najstarszymi dziećmi w rodzinie w wieku do ukończenia 18. roku życia, pierwsze dziecko oznacza jedno z tych dzieci wskazane przez osobę, która składa wniosek.

Tabela nr 21: Informacje dotyczące realizacji świadczenia wychowawczego w latach 2016-2018

Lp.	Wyszczególnienie	2016	2017	2018
		Liczba		
1.	Liczba wniosków o ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego, w	684	648	610

	tym:			
1.1.	złożonych w formie papierowej	594	530	466
1.2.	złożonych drogą elektroniczną	90	118	144
2.	Ogólna liczba decyzji administracyjnych, w tym:	661	669	645
2.1.	decyzje przyznające	631	626	623
2.2.	decyzje odmowne	6	4	1
2.3.	umorzenie postępowania	1	1	2
2.4.	decyzje uchylające	7	30	19
2.5.	decyzje zmieniające	16	8	0
3.	Liczba odwołań wniesionych na decyzje tut. Ośrodka, w tym:	2	1	1
3.1.	liczba decyzji ostatecznych wydanych przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze, w tym:	2	1	1
3.1.1.	pozostawiających w mocy decyzję organu właściwego	2	0	0
3.1.2.	zmieniających decyzję organu właściwego i orzekających co do istoty sprawy	0	1	0
3.1.3.	uchylających decyzję organu właściwego i przekazujących sprawę do ponownego rozpatrzenia	0	0	1
4	Kwota wypłaconych świadczeń	4 050 391,00 zł	5 369 553,00 zł	4 969 423,86

5.7. Program „Dobry Start”

Świadczenie „Dobry start” weszło w życie z dniem 02 lipca 2018 r. i jest przyznawane dzieciom na początku roku szkolnego w wysokości 300,00 zł jednorazowo. Przysługuje dzieciom od kl. I szkoły podstawowej do ukończenia 20-go roku życia przez dziecko lub osobę uczącą się przed rozpoczęciem roku szkolnego w roku kalendarzowym, w którym dziecko lub osoba ucząca się kończy 20-ty rok

życia, oraz gdy kończy 24 lata w przypadku dzieci lub osób uczących się i legitymujących się orzeczeniem o niepełnosprawności.

W 2018 r. zostało przyjętych 706 wniosków o przyznanie świadczenia „Dobry Start”, wydano 706 informacji o przyznaniu świadczenia i wypłacono 992 świadczenia na łączną kwotę 297 600,00 zł.

5.8. Asystent rodziny

oraz realizacja Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej „Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej”

Zadania asystenta rodziny określa ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 poz. 998). Głównym celem pracy asystenta rodziny jest osiągnięcie przez rodzinę takiego poziomu stabilności życiowej i odpowiedzialności za własne życie, który pozwala jej na samodzielne funkcjonowanie i wychowywanie dzieci. Do zadań asystenta rodziny, zgodnie z art. 15 cytowanej ustawy należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, o którym mowa w art. 11 ust. 1;
- 2) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- 6) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- 7) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- 8) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 9) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 10) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- 11) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 12) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 13) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- 14) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- 15) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1;
- 16) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- 17) sporządzanie na wniosek sądu opinii o rodzinie i jej członkach;

- 18) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- 19) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w art. 9a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1390) lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Asystent rodziny pracuje z rodziną w oparciu o plan pracy. Współpraca z rodziną z założenia ma charakter długofalowy, w zależności od potrzeb rodziny. Jednak w sytuacjach gdzie bezpieczeństwo dziecka jest zagrożone Ośrodek może wystąpić do Sądu o nałożenie na rodzinę obowiązku podjęcia współpracy z asystentem rodziny. W przypadku braku współpracy rodziny w zakresie realizacji planu pracy możliwe jest podjęcie decyzji o wcześniejszym zaprzestaniu pracy asystenta. Praca asystenta rodziny ukierunkowana jest na oddziaływanie na rodzinę w taki sposób, aby prawidłowo wypełniała swoje podstawowe funkcje. W przypadku rodzin, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej priorytetem staje się stworzenie warunków umożliwiających powrót dzieci do swoich rodzin biologicznych. Zgodnie z wyżej cytowaną ustawą asystent rodziny może współpracować maksymalnie z 15 rodzinami. Od marca 2015 r. mieszkańcy gminy Nałęczów uzyskują wsparcie w powyższej formie. Na dzień 31 grudnia 2016 r. z terenu naszej gminy wsparcie takie otrzymało 17 rodzin. We wskazanych rodzinach wychowywało się 29 dzieci. Liczba rodzin objętych wsparciem na koniec roku 2017 r. pozostała bez zmian, gdyż wynosiła 17 rodzin, w których wychowywało się 28 dzieci, zaś w 2018 r. spadła do 12 rodzin, w których wychowywało się 20 dzieci.

W związku z wejściem od stycznia 2017 r. w życie ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem” na asystenta rodziny zostały nałożone dodatkowe zadania polegające na koordynowaniu wsparcia udzielanego kobiecie w ciąży i rodzinie dziecka narodzonego w tzw. ciąży trudnej. Koordynacja, o której mowa polega na:

- 1) opracowywaniu wspólnie z wyżej wskazanymi osobami, katalogu możliwego do uzyskania wsparcia;
- 2) występowaniu przez asystenta rodziny w imieniu tych osób na ich żądanie, do podmiotów o których mowa w art. 2 ust. 2 cytowanej powyżej ustawy, z wyłączeniem świadczeniodawców, w celu umożliwienia im skorzystania ze wsparcia, na podstawie pisemnego upoważnienia.

Gdy dochodzi do sytuacji, w której rodzice zostaną trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub władza ta została ograniczona, sąd postanawia o ustanowieniu nad dzieckiem opieki zastępczej i umieszczeniu poza rodziną biologiczną. Na dzień 31 grudnia 2018 r. z terenu gminy Nałęczów w rodzinie zastępczej przebywało 10 dzieci. Przekrój zjawiska został przedstawiony za pomocą poniższej tabeli.

Tabela nr 22: Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z terenu gminy Nałęczów w latach 2016-2018.

Liczba dzieci												
Rok	Rodzinna piecza zastępcza							Instytucjonalna piecza zastępcza				
	Rodziny zastępcze spokrewnione	Rodziny zastępcze niezawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe	Rodziny zastępcze zawodowe pogotowie rodzinne	Rodziny zastępcze zawodowe specjalistyczne	Rodzinny dom dziecka	dzieci, które powróciły do rodziny biologicznej	Typu socjalizacyjnego	Typu interwencyjnego	Typu rodzinnego	Typu specjalistyczno - terapeutycznego	Dzieci, które powróciły do rodziny biologicznej
2016	14	2	2	0	0	0	0	5	0	0	0	0
2017	10	2	0	0	0	0	2	5	0	0	0	0
2018	5	2	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0

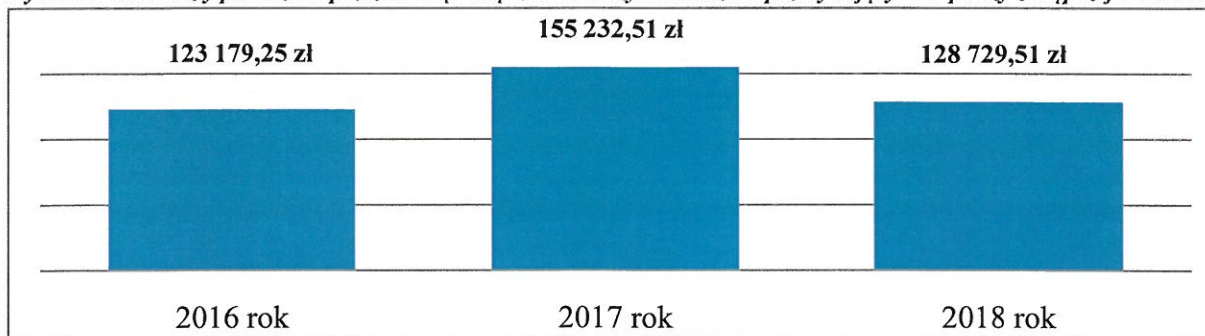
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Nałęczów

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka po 1 stycznia 2012 r. gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka współfinansuje pobyt tego dziecka w pieczy zastępczej odpowiednio w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w rodzinie zastępczej.

W poprzednich latach finansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej było obowiązkiem powiatu. Gmina Nałęczów od 2013 r. ponosi część wydatków związanych z pobytem dzieci z terenu gminy w pieczy zastępczej. Koszty zostały zaprezentowane w poniższym wykresie.

Wykres nr 15: Koszty ponoszone przez Gminę Nałęczów za utrzymanie dzieci przebywających w pieczy zastępczej w latach 2016-2018.

Źródło:

Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Nałęczów

Gmina współfinansuje koszty związane z utrzymaniem dzieci, które zostały umieszczone w pieczy zastępczej po 2012 r. Dotyczy to także dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w trybie interwencyjnym oraz dzieci pozostawionych bezpośrednio po urodzeniu lub dzieci, których tożsamość rodziców jest nieznana. W 2016 r. w pieczy zastępczej przebywało 13 dzieci, w 2017 r. przebywało 15 dzieci, zaś w 2018 r. 9 dzieci. W 2018 r. zauważa się spadek ponoszonych kosztów o 26 503,00 zł, co związane jest z mniejszą ilością dzieci przebywających w pieczy zastępczej.

5.9. Organizacja kolonii letnich dla dzieci i młodzieży

Wspólnie z Lubelskim Kuratorium Oświaty w Lublinie i Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach tutaj. Ośrodek corocznie współorganizuje wypoczynek letni dla dzieci z najuboższych rodzin z terenu naszej gminy.

W trakcie trwania odpoczynku kolonijnego dzieci mają możliwość uczestniczenia w wycieczkach pieszych i autokarowych, jak również w licznych konkursach i rozgrywkach sportowych.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej wspólnie z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nałęczowie w latach 2016–2018 współorganizował wypoczynek letni dla dzieci z terenu naszej gminy. Dzieci do wyjazdu zostały wytypowane przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nałęczowie. Pochodziły one z rodzin o niskim statusie materialnym, z problemem uzależnienia lub zagrożonych uzależnieniami, korzystających z pomocy tutaj. Ośrodka.

Dzieci kolonie letnie spędzały w miejscowościach: Małe Ciche koło Zakopanego, Darłowie czy w Starym Sączu. W trakcie kolonii dzieci brały udział w wycieczkach, ogniskach, grach, zabawach, realizowały również program profilaktyczny.

Celem głównym kolonii profilaktycznych jest taki wpływ na dziecko i młodego człowieka, aby radziło sobie lepiej, w nawiązywaniu relacji interpersonalnych, rozwiązywaniu problemów, aby lepiej rozumiało siebie, umiało współżyć i współdziałać z innymi, aby także umiało znaleźć oparcie w sobie w sytuacjach kryzysowych.

6. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie

Ustawa z dnia 10 czerwca 2010 roku o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 poz. 1390 z późn. zm.) wprowadziła obowiązek tworzenia

zespołu interdyscyplinarnego. Zgodnie z ustawą zespół interdyscyplinarny stanowi element gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie i jest metodą pracy w tym obszarze, opartą na systemowej współpracy lokalnych instytucji, podmiotów i służb oraz na wielopłaszczyznowym podejściu do problemu przemocy.

Tryb i sposób powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowe warunki jego funkcjonowania określa Rada Gminy w drodze uchwały.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele:

- 1) Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nałęczowie;
- 2) Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- 3) Policji;
- 4) Oświaty;
- 5) Ochrony zdrowia;
- 6) Organizacji pozarządowych;
- 7) Sądu Rejonowego w Puławach;
- 8) Straży Miejskiej w Nałęczowie.

Posiedzenia całego Zespołu Interdyscyplinarnego odbywają się nie rzadziej niż raz na trzy miesiące. W 2016 roku, 2017 r. oraz w 2018 r. odbyło się po 4 posiedzenia rocznie.

Zadania zespołu interdyscyplinarnego określone są w ustawie i należą do nich:

- realizacja działań określonych w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie,
- integrowanie i koordynowanie działań podmiotów wchodzących w skład zespołu, w szczególności:
- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zespół Interdyscyplinarny tworzy grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z występowaniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Wszczęcie procedury następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta – A” przez przedstawiciela jednego z podmiotów wymienionych w art. 9d ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie tj. przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie, w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.

Przekazanie wypełnionego formularza „Niebieska Karta – A” do przewodniczącego zespołu interdyscyplinarnego powinno nastąpić niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury. Kopię wypełnionego formularza „Niebieska Karta – A” pozostawia się u wszczynającego procedurę. Przewodniczący Zespołu Interdyscyplinarnego po otrzymaniu formularza „Niebieska Karta – A” niezwłocznie, nie później niż w ciągu 3 dni od dnia jego otrzymania, przekazuje go członkom Zespołu Interdyscyplinarnego lub grupy roboczej.

Tabela nr 23: Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta - A” w rozbiciu na wszczynających procedurę w latach 2016-2018 na terenie Gminy Nałęczów

Rodzaj instytucji	liczba wypełnionych formularzy „NK- A”		
	2016	2017	2018
MOPS Nałęczów	6	6	10
GKRPA w Nałęczowie	1	0	1
Policja	6	7	11
Oświata	0	0	0
Ochrona zdrowia	2	0	0
Razem	15	13	22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZI Nałęczów

Tabela nr 24: Liczba prowadzonych procedur „Niebieskie Karty” na terenie Gminy Nałęczów w latach 2016-2018

Wyszczególnienie	Rok		
	2016	2017	2018
liczba prowadzonych procedur NK	52	26	28
liczba rodzin	47	20	28
liczba zakończonych procedur NK	39	6	12
liczba rodzin w których prowadzonych jest monitoring	12	14	22

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ZI Nałęczów

Na posiedzeniu członkowie grupy roboczej w obecności zaproszonej osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, dokonują analizy sytuacji rodziny i wypełniają formularz „Niebieska Karta – C”. Przewodniczący zespołu interdyscyplinarnego wzywa osobę, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, na spotkanie grupy roboczej. Spotkania z osobami, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie oraz osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, nie są organizowane w tym samym miejscu i czasie. Niestawiennictwo osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, nie wstrzymuje prac grupy roboczej. Członkowie grupy roboczej wypełniają formularz „Niebieska Karta – D” w obecności osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie.

W ramach procedury pracownik socjalny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej podejmuje m.in. następujące działania:

- diagnozuje sytuację i potrzeby osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- monitoruje sytuację rodziny, poprzez wizyty i stały kontakt z rodziną;

- udziela kompleksowych informacji o:
- możliwościach uzyskania pomocy, w szczególności psychologicznej, prawnej, socjalnej i pedagogicznej, oraz wsparcia, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- formach pomocy dzieciom doznającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc,
- możliwościach podjęcia dalszych działań mających na celu poprawę sytuacji osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, jeżeli wymaga tego stan zdrowia osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- zapewnia osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb, schronienie w całodobowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- może prowadzić rozmowy z osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie, na temat konsekwencji stosowania przemocy w rodzinie oraz informuje te osoby o możliwościach podjęcia leczenia lub terapii i udziale w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

W ramach procedury członkowie grupy roboczej:

- udzielają pomocy osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie;
- podejmują działania w stosunku do osoby, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, w celu zaprzestania stosowania tego rodzaju zachowań;
- zapraszają osobę, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, na spotkanie zespołu interdyscyplinarnego lub grupy roboczej;
- opracowują indywidualny plan pomocy dla osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie i jej rodziny, który zawiera propozycje działań pomocowych;
- rozstrzygają o braku zasadności podejmowania działań.

Działania związane z procedurą „Niebieskie Karty” stanowią element działań realizowanych w oparciu o uchwałę Rady Miejskiej w Nałęczowie w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Nałęczów.

Pracownicy socjalni Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nałęczowie w ramach czynności zawodowych w związku z prowadzoną procedurą Niebieskie Karty niejednokrotnie kierowali pisma do Prokuratury i Policji dotyczące sytuacji osób w ramach prowadzonych procedur. Natomiast jeżeli osoba, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie, nadużywa alkoholu, członkowie grupy roboczej kierują tę osobę do gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego oraz grup roboczych mieli możliwość uczestnictwa w szkoleniach. W 2017 r. w ramach projektu pt. „Nałęczów przemocy mówi NIE!”, który został sfinansowany ze środków Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zorganizowany został cykl szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym superwizja zespołu interdyscyplinarnego.

6.1. Grupa wsparcia dla kobiet doświadczających przemocy w rodzinie

Tut. Ośrodek w 2015 r. utworzył grupę wsparcia dla kobiet doświadczających przemocy w rodzinie. W grupie wsparcia kobiety otrzymały profesjonalną pomoc i wsparcie, mogły wymienić się doświadczeniami, poznać osoby z podobnymi problemami, oraz poszukać wspólnie rozwiązań sytuacji trudnych. Spotkania grupy odbywały się średnio 2 razy w miesiącu przez dwie godziny. W 2016 r. odbyło się 21 warsztatów grupowych, w 2017 r. oraz w 2018 r. po 22 spotkania o następującej tematyce: wprowadzenie do zajęć i kontrakt grupowy, definicja i rodzaje przemocy, mity i stereotypy na temat przemocy, psychologiczne aspekty przemocy cz. I i II, klasyczne zachowania ofiar, sprawców i świadków.

7. Działania na rzecz osób uzależnionych

7.1. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nałęczowie

Nadużywanie alkoholu i wynikające z tego konsekwencje są ważnym problemem społecznym, na rozwiązywanie którego szczególnie nacisk kładzie ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Ustawa wskazuje również, że prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych gminy. Na mocy ustawy gmina ma obowiązek corocznego uchwalania gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

Gmina Nałęczów corocznie podejmuje opisany wyżej Program, który dostosowany jest do specyfiki występowania problemów w Gminie Nałęczów i uwzględnia lokalne możliwości pod względem prawnym, administracyjnym i ekonomicznym.

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nałęczowie powołana jest Zarządzeniem Burmistrza Nałęczowa. Ze składu Komisji wyodrębnione są 2 zespoły. Pierwszy to Zespół orzekający o potrzebie leczenia odwykowego, drugi to Zespół opiniujący wnioski na sprzedaż alkoholu.

Do zadań Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nałęczowie należy również przeprowadzanie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych na terenie gminy Nałęczów. W 2016 r. Komisja przeprowadziła 1 kontrolę Punktu.

Od roku 2019 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Nałęczowie opiniuje również wnioski o dofinansowanie działań ze środków Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii Gminy Nałęczów.

Osoby, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia małżeńskiego, demoralizację nieletnich, zakłócają spokój i porządek publiczny, uchylają się od pracy, kierowane są

do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, gdzie podczas posiedzeń motywowane są do zmiany postępowania, podjęcia leczenia bądź terapii.

Tabela nr 23 : Skala zjawiska nadużywania alkoholu na terenie na gminy Nałęczów w latach 2016-2018.

Wyszczególnienie Rok	Liczba posiedzeń Zespołu orzekającego o potrzebie leczenia odwykowego	Liczba prowadzonych postępowań	Liczba wydanych opinii biegłego w przedmiocie uzależnienia od alkoholu	Liczba postanowień Sądu o obowiązku podjęcia leczenia odwykowego
2016	6	32	25	11
2017	12	22	17	15
2018	12	19	19	14

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GKRPA w Nałęczowie

Podstawowym zadaniem Zespołu orzekającego o potrzebie leczenia odwykowego jest prowadzenie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowanie wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego. W czasie posiedzeń Zespołu przeprowadzane są rozmowy informacyjno-motywujące z osobami nadużywającymi alkoholu, prowadzone rozmowy na temat sytuacji rodzinnej, dochodowej i społecznej osoby nadużywającej, na temat specyfiki choroby alkoholowej, proponowane jest dobrowolne podjęcie leczenia odwykowego, zarówno w warunkach stacjonarnych, jak i ambulatoryjnych, przekazywane są materiały informacyjne, adresy poradni, przedstawiane są oferta pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nałęczowie. Podczas spotkań osoby informowane są również o konsekwencjach zdrowotnych, rodzinnych, zawodowych, społecznych i prawnych nadużywania alkoholu, a także wyjaśniana jest procedura zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego przez Sąd.

Z wnioskodawcami oraz świadkami przeprowadzane są rozmowy na temat funkcjonowania społecznego, zawodowego itp. osoby nadużywającej alkoholu. Osobom współuzależnionym proponowane są różne formy pomocy i wsparcia m.in. inicjowanie działań mających na celu pomoc członkom rodzin osób uzależnionych od alkoholu w podjęciu decyzji o rozpoczęciu własnej terapii współuzależnienia.

Po przeprowadzeniu rozmowy z osobą podejrzaną o nadużywanie alkoholu oraz zebraniu niezbędnych informacji Zespół podejmuje decyzję o dalszych działaniach w stosunku do danej osoby tj.: odroczeniu posiedzenia na inny termin lub skierowaniu na badanie przez biegłego psychologa i psychiatrę w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu. Posiedzenia Zespołu orzekającego o potrzebie leczenia odwykowego odbywają się w siedzibie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nałęczowie.

Poza posiedzeniami Zespołu przewodniczący oraz sekretarz Zespołu prowadzą pracę biurowo administracyjną Zespołu tj.

- sporządzają oraz wysyłają wezwania do osób podejrzanych o nadużywanie alkoholu oraz zaproszenia do wnioskodawców i świadków;

- przygotowują pełną dokumentację dla biegłych, niezbędną do wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu osób badanych;
- ustalają z Poradnią Terapii Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu w Puławach termin badań osób podejrzanych o nadużywanie alkoholu niezbędnych do wydania opinii;
- kompletują i przesyłają pełną dokumentację zgromadzoną w toku dokonywanych czynności do Sądu Rejonowego w Puławach wraz z wnioskiem o wydanie postanowienia o zobowiązaniu osoby uzależnionej od alkoholu do poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego oraz ustanowienie nadzoru kuratora sądowego na czas trwania obowiązku leczenia odwykowego;
- prowadzą korespondencję z Prokuraturą Rejonową w Puławach w sprawie prowadzonych postępowań w przedmiocie zobowiązania do leczenia odwykowego osób uzależnionych od alkoholu;
- sporządzają umowy dla biegłych, psychologa, wychowawców w Świetlicy Środowiskowej;
- sporządzają listy wypłat dla członków GKRPA;
- udzielają poradnictwa oraz informacji na temat funkcjonowania GKRPA, leczenia odwykowego itp.

Zadaniem Zespołu opiniującego wnioski na sprzedaż alkoholu jest opiniowanie wniosków na zezwolenia na sprzedaż alkoholu pod kątem zgodności lokalizacji punktów sprzedaży z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi i Uchwałami Rady Miejskiej.

7.2. Szkolenie dla sprzedawców (przedsiębiorców) napojów alkoholowych

W 2016 r. zostało przeprowadzone szkolenie dla właścicieli oraz sprzedawców napoi alkoholowych. W szkoleniu wzięło udział 43 punkty, z których zostało przeszkolonych 54 osoby (sprzedawcy i przedsiębiorcy). Udziału w szkoleniu z terenu gminy odmówiło 3 punkty, pomimo tego, iż szkolenia odbywały się w miejscu sprzedaży artykułów alkoholowych. Tematyka szkolenia obejmowała zagadnienia z zakresu:

- 1) mechanizmów oddziaływania alkoholu na organizm; czym jest alkohol, jakie są krótko i długoterminowe skutki jego zażywania, kiedy mówimy o chorobie alkoholowej;
- 2) szkód wynikających ze spożywania alkoholu przez nieletnich, nietrzeźwych o kobiet w ciąży
- 3) aspektów prawnych związanych ze sprzedażą alkoholu dotyczące m.in. sprzedaży nieletnim, nietrzeźwym, na kredyt i pod zastaw; obowiązków wynikających z posiadania zezwolenia na sprzedaż alkoholu oraz możliwości jej utraty;
- 4) sytuacji, w których sprzedawca może zostać pozbawiony koncesji;
- 5) ćwiczenia praktycznych umiejętności rozpoznawania wieku oraz braku trzeźwości kupujących alkohol;
- 6) poszukiwania skutecznych sposobów odmawiania nieletnim i nietrzeźwym klientom
- 7) innym pytań do eksperta;

Sprzedawcy po ukończeniu szkolenia otrzymali certyfikat szkolenia oraz materiały szkoleniowe.

7.3. Grupa terapeutyczna dla osób uzależnionych

W związku z rosnącą liczbą osób uzależnionych od alkoholu tutaj. Ośrodek w 2016 r. utworzył grupę terapeutyczną dla osób uzależnionych, zarówno kobiet jak i mężczyzn. Osoby, korzystające mają zapewnioną profesjonalną pomoc i wsparcie, dowiedzieć się więcej na temat uzależnienia, podjąć próbę zaprzestania picia, nauczyć się żyć bez alkoholu i innych używek oraz spotkać się z ludźmi mającymi podobne doświadczenia. Spotkania grupy prowadzone są przez Psychologa – Specjalistę Psychoterapii Uzależnień i Współuzależnienia i mają charakter otwarty, co oznacza, że można do niej dołączyć w każdym momencie. Spotkania odbywały się, co dwa tygodnie. W 2016 r. odbyło się 18 warsztatów. W 2017 r. inicjatywa ta była kontynuowana.

Rozdział IV

Inne działania podejmowane na rzecz mieszkańców Gminy Nałęczów

1. Program Operacyjny

Pomoc Żywnościowa 2014 – 2020 Europejskiego Funduszu

Pomocy Najbardziej Potrzebującym

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie w 2016 r. po raz pierwszy przystąpił do realizacji Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 – 2020 Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym Podprogram 2016, jako organizacja partnerska. Porozumienie zostało zawarte z Fundacją Bank Żywności z siedzibą w Lublinie, w którym zaplanowano pomoc w formie artykułów żywnościowych dla 408 osób z terenu gminy Nałęczów.

Z pomocy żywnościowej w formie paczki żywnościowej korzystają osoby spełniające kryteria określone w art. 7 ustawy o pomocy społecznej tj. w szczególności z powodu: ubóstwa, sieroctwa, bezdomności, bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego, alkoholizmu lub narkomanii, zdarzenia losowego i których dochód nie przekracza 150% kryterium dochodowego uprawniającego do skorzystania z pomocy społecznej, tj.: 951 zł dla osoby samotnie gospodarującej, 771 zł dla osoby w rodzinie.

W 2017 r. podwyższono kryteria dochodowe uprawniające do uzyskania tej formy pomocy do 200% kryterium dochodowego, tj. 1268,00 zł dla osoby samotnie gospodarującej oraz 1028,00 zł w przypadku osoby w rodzinie.

Od 1 października 2018 r. kryteria zostały zmienione na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 lipca 2018 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej i przedstawiają się następująco:

- 1402 zł dla osoby samotnie gospodarującej;
- 1056 zł dla osoby w rodzinie.

W ramach Podprogramu 2016 zakwalifikowano do pomocy 433 osoby. Zestaw artykułów spożywczych w Podprogramie 2018 przypadający dla jednej osoby obejmował łącznie 48,82 kg, zatem łącznie pozyskano 21 140,55 kg żywności, na łączną kwotę 96 306,95 zł.

W ramach Podprogramu 2017 zakwalifikowano do pomocy 340 osób. Zestaw artykułów spożywczych w Podprogramie 2017 przypadający dla jednej osoby obejmował łącznie 42,31 kg, zatem łącznie pozyskano 13 466,04 kg żywności na łączną kwotę 68 230,52 zł.

Realizacja Podprogramu 2018 przebiegała na przełomie 2018/2019 roku, a jego zakończenie miało miejsce w m-cu czerwcu. W ramach Podprogramu 2018 zakwalifikowano 234 osoby. Zestaw artykułów spożywczych przypadający na jedną osobę wynosił 45,88 kg, zatem łącznie pozyskano 10 736,72 kg żywności, na łączną kwotę 51740,38 zł.

Tut. Ośrodek wspólnie z Fundacją Bank Żywności w Lublinie dla podopiecznych Ośrodka korzystających z pomocy w ramach programu Pomoc Żywnościowa 2014-2020 przeprowadzał warsztaty edukacyjne. W 2018 r. odbyło się ich 2. Pierwszy dotyczył edukacji ekonomicznej. W warsztacie tym udział wzięło 20 osób. Podczas warsztatu beneficjenci uczyli się kontrolować wydatki poprzez nowe zwyczaje zakupowe. Zbieranie paragonów i zapisywanie wydatków oraz analizowanie co miesiąc struktury zakupów są sposobami na znalezienie i stworzenie rezerwy finansowej. Zapoznali się także z możliwościami oszczędzania zużycia prądu, gazu i wody. W trakcie spotkania beneficjenci chętnie włączali się w dyskusję, zadawali pytania. Warsztat dietetyczny przebiegł w miłej i życzliwej atmosferze. Drugi zaś warsztat dotyczył tematyki kulinarnej. W warsztacie tym udział wzięło 20 osób. Beneficjenci uczyli się, jak przyrządzić potrawy z wykorzystaniem produktów, które otrzymują z Banku Żywności. Po przygotowaniu potrawy odbyła się wspólna degustacja. Warsztaty prowadzone były również w latach ubiegłych.

2. Akcja „Pomóż dzieciom przetrwać zimą”

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie wraz z Nałęczowskim Ośrodkiem Kultury współuczestniczył w Ogólnopolskiej Akcji Charytatywnej „Pomóż dzieciom przetrwać zimą”. W latach 2016-2017 w Nałęczowskim Ośrodku Kultury w Nałęczowie odbywały się aukcje przedmiotów licytowanych w zamian za żywność długoterminową, słodycze oraz środki czystości i higieny osobistej m.in. cukier, mąkę, ryż, konserwy, olej, ciastka, czekolady proszek do prania, mydło.

Od 2015 roku tut. Ośrodek w ramach zgłoszonego sztabu akcji, indywidualnie uczestniczył w zbiórce darów. Do akcji sztabu Ośrodka w 2015 r. przyłączyła się młodzież z Liceum Plastycznego w Nałęczowie, Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Piotrowicach oraz nałęczowskie sanatoria: Rolnik i Uzdrowskie Sanatorium Związku Nauczycielstwa Polskiego. Ponadto zbiórka prowadzona była w siedzibie Urzędu Miejskiego w Nałęczowie i Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nałęczowie. W 2016 r. do akcji oprócz wskazanych powyżej instytucji przyłączyło się Liceum Ogólnokształcące w Nałęczowie, Gimnazjum im. Andriollego w Nałęczowie, Szkoła Podstawowa w Drzewcach oraz Bank Spółdzielczy w Nałęczowie. Dzięki zaangażowaniu wszystkich uczestników i wolontariuszy zebrano 274,520 kg darów. 110,873 kg uzyskano od Przedszkola im. A. Żeromskiego, który prowadził odrębny Sztab Akcji.

Tabela nr 24 : Struktura podmiotów z terenu Gminy Nałęczów uczestniczących w Ogólnopolskiej Akcji „Pomóż dzieciom przetrwać zimę” w latach 2016-2018 w ramach sztabu zgłoszonego przez MOPS Nałęczów.

Wyszczególnienie	2016	2017	2018
Liceum Plastycznego w Nałęczowie	98,123 kg	28,80 kg	39,87 kg
Liceum Ogólnokształcące w Nałęczowie	53,46 kg	43,09 kg	31,66 kg
Gimnazjum im. Andriollego w Nałęczowie	25,612 kg	-	
Szkoła Podstawowa i Gimnazjum w Piotrowicach	40,168 kg	-	5,36 kg
Szkoła Podstawowa w Drzewcach	14,088 kg	27,55 kg	14,10 kg
Szkoła Podstawowa w Sadurkach	-	18,57	
nałęczowskie sanatoria: Rolnik i Uzdrawiskowe Sanatorium Związku Nauczycielstwa Polskiego	14,700 kg	51,67	11,51 kg
Urząd Miejski w Nałęczowie	16,294 kg	21,06	3,8 kg
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie	12,075 kg	-	
Bank Spółdzielczy w Nałęczowie	-	724,90 kg	263,86 kg
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie	-		
Razem	274,520 kg	915,64 kg	370,16 kg

Po zakończonych akcjach wszystkie dary rzeczowe są zliczane i przewożone do siedziby Świetlicy Środowiskowej „Dziecięca alternatywa” w Nałęczowie, prowadzonej przez tut. Ośrodek celem przekazania dzieciom potrzebującym, głównie z rodzin wielodzietnych, niepełnych, będących w trudnej sytuacji finansowej. Żywność odbierana jest w miesiącu grudniu, w związku, z czym jest znaczącą pomocą dla rodzin najuboższych w ciężkim okresie przedświątecznym. Ponadto z darów akcji są również przygotowywane indywidualne paczki mikołajkowe dla dzieci uczestniczących w zajęciach świetlicy środowiskowej „Dziecięca alternatywa”.

Corocznie do Akcji włączają się nowe podmioty. W 2018 r. znaczącym wsparciem było przekazanie przez firmę Nałęczów Zdrój S.A. artykułów tj.: kołdry, poduszki, koce, pościel, zastawy stołowe, artykuły szkolne o łącznej wadze 258,80 kg.

3. Nieodpłatna pomoc prawna

W ramach nawiązanej współpracy z Polską Fundacją Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC Poland” w Lublinie w grudniu 2014 roku utworzono także dla mieszkańców naszej Gminy Biuro Porad Obywatelskich i Prawnych w Nałęczowie, w ramach, którego wszyscy mieszkańcy bez względu na dochód, sytuację zawodową czy rodzinną mogli skorzystać z bezpłatnych porad prawnych i obywatelskich. Bezpłatne porady udzielane były przez radcę prawnego, a siedziba biura znajdowała się w Świetlicy Środowiskowej „Dziecięca Alternatywa”. Mieszkańcy naszej Gminy mogli skorzystać z bezpłatnych porad przez dwa dni w tygodniu, zarówno w godzinach porannych jak i popołudniowych tj. we wtorki w godzinach od 08.00 do 13.00, natomiast w piątki w godzinach od 14.00 do 19.00. Dyżur popołudniowy został zorganizowany z myślą o osobach pracujących, które w godzinach rannych nie mogły skorzystać z bezpłatnych porad. Porady były udzielane od 02 grudnia

2014 r. Informacje oraz zapisy na porady prowadziła Fundacja oraz Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie.

Biuro Porad Obywatelskich i Prawnych w Nałęczowie funkcjonowało w oparciu o zasady poufności, bezpłatności, bezstronności, niezależności, samodzielności klienta, otwartości, a także aktualności i rzetelności informacji. Pełny koszt zatrudnienia radcy prawnego, zakup materiałów biurowych na potrzeby Biura, wyposażenie w komputer i drukarkę ponosiła Fundacja. Tut. Ośrodek nieodpłatnie udostępniał pomieszczenie na czas trwania porad.

Zakres poradnictwa obejmował m.in. sprawy z zakresu: prawa cywilnego, rodzinnego oraz opiekuńczego, prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, świadczeń socjalnych, prawa budowlanego i mieszkaniowego.

Inicjatywa ta była bardzo potrzebna i ważna, niesie pomoc osobom potrzebującym oraz zwiększyła dostęp do specjalistycznej pomocy prawnej. Dzięki tym działaniom oraz współpracy z Polską Fundacją Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego OIC Poland zwiększyła się skuteczność pomocy mieszkańcom naszej Gminy. Działania te przyczyniły się również do budowania świadomości w zakresie możliwości radzenia sobie w trudnych sytuacjach. Bardzo dużym atutem nowoutworzonego Biura było to, że wszyscy mieszkańcy naszej Gminy mogli skorzystać z porad, bez względu na dochód czy sytuację zawodową, a udzielane porady radcy prawnego są bezpłatne.

Po zakończeniu działalności Biura Porad Prawnych nieodpłatnych konsultacji udzielał radca prawny w ramach podpisanej umowy o świadczenie wolontariatu. W okresie od lipca do grudnia 2015 r. spotkania z prawnikiem odbywały się średnio 3 razy w m-cu.

W związku z bardzo dużym zainteresowaniem mieszkańców nieodpłatną pomocą prawną tut. Ośrodek wystąpił do Starostwa Powiatowego w Puławach z informacją o konieczności utworzenia w Nałęczowie Punktu Nieodpłatnej Pomocy Prawnej w ramach ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej.

Dnia 15 października 2015 r. w wyniku nawiązanej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie współpracy Urząd Miasta w Nałęczowie zawarł porozumienie ze Starostwem Powiatowym w Puławach w związku z art. 9 ustawy z dnia 05 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2015 r. poz. 1255) i utworzono od stycznia 2016 r. **Punkt Nieodpłatnej Pomocy Prawnej** mieszczący się przy ul. Głęboznica 23a, 24-150 Nałęczów, czynny od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00 do 12.00.

Z porad punktu w 2017 r z terenu naszej Gminy skorzystało 386 osób, którym udzielono 386 porad prawnych. W 2018 r skorzystało zaś 296 osób, którym udzielono 296 porad prawnych. Inicjatywa ta jest kontynuowana w 2019 roku.

4. Działalność świetlicy środowiskowej „Dziecięca Alternatywa”

Świetlica Środowiskowa „Dziecięca Alternatywa” to placówka prowadzona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie od 1997 roku. Mieści się ona w bloku przy ul. Głęboznica 23 a.

Składają się na nią 3 sale tj. pokój naukowy, pokój do zajęć plastycznych oraz pokój sportowy wyposażony w stół do bilarda, tenisa stołowego, piłkarzyki, odbiornik TV i odtwarzacza DVD. Uczestnicy to dzieci i młodzież w wieku od 6 do 16 lat. Pobyt w placówce jest nieodpłatny. W ciągu rocznie ze świetlicy korzysta około 53 dzieci/młodzieży. W placówce w większości dni organizowany był poczęstunek w formie kanapek, frytek, gofrów, słodczy i napoi.

Podejmowane działania opiekuńczo – wychowawcze z elementami edukacji dostosowane były do potrzeb wychowanków, uwzględniając m. in.

- eliminowanie zaburzeń zachowań;
- łagodzenie niedostatków wychowawczych w rodzinie;
- stwarzanie szansy do pokonywania niekorzystnych uwarunkowań w domu rodzinnym.

Nasza świetlica ma na celu promowanie wśród dzieci i młodzieży atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego w środowisku lokalnym. W roku sprawozdawczym organizowane były między innymi: zajęcia plastyczne i sportowe oraz z języka angielskiego, gry i zabawy, wyjścia do kina, spacer. Zapewniona była dzieciom opieka wychowawcza, pomoc w nauce, rozwijanie zdolności i zainteresowań. W ciepłe dni duża część czasu poświęcona była na zajęcia ruchowe z użyciem piłek, hula hop i innych przyrządów sportowych na świeżym powietrzu. Powyższe działania w roku sprawozdawczym realizowane były przez pedagogiczny personel tj. wychowawców. Dodatkowo wspierane były przez psychologa, dwie praktykantki i wolontariusza.

Celem wszystkich zajęć prowadzonych w świetlicy było uczenie dzieci zachowania się w grupie. Poprzez różne ćwiczenia wychowankowie określali swoje emocje, nazywali uczucia, poznawali jak można zadbać o własne zdrowie i higienę, jak zdrowo się odżywiać, uczyli się empatii i rozumienia drugiego człowieka oraz jak aktywnie spędzać czas wolny, z dala od zagrożeń, nie wpadając w uzależnienia. Wychowawcy prowadzili również rozmowy informacyjno – edukacyjne z rodzicami mające na celu wzmocnienie funkcji opiekuńczo - wychowawczych.

W placówce prowadzone były następujące zajęcia:

- wzbogacające wiadomości, zaspokajające ciekawość świata tj. oglądanie programów i filmów, rozmowy i pogadanki z dziećmi, zabawy tematyczne, gry dydaktyczne, edukacyjne, strategiczne;
- rozwijające umiejętności manualne tj. zajęcia plastyczne np. lepienie z plasteliny, masy solnej, ozdabianie techniką decoupage;
- kształtujące umiejętność wykorzystywania zdobytej wiedzy tj. quizy, konkursy, rozwiązywanie zagadek, gry stolikowe, układanki, odrabianie prac domowych,
- wyzwalające ekspresję ruchową tj. zabawy ruchowe;
- zwiększające sprawność fizyczną, wyrabiające koordynację ruchów tj. zajęcia z użyciem hula – hop, gumy, siatkówka, koszykówka, zbijak i. in.;
- relaksujące, zwiększające samodzielność tj. dowolne zabawy dzieci;
- integracyjne, sprzyjające rozwojowi emocjonalnemu i społecznemu tj. spotkania tematyczne z młodzieżą z innych środowisk.

5. *Bezpłatne wsparcie i poradnictwo psychologiczne*

Do końca 2014 roku w Nałęczowie działał Punkt Konsultacyjny, który w całości finansowany był ze środków Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla gminy Nałęczów. Działalność Punktu miała charakter głównie informacyjny, polegający na udzielaniu i udostępnianiu informacji o instytucjach, kierowaniu do instytucji pomocowych itp. Działający Punkt nie zabezpieczał potrzeb, jakie występują na terenie Gminy Nałęczów.

Dlatego też tutaj Ośrodek Pomocy Społecznej podjął działania, aby zapewnić osobom potrzebującym bezpłatne wsparcie psychologiczne. W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Nałęczowie w lutym 2015 roku został zatrudniony psycholog. Psycholog udzielał porad w godzinach pracy tutaj Ośrodka, ale w sytuacjach, kiedy konieczna była pomoc, porady odbywały się również w godzinach popołudniowych lub też w miejscu zamieszkania rodzin (godziny pracy psychologa były dostosowywane do potrzeb).

Do głównych zadań zatrudnionego w tutaj Ośrodku psychologa należało w szczególności:

- pomoc psychologiczna w zakresie problemów związanych z przemocą w rodzinie i innymi problemami rodzinnymi m.in. uzależnieniem osób dorosłych i młodzieży, kryzysem w rodzinie, problemami opiekuńczo – wychowawczymi, niezaradnością życiową;
- popularyzowanie w środowisku lokalnym tematyki związanej z zapobieganiem i skutkami przemocy domowej, uzależnieniem itp.;
- współpraca z osobami i instytucjami działającymi na rzecz zapobiegania skutkom przemocy domowej oraz problemom wymienionym wyżej;
- indywidualny kontakt z osobami doświadczającymi w/w problemów mającym na celu wsparcie w działaniu oraz edukację (poszerzanie wiedzy o zjawisku);
- zorganizowanie grup wsparcia;
- inicjowanie grup samopomocowych dla osób doświadczających bądź zagrożonych przemocą oraz innymi problemami;
- działania edukacyjne;
- wsparcie dla rodziców mającym na celu wypracowanie sposobów radzenia sobie z problemami dydaktycznymi bądź wychowawczymi;
- wyeliminowanie problemów nieprawidłowych zachowań z życia rodziny;
- edukowanie na temat choroby alkoholowej osób uzależnionych oraz ich rodzin;
- motywowanie w/w osób do zmiany zachowań i stylu życia;
- udzielanie wsparcia osobom potrzebującym;
- wsparcie emocjonalnym w/w osób;
- ścisła współpraca z Zespołem Interdyscyplinarnym, udziale w grupach roboczych Zespołu, z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz udziale w posiedzeniach GKRPA;
- wsparcie pracowników socjalnych MOPS;
- udzielanie wsparcia psychologicznego także w miejscu zamieszkania osób potrzebujących, które ze względu na stan zdrowia albo inną uzasadnioną sytuację nie mogą zgłosić się do siedziby MOPS;

- udział w interwencjach kryzysowych w środowisku lokalnym;
- wsparcie pracowników socjalnych podczas interwencji kryzysowych w środowisku.

Wynagrodzenie psychologa w całości sfinansowane jest ze środków Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla gminy Nałęczów.

Tabela nr 25: Liczba oraz struktura osób korzystających ze wsparcia w ramach poradnictwa psychologicznego w latach 2016-2018

Rok	Liczba wizyt	Liczba osób korzystających	W tym:		
			Osoby uzależnione i stosujące przemoc	Osoby współuzależnione i doświadczające przemoc	Osoby z innymi problemami
2016	191	56	30	11	15
2017	253	53	23	12	18
2018	233	50	22	10	18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MOPS w Nałęczowie

W 2016 r. odbyło się 7 asyst psychologa pracownikom socjalnym w terenie - w domach podopiecznych, m.in. monitorując Niebieskie Karty, udzielając wsparcia psychologicznego, przeprowadzając rozmowy motywujące, interweniując w sytuacjach trudnych. W 2017 i w 2018 r. konieczność takiego wsparcia zaistniała po 6 razy w każdym roku.

6. Kampanie informacyjne

W 2018 r. w miesiącu marcu tut. Ośrodek prowadził wysyłkę do radnych, sołtysów Gminy Nałęczów oraz przewodniczących kół gospodyń wiejskich działających na terenie Gminy. Pisma zawierały informacje na temat prowadzonych form pomocy dla osób i rodzin wymagających wsparcia. Działania podejmowane są celem rozpowszechniania takowej wiedzy w środowisku lokalnym, a co za tym idzie dotarcia do osób potrzebujących. Zakres informacyjny obejmował m.in. zagadnienia: informacja na temat możliwości skorzystania ze wsparcia w postaci konsultacji psychologicznych, informacja dotycząca nieodpłatnej pomocy prawnej, informacja dotycząca działalności świetlicy środowiskowej „Dziecięca Alternatywa” w Nałęczowie, informacje dotyczące przeprowadzanych warsztatów na temat zdrowego stylu życia i warsztatów relaksacyjnych oraz informacja na temat działalności GKRPA w Nałęczowie oraz Zespołu Interdyscyplinarnego w Nałęczowie wraz z broszurami. Załączone broszury poruszały następujące zagadnienia:

- pomoc psychologiczna dla ofiar przemocy domowej – praktyczne wskazówki;
- nie wiń osoby która doznała przemocy, to sprawca jest winny;
- reaguj nim będzie za późno;
- nieprawda, że nikt ci nie uwierzy!
- nie zgadzam się na przemoc;
- oni chcą i potrafią Ci pomóc;

- grożą Ci surowe kary! Przestań stosować przemoc;
- nie czekaj na tragedię. Zaczynj działać;
- nie musisz tego znosić. Jak pozbyć się sprawcy przemocy;
- możesz przerwać przemoc;
- skuteczne procedury. Prawo w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie;
- zatrzymać i zrozumieć przemoc w rodzinie;
- wzory spożycia alkoholu i picie szkodliwe i uzależnienie;
- zobowiązanie do leczenia odwykowego – informator dla rodzin;
- współuzależnienie – Jak przetrwać z osobą uzależnioną;
- kierowca i alkohol;
- leczenie osób pijących szkodliwie i uzależnionych od alkoholu;
- nadużywanie alkoholu a problem przemocy domowej;
- prawne aspekty przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- wpływ uzależnienia na życie rodzinne;
- przemoc w rodzinie - sytuacja osób doznających przemocy w rodzinie;
- jak radzić sobie z przemocą – porady psychologiczne dla osób doznających przemocy.

Dnia 10 listopada 2016 r. zawarto porozumienie do sieci współpracy utworzonej w ramach projektu pozakonkursowego RPO WL współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego pt. „Ekonomia społeczna - drogowskaz rozwoju społecznego”, które było realizowane do 31 grudnia 2018 r. Celem podjętej współpracy było kreowanie polityki regionalnej w obszarze ekonomii społecznej oraz budowanie rozwoju ekonomii społecznej i jej otoczenia w regionie. Udział w projekcie umożliwił tutaj Ośrodkowi bezpłatne skorzystanie ze spotkań konsultacyjnych, warsztatów oraz wizyt studyjnych, których celem było poznanie dobrych praktyk w organizacjach i jednostkach, realizujących swoje działania w oparciu o zasady, idee i cele ekonomii społecznej, w których tworzone są miejsca pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W zakresie działań na rzecz ekonomii społecznej oraz wspierania podmiotów ekonomii społecznej tutaj Ośrodek zawarł porozumienie o współpracy z Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej „Razem inicjatywy z obszaru ekonomii społecznej”. W ramach porozumienia tutaj Ośrodek zobowiązał się do propagowania inicjatyw mających na celu rozwój form ekonomii społecznej; wspieranie działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym, w szczególności osób długotrwale bezrobotnych oraz niepełnosprawnych; wspieranie lokalnych partnerstw z udziałem samorządu, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców; przekazywanie Podmiotom Ekonomii Społecznej informacji na temat usług doradczych wspierających ich rozwój oraz wymianę informacji dotyczących możliwego wsparcia finansowego dla Podmiotów Ekonomii Społecznej. Ponadto Ośrodek zadeklarował chęć udziału w spotkaniach organizowanych przez podmioty działające na rzecz rozwoju rynku pracy i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

7. Projekty realizowane na terenie Gminy Nałęczów przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie

7.1. Międzynarodowy Dzień Mediacji 2016 oraz Tydzień Mediacji (17-22 października 2016 r.)

Departament Strategii i Funduszy Europejskich Ministerstwa Sprawiedliwości w ramach Międzynarodowego Dnia Mediacji oraz Tygodnia Mediacji zaangażował przedstawicieli środowisk zaangażowanych w rozwój polubownych metod rozwiązywania sporów oraz sympatyków i popularyzatorów mediacji do włączenia się we wspólne działania na rzecz promocji. W 2016 r. Międzynarodowy Dzień Mediacji przypadł na dzień 20 października, natomiast Tydzień Mediacji odbył się w dniach 17– 22 października 2016 r. Oba projekty przebiegały pod hasłem „Masz prawo do mediacji”.

Koncepcja obchodów opiera się przede wszystkim na propagowaniu inicjatyw oddolnych - włączeniu środowisk lokalnych do działań prowadzonych przez koordynatorów ds. mediacji w sądach powszechnych, a także prezesów sądów i sędziów, oraz na współpracy pomiędzy ośrodkami mediacyjnymi, praktykami wymiaru sprawiedliwości i Ministerstwem Sprawiedliwości.

W 2016 r. po raz pierwszy tutaj. Ośrodek włączył się do Międzynarodowego Dnia Mediacji i Tygodnia mediacji w ramach, których zorganizowano w dniu 20 październik 2016 r. dyżur mediatora stałego Sądu Okręgowego, natomiast w dniu 21 październik 2016 r. dyżur radcy prawnego i dyżur psychologa, specjalisty terapii uzależnień. Ponadto w ramach akcji odbyły się warsztaty "Być mediatorem" dla dzieci ze Świetlicy Środowiskowej "Dziecięca Alternatywa" oraz został przygotowany artykuł na temat mediacji, który był zamieszczony na stronie internetowej MOPS w Nałęczowie i Urzędu Miejskiego w Nałęczowie oraz w Gazecie Nałęczowskiej. Pracownicy tutaj. Ośrodka w przeciągu całego Tygodnia Mediacji rozpowszechniali na terenie gminy Nałęczów materiały informacyjne otrzymane z Ministerstwa Sprawiedliwości.

7.2. Projekt pt. „Nałęczów przemocy mówi NIE!” w ramach Programu Ośłonowego „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy” - Edycja 2017

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie od czerwca do grudnia 2017 r. realizował projekt konkursowy pt. „Nałęczów przemocy mówi NIE!” w ramach Programu Ośłonowego „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy” - Edycja 2017, który został sfinansowany ze środków Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

W ramach projektu zaplanowano 4 działania:

- I działanie - uruchomienie bezpłatnej specjalistycznej pomocy psychologiczno – terapeutycznej i prawnej;
- II działanie - cykl szkoleń;
- III działanie - pogadanka dla osób starszych i niepełnosprawnych;
- IV działanie - grupa wsparcia.

Działanie I - Bezpłatne poradnictwo psychologiczne i prawne.

Poradnictwo psychologiczne - poradnictwo psychologiczne udzielane było jeden raz w tygodniu, po 6h, łącznie 24h w miesiącu. W projekcie wskazano, że poradnictwo skierowane będzie do osób doznających przemocy, członków ich rodzin i osób zagrożonych przemocą oraz dla osób stosujących przemoc i osób w grupie ryzyka, które mogą stosować przemoc.

Poradnictwo psychologiczne skierowane do osób doświadczających przemocy miało na celu: edukację na temat przemocy, rozpoznawanie zjawiska, identyfikowanie typowych zachowań, rozpoznawanie przekonań uniemożliwiających wyjście z sytuacji bycia ofiarą przemocy, poszukiwanie możliwych sposobów reagowania w odpowiedzi na przemoc ze strony sprawcy, pracę nad stawianiem granic – zatrzymaniem przemocy. Psycholog prowadził pracę terapeutyczną nad zwiększaniem poczucia własnej skuteczności, pracę nad poczuciem wpływu, odkrywaniem własnych potrzeb, uczuć i oczekiwań oraz poszukiwanie możliwych sposobów ich zaspokajania. Działania skierowane do sprawców przemocy miały natomiast na celu edukację na temat przemocy (uświadomienie czym jest przemoc, jakie zachowania o tym świadczą, jakie konsekwencje wynikają z przemocy), pracę nad rozpoznawaniem i identyfikowaniem zachowań świadczących o stosowaniu przemocy, wzbudzanie motywacji do zaprzestania stosowania przemocy, pracę nad rozpoznawaniem źródeł przemocy, przekonań leżących u podstaw zachowań świadczących o przemoc (w tym interwencja w zakresie problemu alkoholowego), pracę nad relacjami w rodzinie. Ponadto psycholog prowadził pracę nad emocjami tj. rozpoznawaniem złości, poszukiwaniem sposobów radzenia sobie ze złością w konstruktywny sposób, panowaniem nad gniewem i agresją (techniki samokontroli). Łącznie w ramach projektu psycholog świadczył poradnictwo przez 144 godziny.

Poradnictwo prawne - porady prawne odbywały się w ilości 10h miesięcznie. W ramach projektu prawnik świadczył porady przez 60h. Poradnictwo kierowane było do osób doznających przemocy, członków ich rodzin, osób zagrożonych przemocą oraz świadków. Porady udzielane były w sprawach rodzinnych, karnych, majątkowych, mieszkaniowych, świadczeń socjalnych itp. Zostało udzielonych 75 porad prawnych. Z tego 11 porad udzielono osobom doświadczającym przemocy objętym procedurą Niebieskie Karty. Pozostałe porady udzielane były osobom zagrożonym przemocą, członkom ich rodzin oraz świadkom.

Porady psychologa i prawnika odbywały się w siedzibie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nałęczowie. Specjaliści podczas świadczenia porad rozdawali materiały informacyjne na temat przemocy, gdzie szukać pomocy, o procedurze Niebieskie Karty itp. Porady cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem. Osoby zgłaszające się po poradę prawną otrzymywały również pomoc w sporządzeniu pism i pozwów.

Działanie II – Cykl szkoleń.

W ramach projektu przeprowadzono cykl szkoleń dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego/Grup Roboczych oraz przedstawicieli instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy.

W dniu 25.08.2017 r. odbyło się **szkolenie dla kardy niepedagogicznej i pozostałych pracowników obsługi zatrudnionych w placówkach oświatowych z terenu gminy Nałęczów**. Szkolenie trwało 4 h. W ramach projektu zaplanowano, że w szkoleniu weźmie udział min. 15 osób, natomiast w szkoleniu wzięło udział 29 osób. Podczas szkolenia uczestnicy nabyli wiedzę i umiejętności z zakresu rozpoznawania syndromu dziecka krzywdzonego, zasad postępowania w sytuacji uzyskania

informacji, że dziecko jest krzywdzone itp. Osoby biorące udział w szkoleniu poza materiałami szkoleniowymi otrzymały również poradnik „Niebieska szkoła – bezpieczna szkoła”.

W dniu 22.09.2017 r. odbyło się szkolenie - **Strategia pracy i działania w sytuacjach: współwystępowania przemocy w rodzinie i choroby psychicznej, braku kontaktu z członkami rodziny, konfliktu rodzinnego**. Szkolenie trwało 8 h dydaktycznych. W ramach projektu zaplanowano, że w szkoleniu weźmie udział min. 15 osób, natomiast w szkoleniu wzięło udział 19 osób. Podczas szkolenia dokonano analizy możliwości działania zespołu interdyscyplinarnego i grup roboczych oraz innych osób działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w niejednoznacznych sytuacjach, takich jak: współwystępowanie przemocy i choroby psychicznej, konfliktu w rodzinie, uzyskania niezbędnej wiedzy dotyczącej konfliktu oraz kontaktu z osobą z rozpoznaniem choroby psychicznej, uzyskano praktyczne wskazówki i wiedzę co robić w przypadku nie pojawiania się członków rodziny na posiedzeniach zespołu/grupy, uzyskano praktyczną wiedzę jak tworzyć strategię pracy zespołu i grup w takich przypadkach.

W dniu 23.10.2017 r. odbyło się szkolenie - **Niebieska Godzina Wychowawcza** – skierowane do wychowawców, nauczycieli i pedagogów przygotowujące do prowadzenia zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży w zakresie rozpoznawania przemocy, strategii radzenia sobie z przemocą oraz sposobów reagowania na przemoc.

W ramach projektu zaplanowano, że w szkoleniu weźmie udział min. 15 osób - nauczycieli/pedagogów/wychowawców zatrudnionych w placówkach oświatowych i pomocowych z terenu gminy Nałęczów. Szkolenie trwało 8 h dydaktycznych. W szkoleniu wzięło udział 19 osób. Osoby biorące udział w szkoleniu poza materiałami szkoleniowymi otrzymały również poradnik „Niebieska szkoła – bezpieczna szkoła”.

W dniu 24.11.2017 r. odbyło się szkolenie - **Grupy robocze w praktyce – superwizja zespołu interdyscyplinarnego**. Szkolenie trwało 8 h dydaktycznych. Zaplanowano, że w szkoleniu weźmie udział min. 15 osób, natomiast w szkoleniu wzięło udział 18 osób.

Szkolenie miało na celu rozwój zawodowy i osobisty osób biorących w nim udział. Szkolenie było prowadzone w oparciu o Podejście Skoncentrowane na Rozwiązaniach, co oznacza, iż główny nacisk kładziony był na szukanie i wzmacnianie tego, co w ZI „działa” i co jest jego potencjałem. Jednocześnie uczestnicy otrzymali pomoc w znalezieniu obszarów w pracy zespołu, które warto rozwijać i ulepszać oraz wskazówki jak to zrobić. Szkolenie dostarczyło również narzędzi umożliwiających jeszcze lepszą komunikację w zespole. Szkolenie zawierało następujące elementy superwizja pracy zespołu interdyscyplinarnego/grupy roboczej, analiza zasobów oraz obszarów do rozwoju zespołu interdyscyplinarnego/grupy roboczej, jak konstruktywnie rozwiązywać konflikty w zespole oraz jak się skutecznie komunikować w ramach pracy zespołu interdyscyplinarnego/grupy roboczej.

W dniu 7-8.12.2017 r. odbyło się szkolenie - **Co robić żeby chciało się chcieć – profilaktyka wypalenia zawodowego**. Szkolenie trwało łącznie 16 h dydaktycznych. W ramach projektu zaplanowano, że w szkoleniu weźmie udział min. 15 osób, natomiast w szkoleniu wzięło udział 20 osób. Celem szkolenia było podniesienie wiedzy pracowników w zakresie radzenia sobie ze stresem i wypaleniem zawodowym, poznanie własnych reakcji na stres (diagnoza własnego stylu reagowania), zapoznanie się z technikami pracy ze stresem i wypaleniem zawodowym, wypracowanie

indywidualnych mechanizmów radzenia sobie z sytuacją trudną, zwiększenie komfortu życia i pracy zawodowej.

Działanie III – Pogadanka dla osób starszych i niepełnosprawnych.

W dniu 25.08.2017 r. odbyła się pogadanka dla osób starszych i niepełnosprawnych o tematyce przemocy w rodzinie oraz form oferowanej pomocy i instytucji działających na rzecz przeciwdziałania przemocy. Pogadanka trwała 4 h. W ramach projektu zaplanowano, że w pogadance weźmie udział 20 osób, natomiast w pogadance wzięło udział 23 osoby. Dzięki pogadance osoby starsze i niepełnosprawne nabyły wiedzę na temat zjawiska przemocy, uzyskały informacje na temat procedur przeciwdziałania przemocy oraz instytucji udzielających pomocy i wsparcia w sytuacjach wystąpienia przemocy.

Działanie IV - Grupa wsparcia

W ramach projektu wsparcie uzyskała funkcjonująca dotychczas grupa wsparcia dla osób doświadczających przemocy. Grupa miała charakter otwarty, choć z uwagi na dbałość o komfort uczestniczek podczas spotkań liczba miejsc była ograniczona, systematycznie uczestniczyło w niej od 5 do 7 osób. W okresie realizacji projektu zaplanowano 12 spotkań, jednak z uwagi na zainteresowanie uczestniczek ostatecznie zrealizowano ich 13. Spotkania grupy odbywały się cyklicznie co dwa tygodnie po około 2 godziny i miały miejsce w siedzibie Świetlicy Środowiskowej „Dziecięca Alternatywa” w Nałęczowie przy ul. Głęboznica 23a, prowadzonej przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie. W grupie wsparcia kobiety otrzymały profesjonalną pomoc i wsparcie, mogły wymienić się doświadczeniami, poznać osoby z podobnymi problemami oraz wspólnie poszukać rozwiązań sytuacji trudnych. Osoby biorące udział w grupie wsparcia otrzymali poradnik dla osób doświadczających przemocy w rodzinie „Wyprawa po Moc”. W ramach prowadzonej grupy zrealizowano także warsztaty, podczas których uczestniczki poznały i regularnie ćwiczyły różnorodne techniki i metody relaksacyjne (trening autogenny Schultza, trening Jacobsona, trening uważności Mindfulness, wizualizacje). W tym celu zakupiono materiały i pomoce niezbędne do przeprowadzenia zajęć, takie jak: maty, poduszki, koce, książki, płyty CD, zestaw do aromaterapii. W ramach prowadzonej grupy wsparcia uczestniczki skorzystały również łącznie z 25 sensów w Jaskini Solnej w Nałęczowie. Dzięki uzyskanemu wsparciu uczestniczki miały możliwość bezpłatnego wejścia, na który nie mogłyby sobie samodzielnie pozwolić. Grupę wsparcia prowadziła Pani Ewa Sieńko w ramach obowiązków służbowych – asystent rodziny z wykształcenia psycholog, zatrudniona w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Nałęczowie.

7.3. Projekt „Nowe wyzwania – europejskie doświadczenia”

W 2017 r. Ośrodek przystąpił także do udziału w projektach międzynarodowych, tj. „Nowe wyzwania – europejskie doświadczenia” oraz badanie klimatu organizacyjnego w ramach projektu OSTESA EU - Organizational success through employee satisfaction, który realizowany był przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej w ramach programu Erasmus + i koordynowany przez Polską Fundację Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego "OIC Poland" we współpracy z: Dap Services (Republika Czeska); G.G. EUROSUCCESS CONSULTING LTD (Cypr); INOVA + (Portugalia) oraz Fondazione ISTUD (Włochy).

Projekt „Nowe wyzwania – europejskie doświadczenia” realizowany jest przez Polską Fundację Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC Poland” z siedzibą w Lublinie w partnerstwie krajowym - Pracodawcy Lubelszczyzny „Lewiatan” i Związek Stowarzyszeń Forum Lubelskich Organizacji Pozarządowych oraz w partnerstwie ponadnarodowym z - G.G.EUROSUCCESS CONSULTING LTD (Cypr), Fife Council Economy, Planning & Employability Services (Szkocja) oraz Asociación Intercultural Europea - Go Europe (Hiszpania) jest przykładem projektu międzynarodowego, innowacyjnego na skale ogólnopolską a przede wszystkim wprowadzającego nowatorskie rozwiązania na grunt polskiego systemu pomocy społecznej. Celem głównym Projektu jest wzrost kompetencji zawodowych i kluczowych w zakresie jakości standardu tworzenia i wdrażania polityk publicznych w obszarach zatrudnienia, rozwoju przedsiębiorczości, integracji społecznej i edukacji przedstawicieli organizacji pozarządowych, organizacji pracodawców i związków zawodowych, oraz jednostek samorządu terytorialnego lub ich jednostek organizacyjnych lub komunalnych osób prawnych. W ramach projektu dla każdego uczestnika zostanie przygotowany Indywidualny Plan Mobilności Ponadnarodowej (IPMP) w obszarach zatrudnienia, rozwoju przedsiębiorczości, integracji społecznej i edukacji.

W ramach projektu został zorganizowany w marcu 2018 r. 5 dniowy wyjazd na Cypr - Nikozja, który miał na celu pozyskanie wiedzy z zakresu systemu pomocy społecznej i integracji społecznej, funkcjonowania instytucji pomocy społecznej i integracji społecznej w innym państwie, porównanie rozwiązań polskich i zagranicznych, a także poznanie dobrych praktyk. Podczas wyjazdu 5 pracowników Ośrodka odwiedziło następujące placówki: Departament usług socjalnych, Centrum redukcji szkód „Stohos”, Centrum leczenia Uzależnień „Gefyra”, Centrum poradnictwa dla nastolatków i rodziny, Departament publicznej służby zdrowia, Jednostka Rehabilitacji, Cypryjska Rada Przeciwnarkotykowa, Rada Młodzieży Cypru oraz Centrum interwencji kryzysowej. Dzięki wyjazdowi pracownicy mieli możliwość poznania nowych rozwiązań stosowanych na Cyprze dla rozwiązywania identyfikowanych problemów społecznych, poznać stosowane modele i ich efekty w ramach współpracy wielosektorowej, poznać rozwiązania prawne stosowane w Cypryjskiej polityce społecznej, rekomendacje do zmian ustawowych w obszarze pomocy i integracji społecznej oraz wspierania rodziny w Polsce. Ponadto podczas wyjazdu umożliwiona była wymiana doświadczeń i przenoszenie tzw. „dobrych praktyk”. Wyjazd prowadzony był w sposób zróżnicowany poprzez takie formy pracy jak spotkania, wykłady, prezentacje, pracę w grupach, dyskusję oraz szkolenia. Projekt w całości został sfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach projektu OSTESA EU - Organizational success through employee satisfaction, który realizowany jest przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej w ramach programu Erasmus + i koordynowany przez Polską Fundację Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego "OIC Poland" we współpracy z: Dap Services (Republika Czeska); G.G. EUROSUCCESS CONSULTING LTD (Cypr); INOVA + (Portugalia) oraz Fondazione ISTUD (Włochy).

7.4, Projekt OSTESA EU – Organizational success through employee satisfaction / badanie klimatu

Od 2017 r. tut. Ośrodek brał udział w projekcie OSTESA EU – Organizational success through employee satisfaction, który był realizowany przy wsparciu Komisji Europejskiej w ramach programu Erasmus+ i koordynowane przez Polską Fundację Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC Poland” we współpracy z Dap Servives (Republika Czeska); G.G. EUROSUCCESS CONSULTING LTD (Cypr); INOVA+ (Portugalia) oraz Fondazione ISTUD (Włochy). Projekt ten przewidywał diagnozę klimatu organizacyjnego elektronicznym narzędziem psychometrycznym do pomiaru poszczególnych wymiarów klimatu organizacyjnego OSTESA EU. Narzędzie uwzględnia dwie metody oceny, tj. metodę skojarzeń (CA method) opatentowaną przez firmę Dap Services (Republika Czeska) oraz metodę kwestionariuszową oceny poszczególnych wymiarów klimatu organizacyjnego. Stwarzanie odpowiedniego klimatu przez menedżerów i liderów firmy jest niezwykle istotne w osiągnięciu sukcesu firmy, bezpośrednio przekładając się na wzrost zadowolenia, motywacji i efektywności pracowników. Pomiar klimatu i otrzymany feedback jest solidną podstawą do przeprowadzenia interwencji szkoleniowej/coachingowej w procesie zarządzania firmą i pracy z zespołem, jak również do indywidualnych sesji coachingowych. Otrzymane wyniki umożliwią podjęcie działań naprawczych i prewencyjnych dokładnie w tych obszarach, które wymagają poprawy. Chęć uczestniczenia w takich projektach świadczy o otwartości pracowników na nowe wyzwania i doświadczenia, a co za tym idzie zwiększania skuteczności swojej pracy.

Dnia 06.04.2018 r. zostało przeprowadzone szkolenie dla 12 pracowników MOPS w Nałęczowie z zakresu „Badania klimatu organizacyjnego w ośrodku pomocy społecznej” w wymiarze 8 godzin. Szkolenie zostało przeprowadzone przez Polską Fundację Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „OIC Poland” z siedzibą w Lublinie.

Tematyka szkolenia obejmowała zagadnienia z zakresu:

- rozumienie klimatu organizacyjnego i jego wymiary;
- misja, wizja i wartości instytucji a klimat organizacyjny;
- rola pracowników i kadry zarządzającej w kreowaniu pozytywnego klimatu organizacyjnego;
- przejrzystość jako wymiar klimatu organizacyjnego (cele organizacji a cele pracownika, jasne definiowanie celów i obowiązków pracowniczych- technika SMART);
- znaczenie komunikacji pionowej w budowaniu pozytywnego klimatu organizacyjnego;
- mapa drogowa- plan na rzecz pozytywnego klimatu organizacyjnego w ośrodku pomocy społecznej.

7.5. Projekt pt. „Mobilne specjalistyczne wsparcie rodziny” w ramach konkursu nr RPLU.11.02.00-IZ.00-06-002/17, Oś priorytetowa 11 Włączenie Społeczne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej od 2019 roku we współpracy z Fundacją Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich w ramach konkursu nr RPLU.11.02.00-IZ.00-06-002/17, Oś priorytetowa 11 Włączenie Społeczne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, Priorytet Inwestycyjny 9iv Ułatwienie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym, Działanie 11.2 Usługi społeczne i zdrowotne realizuje projekt partnerski pt. „Mobilne

specjalistyczne wsparcie rodziny”. Projektu realizowany jest od stycznia 2019 roku do grudnia 2020 roku, w partnerstwie z Ośrodkami Pomocy Społecznej w Gościeradowie, Annopolu i Urzędowie.

W ramach projektu odbywa się poradnictwo specjalistyczne z zakresu mediacji rodzinnych, poradnictwa psychologicznego, poradnictwa prawnego, poradnictwa psychologicznego dziecięcego, poradnictwa psychiatry środowiskowego, terapii rodzinnej, poradnictwa w zakresie uzależnień, poradnictwa w zakresie przemocy domowej oraz poradnictwa obywatelskiego. W ramach projektu zrealizowane zostaną również warsztaty skierowane do rodzin korzystających z pomocy Ośrodka mające na celu profilaktykę i wspieranie w pełnieniu funkcji wychowawczych, kształtowanie i doskonalenie umiejętności. Warsztaty obejmować będą trening kompetencji rodzicielskich, budowanie relacji opartych na więzi i szacunku, dla rodziców nastolatków uwzględnione problemy wzrastania, trening kompetencji życiowych. Ponadto w ramach projektu prowadzona będzie praca socjalna, mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. Pracownicy socjalni odpowiedzialni są za przeprowadzenie diagnozy potrzeb rodzin / osób uczestniczących oraz prowadzenie kontraktów socjalnych.

**7.6. Projekt pt. „Nałęczowska Akademia Seniora” w ramach konkursu
nr RPLU.11.02.00-06-0056/18, Oś Priorytetowa 9-12 Włączanie Społeczne
Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego
na lata 2014-2020**

Tut. Ośrodek w 2018 r. otrzymał decyzję o dofinansowaniu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 w zakresie Osi Priorytetowych 9-12 RPO WL 2014-2020 projektu pt. „Nałęczowska Akademia Seniora”. Celem projektu jest wzrost wysokiej jakości usług społecznych dla osób starszych wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez świadczenie usług w ramach Klubu Seniora w Nałęczowie w okresie od stycznia 2019 r. do grudnia 2021 r.

Projekt pt. „Nałęczowska Akademia Seniora” w maju 2018 r. został pozytywnie oceniony i wybrany do dofinansowania. Dzięki uzyskanym środkom finansowym z UE w wysokości 972 248,70 zł, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie od dnia 1 stycznia 2019 r. rozpoczął prace nad tworzeniem Klubu Seniora. W ramach otrzymanego wsparcia siedziba Klubu jest dostosowywana do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych i w całości wyposażona.

Lokal składa się z 4 pomieszczeń:

- 1) pokoju przeznaczanego do indywidualnych porad specjalistów tj. prawnika, psychologa, dietetyka itp. Miejsce, gdzie seniorzy w warunkach zapewniających intymność rozmowy o różnych problemach mogą porozmawiać ze specjalistami i innymi seniorami, skorzystać z poradnictwa, a także odpocząć. Będzie to również miejsce Biura Klubu Seniora, gdzie uczestnicy przechowywać będą niezbędne dokumenty, prowadzić kronikę, przygotowywać projekty zaproszeń, plakatów, planów imprez itp. Pomieszczenie zostanie umeblowane i wyposażone w komputer oraz kolorowe urządzenie wielofunkcyjne.

- 2) pokoju przeznaczonych na organizację pogadanek i spotkań okolicznościowych dla mniejszych grup, około 20 osobowych. W pomieszczeniu tym zostanie zorganizowany kącik internetowy z dwoma stanowiskami komputerowymi z dostępem do Internetu, kącik poetycki z biblioteczką. Seniorzy będą tu mogli również spędzać czas wolny grając w gry planszowe czy słuchając muzyki przy ciastku i filiżance ulubionej herbaty.
- 3) pokoju przeznaczonych na organizację spotkań okolicznościowych w większych grupach oraz warsztatów i zajęć dla seniorów m.in. relaksacyjnych, muzycznych, tanecznych itp.
- 4) kuchni, która będzie służyła do codziennego funkcjonowania Klubu. Pomieszczenie zostanie wyposażone w meble, sprzęt AGD oraz akcesoria kuchenne.

Ponadto, w Klubie seniorzy będą mieli do dyspozycji szatnię i łazienkę dostosowaną potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.

Celem projektu jest wzrost dostępności wysokiej jakości usług społecznych dla osób po 60 roku życia z terenu naszej gminy. Klub Seniora utworzony w ramach projektu będzie aktywizował, integrował, zmieniał wizerunek człowieka starszego w społeczeństwie, rozbudzał zainteresowania i potrzeby kulturalne, edukował oraz upowszechniał zdrowy styl życia. Działaniami zostanie objęte również otoczenie osób starszych.

W ramach Klubu Seniora organizowane będą m. in. następujące działania:

- zajęcia rehabilitacyjne i ruchowe (w tym również nordic walking),
- zajęcia taneczne i relaksacyjne,
- warsztaty „Rusz głową” – trening pamięci, uwagi i koncentracji,
- warsztaty wizerunku (fryzjer, kosmetyczka, stylistka),
- warsztaty „Senior – skuteczny lider”,
- warsztaty rękodzieła,
- zajęcia chóru,
- zajęcia kulinarne,
- warsztaty z zakresu pierwszej pomocy.

W Klubie organizowane będą dla seniorów i ich otoczenia spotkania okolicznościowe m.in. Dzień Kobiet, Wigilia, Andrzejki itp., wieczorki taneczne, spotkania międzypokoleniowe i poetyckie. Ponadto, będą miały miejsce wycieczki edukacyjno – integracyjne, wyjazdy do filharmonii, wyjścia do kina, na basen i do jaskini solnej.

7.7. Projekt pn. „System Obsługi Wsparcia finansowanego ze środków PFRON”

W dniu 18 grudnia 2018 r. tut. Ośrodek przystąpił do realizowanego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Warszawie projektu pn. „System Obsługi Wsparcia finansowanego ze środków PFRON”. Projekt ma na celu usprawnienie procesu aplikowania o środki PFRON za pomocą ogólnopolskiego systemu informatycznego SOW. Beneficjentami projektu są osoby niepełnosprawne, które wraz z wdrożeniem Systemu SOW, będą miały możliwość złożenia wniosku o dofinansowanie, a nawet podpisanie umowy w postaci elektronicznej bez dodatkowych wizyty w Urzędzie. Z uwagi na fakt, iż wśród osób niepełnosprawnych są także osoby wykluczone cyfrowo, nieposiadające dostępu do komputera lub Internetu pracownicy tut. Ośrodka dzięki

urządzeniom otrzymanym w ramach projektu będą w stanie informować swoich podopiecznych o możliwości składania wniosków, a także udzielać pomocy w wypełnieniu dokumentów drogą elektroniczną.

7.8. „AVON kontra przemoc”

Miejski Ośrodek Pomocy społecznej w Nałęczowie w 2016 r. został nagrodzony w konkursie organizowanym przez Ogólnopolskie Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” w ramach współpracy z formą AVON w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie pod hasłem „AVON kontra przemoc”. Udział w konkursie wzięły gminy, aż z 13 województw. Organizatorzy konkursu podkreślili, że zgłoszenia konkursowe prezentowały bardzo wysoki poziom wskazując na zróżnicowanie formy działań i ofert pomocy dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Najważniejszym kryterium ocenionym przez jury była ocena dotychczasowych i zaplanowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Z całej Polski nagrodzono 10 gmin, w tym naszą Gminę.

Nagrodą było specjalistyczne szkolenie pt. „Dziecko w rodzinie z problemem przemocy- ofiara i świadek- aspekty prawne”, które odbyło się w dniu 15.11.2016 r. W szkoleniu wzięło udział 30 osób, prowadzone było przez specjalistę z Ogólnopolskiego Pogotowania „Niebieska Linia” w Warszawie.

7.9. „Ekonomia społeczna”

Dnia 10 listopada 2016 r. zawarto porozumienie do sieci współpracy utworzonej w ramach projektu pozakonkursowego RPO WL współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego pt. „Ekonomia społeczna - drogowskaz rozwoju społecznego”, które było realizowane do 31 grudnia 2018 r. Celem podjętej współpracy było kreowanie polityki regionalnej w obszarze ekonomii społecznej oraz budowanie rozwoju ekonomii społecznej i jej otoczenia w regionie. Udział w projekcie umożliwił tutaj Ośrodkowi bezpłatne skorzystanie ze spotkań konsultacyjnych, warsztatów oraz wizyt studyjnych, których celem było poznanie dobrych praktyk w organizacjach i jednostkach, realizujących swoje działania w oparciu o zasady, idee i cele ekonomii społecznej, w których tworzone są miejsca pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W zakresie działań na rzecz ekonomii społecznej oraz wspierania podmiotów ekonomii społecznej tutaj Ośrodek zawarł porozumienie o współpracy z Ośrodkiem Wsparcia Ekonomii Społecznej „Razem inicjatywy z obszaru ekonomii społecznej”. W ramach porozumienia tutaj Ośrodek zobowiązał się do propagowania inicjatyw mających na celu rozwój form ekonomii społecznej; wspieranie działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zawodowym, w szczególności osób długotrwale bezrobotnych oraz niepełnosprawnych; wspieranie lokalnych partnerstw z udziałem samorządu, organizacji pozarządowych oraz przedsiębiorców; przekazywanie Podmiotom Ekonomii Społecznej informacji na temat usług doradczych wspierających ich rozwój oraz wymianę informacji dotyczących możliwego wsparcia finansowego dla Podmiotów Ekonomii Społecznej. Ponadto Ośrodek zadeklarował chęć udziału w spotkaniach organizowanych przez podmioty działające na rzecz rozwoju rynku pracy i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

7.10. Projekty Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nałęczowie, Które czekają na rozstrzygnięcie

Ponadto w grudniu 2018 r. złożono 3 wnioski o dofinansowanie projektu w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020 w zakresie Osi Priorytetowych 9 – 12 RPO WL 2014-2020 – oś priorytetowa 11 Włączenie społeczne, Działanie 11.1 Aktywne włączenie:

Wniosek „Mobilne włączenie społeczne” - lider Fundacja Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich w Lublinie w partnerstwie z OPS w Nałęczowie, Urzędowie, Annopolu i Gościeradowie. W ramach projektu przewidziane są działania aktywnej integracji o charakterze społecznym (poradnictwo wielu specjalistów). Projekt w przypadku uzyskania dofinansowania będzie realizowany od 01.01.2021-31.12.2022 i będzie kontynuacją realizowanego w chwili obecnej projektu Mobilne specjalistyczne poradnictwo.

Dwa wnioski o dofinansowanie „Most do aktywnej przyszłości” i „Pomost do aktywnej przyszłości”. Liderem projektu jest Fundacja Synergium w Lublinie a partnerami Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie oraz Polska Fundacja Wspomagania Rozwoju Gospodarczego OIC Poland w Lublinie. Projekty zakładają przeszkolenie łącznie 80 osób z terenu naszej gminy. Po szkoleniach osoby będą odbywały staże zawodowe. Projekty zakładają wiele innych działań aktywizacyjnych i wspierających.

8. Działania na rzecz seniorów

Pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nałęczowie w roku 2018 podejmowali liczne działania mające na celu rozwijanie pasji, aktywizację kulturalną i społeczną, integrację osób starszych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i uzależnieniom.

Inicjatywą realizowaną w 2018r. z myślą o seniorach były warsztaty relaksacyjne, które odbyły się w Świetlicy Środowiskowej „Dziecięca Alternatywa” przy ul. Głęboznica 23a w Nałęczowie. Zasady tematyczne warsztatów dążyły do osiągnięcia równowagi organizmu w sferze fizycznej, psychicznej i duchowej przy utrzymaniu pełnej świadomości do poprawienia relacji i komunikacji między umysłem, a ciałem i zwrótnie między ciałem a umysłem. Odbywały się w każdą środę w okresie od listopada 2017 r. do 31 stycznia 2018 r. jednego dnia dla trzech grup około 6 osobowych. Zajęcia prowadzone były przez psychologa.

Systematycznie organizowane były również zajęcia edukacyjno – integracyjne, tj. 27 spotkań w ciągu roku, w których brało udział od 7 do 18 osób. Podczas warsztatów prowadzone były ćwiczenia usprawniające koncentrację uwagi oraz pamięć krótko – i długotrwałą. Seniorzy utrwalali „zasady pamięciowe”, uzupełniali testy, podczas których mieli okazję przekonać się na ile sprawna jest ich pamięć. Miały miejsce ćwiczenia operacji funkcji poznawczych tj. uwagi i koncentracji, spostrzegawczości wzrokowej i pamięci. Prowadzone były ćwiczenia integracyjne mające na celu zapoznanie uczestników z nowymi osobami, które dołączały do grupy. W ramach warsztatów zorganizowano kilka imprez okolicznościowych i rozrywkowych. Jednym z nich był wieczorek taneczny, którego główną atrakcją były tańce animacyjne. Całość oprawiona była nastrojową dekoracją tj. lampionami, kwiatami oraz pysznymi przekąskami.

Celem zwiększenia dostępności oferowanych dla seniorów spotkań, kolejną inicjatywą jaką były warsztaty Zdrowego stylu życia, zorganizowana była w Czesławicach, Drzewcach, Sadurkach oraz Nałęczowie. Odbyło się 16 spotkań po 2 godziny prowadzonych przez specjalistę psychologa / dietetyka. Zasady tematyczne warsztatów obejmowały m.in. kwestię diet i zasad zdrowego żywienia, dokonywania mądrych wyborów zakupowych, omówiono szkodliwe dodatki do żywności, psychologiczne aspekty związane z odżywianiem, sposoby kontrolowania apetytu. Przedstawiono krzywą cukrzycową oraz sposoby na naturalne regulowanie poziomu cukru we krwi. W czasie zajęć podjęty został również temat szeroko pojętej profilaktyki, która uwzględnia holistyczne podejście. Mówiono o odpowiednim doborze tłuszczów w diecie, roli wody i nawodnienia, ekologicznych metodach uprawy roślin. Poruszono temat dotyczący roli sportu w zdrowym stylu życia. Uczestnicy na każdym spotkaniu otrzymali materiały dot. tematu oraz propozycje przepisów.

Seniorzy mieli również możliwość skorzystania z warsztatów tanecznych zorganizowanych w byłym internacie przy ul. Spółdzielczej 17. Odbyło się 4 spotkania, w których wzięło udział od 19 do 24 osób. Warsztaty miały na celu wzmocnienie ekspresji twórczej osób starszych. Podczas spotkań przeprowadzano ćwiczenia wyrabiające poczucie świadomego ruchu, rozwinięcie płynności i estetyki ruchu oraz ćwiczenia rozwijające poczucie rytmu i wrażliwość muzyczną. Doskonalamo umiejętność świadomego rozluźniania i napinania mięśni ciała. Miały miejsce zabawy kształtujące zwinność, zręczność oraz zabawy wyrażające nastroje i uczucia. Przeprowadzono gry polegające na dokonywaniu obserwacji, a następnie ich odtwarzaniu tj. naśladowanie ruchem, głosem. Uczestnicy poznali krok podstawowy walca wiedeńskiego, walca angielskiego, tańca cha-cha-cha. Wszystkie zajęcia rozpoczynały się rozgrzewką przy muzyce, a kończyły ćwiczeniami rozciągającymi.

Organizowane były również zajęcia intergacyjno – ruchowe z elementami nordic walking - pięć dwugodzinnych spotkań. Miały one na celu przeciwdziałanie osamotnieniu wśród seniorów, wsparcie w problemach dnia codziennego, promowanie zdrowia. Prowadzone były pogadanki dotyczące problemów dnia codziennego, trudności w funkcjonowaniu i możliwości ich pokonywania. Zadbano również o aktywność fizyczną seniorów poprzez zajęcia na świeżym powietrzu poprawiających krążenie, działanie układu oddechowego, kondycję fizyczną i ogólne zdrowie. Uczestnicy poznali technikę nordic walking podczas spacerów po nałęczowskich wąwozach, lasach, Parku Zdrojowym.

Ponadto, w ramach Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 – 2020, projekt „Aktywny Senior w aktywnej Gminie” realizowanego przez tut. Ośrodek oraz Fundację Rozwoju Inicjatyw Obywatelskich w Lublinie zostały zorganizowane dwie wizyty studyjne, warsztaty rękodzieła, warsztaty teatralne oraz przeprowadzone cztery inicjatywy.

W dniu 13 czerwca 2018 r. odbyła się pierwsza wizyta studyjna do miejscowości Józefów, w której uczestniczyło 30 osób. Seniorzy w ramach wyjazdu zwiedzili w asyście przewodnika Rezerwat „Czartowe Pole” w Hamerni, Sanktuarium św. Stanisława w Górecku Kościelnym, aleję 600 letnich dębów, Kapliczkę „na wodzie”. Zorganizowane było również spotkanie z Burmistrzem Józefowa oraz wizyta w spółdzielni socjalnej. Uczestnicy mieli zapewniony obiad oraz kawę i szarlotkę w Karczmie nad Szumem.

Kolejny wyjazd miał miejsce 22 sierpnia 2018 r. Na wizytę do Sandomierza i Gościeradowa udało się 27 osób z terenu naszej gminy. Uczestnicy skorzystali z wycieczki meleksami po rynku i okolicach z przerwą na spacer po wąwozie Królowej Jadwigi. Mieli możliwość zwiedzić Bazylikę Katedralną, Podziemną Trasę Turystyczną oraz Bramę

Opatowską. Następnie udano się do Gościeradowa, gdzie zorganizowany był obiad wspólnie z uczestnikami Wigor Senior.

W dniu 5 września 2018 r. odbyła się pierwsza inicjatywa zaproponowana przez seniorów tj. gotowanie, w której wzięło udział 17 osób. Celem zajęć była edukacja uczestników w zakresie dbania o zdrowie i prawidłowego odżywiania ze szczególnym uwzględnieniem chorób i schorzeń najczęściej występujących w grupie wiekowej 60+. Dzięki obecności doświadczonego dietetyka, każdy senior miał możliwość skorzystać z indywidualnej rozmowy na temat własnego stylu życia, spożywanych posiłków, mógł uzyskać fachową poradę w zakresie zdrowego żywienia. Seniorzy mieli również możliwość wspólnie przygotować posiłek ze świeżych, pełnowartościowych produktów i możliwość jego konsumpcji. Zapoznali się z nowymi przepisami, co być może będzie dla nich inspiracją do zmiany nawyków żywieniowych sprzyjających zdrowiu. W ramach środków został sfinansowany zakup artykułów spożywczych niezbędnych do przygotowania potraw.

Podczas kilkudziesięciu godzin warsztatów z rękodzieła seniorzy mieli możliwość zmierzyć się z różnymi technikami tworzenia współczesnego rękodzieła metodą decoupage. Zajęcia teatralno – wokalne zorganizowane były w wymiarze 3 warsztatów, po 3 godziny. Cieszyły się one dużą popularnością wśród seniorów. Miały na celu rozwijanie pasji, wzmocnienie ekspresji twórczej, rozwijanie umiejętności dykcji i emisji głosu. Seniorzy mieli okazję do spotkań tanecznych, które są doskonałym czasem na kontakty towarzyskie, poprawienie kondycji fizycznej, wyzwolenie pozytywnej energii.

Drugą inicjatywą seniorów w ramach projektu był wyjazd do Teatru im. Juliusza Osterwy w Lublinie w dniu 10 listopada 2018 r. na sztukę „Pan Tadeusz – Ostatni Zajazd na Litwie”, w której uczestniczyło 27 osób. Uczestnicy podczas wspólnej podróży autokarem mieli możliwość wymiany doświadczeń związanych ze sztuką i kulturą. Wspólnie spędzony czas wpłynął na integrację i wymianę spostrzeżeń, nawiązanie nowych znajomości uczestników. W ramach programu został sfinansowany przejazd autokarem dla seniorów oraz bilety do teatru.

Spotkanie Andrzejkowe to trzecia inicjatywa seniorów, której celem była integracja i dobra zabawa. W imprezie zorganizowanej w Sali klubowej Hotelu „Przepióreczka w Nałęczowie wzięło udział 40 osób. Andrzejki były doskonałą okazją do spotkania tak licznej grupy seniorów, do wspólnych rozmów, a przede wszystkim wykazania się swoimi umiejętnościami w dziedzinie tańca. Miały miejsce, jak nakazuje tradycja, wróżby, konkursy wokalne oraz zabawy taneczne. W ramach programu sfinansowano seniorom przekąski i dania na imprezę.

Dnia 12 grudnia 2018 r. miała miejsce ostatnia inicjatywa tj. zorganizowane zostało spotkanie wigilijne dla grupy 20 seniorów w ciepłych wnętrzach Restauracji Przepióreczka w Nałęczowie. Harmonogram uroczystości był bogaty. Miały miejsce odczyty: Ewangelii św. Łukasza, opowieści o życiu Adama Mickiewicza, Fryderyka Chopina, wierszy o wigilii napisanych przez seniorów, opowieści „Skąd wywodzą się Szopki Bożonarodzeniowe” oraz opowieści własne seniorów dotyczące ciekawych wigilii. Odbyło się długie kolędowanie ze śpiewnikami przy akompaniamencie pianina. Dzięki spotkaniu seniorzy poczuli, że są częścią społeczności lokalnej.

Rozdział V

Analiza SWOT

Instytucje i organizacje realizujące zadania i działania mieszczące się w zakresie wspierania rodziny oraz inne pełniące funkcje wspierające:

Lp.	Nazwa i adres instytucji/ placówki	Rodzaj działalności
1.	Urząd Miejski w Nałęczowie ul. Lipowa 3	Wypłacanie dodatków mieszkaniowych i energetycznych, organizacja i finansowanie programów profilaktycznych i edukacyjnych w ramach gminnego programu przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii, dofinansowanie działalności klubów sportowych, współpraca ze Starostwem w zakresie utworzenia punktu nieodpłatnej pomocy prawnej dla mieszkańców Gminy
2.	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Nałęczowie, ul. Spółdzielcza 17 A	Praca socjalna, pomoc finansowa i rzeczowa, stypendia szkolne, dożywianie dzieci w szkołach i przedszkolach, udział w organizacji wypoczynku letniego w formie kolonii dla dzieci i młodzieży z ubogich rodzin, aktywizacja społeczno- zawodowa, wspieranie aktywności lokalnej, zapewnienie wsparcia w formie asystenta rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej, prowadzenie świetlicy środowiskowej „Dziecięca Alternatywa”, współpraca z instytucjami i organizacjami z poza terenu gminy zajmującymi się pomocą rodzinie, realizacja rządowego programu „Karta Dużej Rodziny” o zasięgu ogólnokrajowym, realizacja rządowego programu „Dobry Start” oraz ustawy „Za życiem”, przyznawanie i wypłata świadczeń rodzinnych, świadczenia 500+, stypendiów i zasiłków szkolnych, zasiłków pielęgnacyjnych i świadczeń pielęgnacyjnych, organizacja i finansowanie poradnictwa psychologicznego, prowadzenie grupy wsparcia dla osób doznających przemocy oraz grupy terapeutycznej dla osób uzależnionych od alkoholu, współpraca ze Starostwem Powiatowym w zakresie funkcjonowania punktu nieodpłatnej pomocy prawnej, obsługa administracyjna i techniczna Zespołu Interdyscyplinarnego w Nałęczowie, organizacja szkoleń dla przedstawicieli instytucji i członków Zespołu Interdyscyplinarnego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, podejmowanie czynności w ramach procedury „Niebieskie Karty”, udział w ogólnopolskich i lokalnych akcjach społecznych, prowadzenie kampanii informacyjnych, pozyskiwanie i dystrybucja żywności, sprzętu RTV i AGD, udział w Programie Operacyjnym Pomoc Żywnościowa 2014-2020.
3.	Gminna Komisja Rozwiązywania	Podejmowanie działań związanych z profilaktyką i

	Problemów Alkoholowych w Nałęczowie, ul. Spółdzielcza 17A	rozwiązywaniem problemów alkoholowych, kierowanie na leczenie odwykowe, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, podejmowanie czynności w ramach procedury „Niebieskie Karty”
4.	Zespół Interdyscyplinarny w Nałęczowie, ul. Spółdzielcza 17A	Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, integrowanie i koordynowanie działań wszystkich instytucji oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, wspieranie osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy w rodzinie, podejmowanie czynności w ramach procedury „Niebieskie Karty”
5.	Placówki oświatowe	Działalność edukacyjno-wychowawcza, wsparcie pedagogiczne dla rodziców i dzieci, organizowanie zajęć pozalekcyjnych, realizacja szkolnych programów profilaktycznych, edukacyjnych, wychowawczych, pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, uświadamianie rodzicom potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży, organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, podejmowanie czynności w ramach procedury „Niebieskie Karty”
6.	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Nałęczowie, ul. Kolejowa 7, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Vesalius” Kolonia Drzewce 18	Opieka i profilaktyka zdrowotna, podejmowanie czynności w ramach procedury „Niebieskie Karty”
7.	Nałęczowski Ośrodek Kultury	Organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży m.in. poprzez zajęcia plastyczne, teatralne, muzyczne i fotograficzne, realizacja projektów w obszarze kultury, udział w Ogólnopolskiej Akcji „Pomóż dzieciom przetrwać zimę”
8.	Posterunek Policji, ul. Kościuszki 5	Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i rodzinom na terenie gminy Nałęczów, podejmowanie czynności w ramach procedury „Niebieskie Karty”, przeciwdziałanie przestępczości i uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży, udział w zajęciach profilaktycznych w zakresie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży, prowadzenie różnorodnych działań w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa w środowisku, asysta pracownikom MOPS według potrzeb, podejmowanie niektórych działań w ramach procedury „Niebieskie Karty”
9.	Straż Miejska, ul. Lipowa 3	udział w zajęciach profilaktycznych w zakresie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży, prowadzenie różnorodnych działań w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa w środowisku lokalnym

10.	Grupa AA „Oaza”, ul. Lipowa 3	Wsparcie osób uzależnionych od alkoholu
11.	Nałęczowskie Stowarzyszenie Charytatywne Warsztat Terapii Zajęciowej, ul. Spółdzielcza 17 A	Wsparcie osób niepełnosprawnych
12.	Parafie z terenu gminy Nałęczów	Organizacja spotkań dla dzieci i młodzieży, wsparcie rzeczowe i duchowe osób potrzebujących, wsparcie w postaci paczek z Caritas Oddział w Nałęczowie
13.	Organizacje pozarządowe	Zagospodarowanie czasu wolnego oraz promowanie aktywności dzieci i młodzieży poprzez propagowanie działalności klubowej, sportowej, rekreacyjnej i kulturalnej
14.	Koła Gospodyń Wiejskich	Działalność aktywizacyjna środowiska lokalnego, organizacja czasu wolnego, udział w projektach, organizacja imprez okolicznościowych, pozyskiwanie sponsorów.

Każda gmina posiada zarówno silne jak i słabe strony. Silnymi stronami są te zasoby (ludzkie, materialne i niematerialne) oraz aspekty funkcjonowania, które pozytywnie wyróżniają ją na tle otoczenia. Z kolei słabe strony to brak lub niedostatek określonych zasobów, względnie aspekty funkcjonowania gminy, które ograniczają jej możliwości rozwojowe, przy czym wskazują tendencje do powtarzania się i nasilania.

W celu opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2019-2029 dokonano analizy SWOT (polega ona na posegregowaniu posiadanych informacji o danej sprawie na cztery grupy: słabe i mocne strony oraz szanse i zagrożenia) Programu. Szczegóły analizy przedstawiono w poniższej tabeli.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> – wiedza, kwalifikacje doświadczenie pracowników działających na rzecz rodziny – profesjonalna praca pracowników służb pomocy społecznej – posiadanie wiedzy nt. instytucji działających w obszarze wsparcia dziecka i rodziny – baza instytucji wspierających rodzinę (w szczególności: Policja, MOPS, GKRPA, świetlica, organizacje pozarządowe) – aktywna współpraca instytucji 	<ul style="list-style-type: none"> – niewielka ilość propozycji bezpłatnych zajęć dla dzieci i młodzieży – obciążenie pracowników MOPS dodatkowymi zadaniami wynikającymi z obowiązujących przepisów, – małe zaangażowanie organizacji pozarządowych do działań wspierających na rzecz rodzin – rosnące potrzeby w zakresie poradnictwa specjalistycznego, prawnego, psychologicznego,

<p>działających na rzecz rodziny</p> <ul style="list-style-type: none"> – wykwalifikowana i kompetentna kadra instytucji udzielających wsparcia rodzinom – dobre rozpoznanie środowiska lokalnego m.in. przez pracowników służb społecznych, pedagogów szkolnych i dzielnicowego – korzystne położenie Gminy dla osób podejmujących zatrudnienie w okolicznych miastach – realizacja programów profilaktycznych finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego i zasobów krajowych, – realizacja przez MOPS rządowych programów – różnorodne formy wsparcia w ofercie MOPS – zatrudnienie asystenta rodziny – funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie – powołanie grup roboczych realizujących indywidualny plan pomocy rodzinom dotkniętym przemocą domową – ułatwiony dostęp do poradnictwa specjalistycznego – dostępność usług opiekuńczych świadczonych rodzinom – funkcjonowanie placówek oświatowych na terenie gminy – funkcjonowanie placówek Ochrony Zdrowia na terenie gminy – prowadzenie świetlicy środowiskowej „Dziecięca Alternatywa” 	<p>rodzinnego, wsparcia środowiskowego</p> <ul style="list-style-type: none"> – ograniczona liczba miejsc w przedszkolach, brak żłobka – niewystarczająca liczba mieszkań socjalnych i komunalnych – bezradność rodziców w sprawach opiekuńczo – wychowawczych – rozpad związków (rozwoły, separacje, wyjazdy za granicę) – mała liczba jednostek specjalistycznego poradnictwa
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> – pozyskiwanie środków zewnętrznych celem przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu – podnoszenie kwalifikacji przez 	<ul style="list-style-type: none"> – wzrost kosztów utrzymania rodziny – rozszerzenie zjawisk patologicznych (przemoc, narkomania, alkoholizm, uzależnienia)

<p>asystenta rodziny i pracowników socjalnych</p> <ul style="list-style-type: none"> - edukacja rodziców, w szczególności przez treningi umiejętności rodzicielskich, radzenia sobie ze stresem, agresją, bezradnością, zarządzaniem budżetem domowym - wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodzinę - wzrost świadomości dotyczący wiedzy na temat wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodziny, - wzrost świadomości i umiejętności korzystania przez rodziny z różnych form wsparcia	<ul style="list-style-type: none"> - zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo –wychowawczych przez rodziców - niespójne przepisy prawne
--	---

Rozdział VI

Założenia strategiczne (misja, cele i programy działań GSRPS)

Misja:

Zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu mieszkańców Gminy Nałęczów poprzez wyrównywanie szans do rozwoju oraz kształtowanie i wzmacnianie potencjału społeczności lokalnej, z uwzględnieniem istotnych uwarunkowań lokalnych.

Cel główny jest odpowiedzią na pytanie, jaki jest oczekiwany efekt końcowy realizacji Strategii; ma charakter długoterminowy, jego osiągnięcie jest możliwe poprzez realizację pojedynczego działania. Cel główny powinien być odpowiedni do zidentyfikowanych potrzeb, tzn. dotyczyć modyfikacji lub zniwelowania niekorzystnego zjawiska, sytuacji niepożądaney, a jednocześnie utrzymania albo dalszego ulepszenia aktualnej sytuacji ocenianej, jako pozytywna. Stosując się do powyższych wymogów cel główny określono następująco:

Cel główny:

Podniesienie jakości i efektywności usług społecznych w Gminie Nałęczów do 2029 roku

Cele strategiczne:

- 1. Zintegrowany system wsparcia i opieki nad dzieckiem oraz rodziną**
- 2. Budowa systemu wsparcia seniorów i osób z niepełnosprawnością**
- 3. Przeciwdziałanie dysfunkcjom**

Cele będą realizowane poprzez cele operacyjne i zawarte w nich działania, mające przywrócić rodzinie prawidłowe funkcjonowanie w sferze opiekuńczo – wychowawczej oraz pełnienia prawidłowych ról społecznych. Praca z rodziną będzie połączona z jej własną aktywnością. Istotną kwestią jest wsparcie rodziny na etapie pojawienia się problemów oraz eliminowania sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić rodzinę naturalną. W przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej – stworzenie możliwości powrotu do rodziny naturalnej.

Cel strategiczny nr 1

Zintegrowany system wsparcia i opieki nad dzieckiem oraz rodziną**Kierunek działania: Wspieranie systemu wsparcia i opieki dziecka, młodzieży i rodziny**

Cel operacyjny nr 1

Wspieranie rodzin poprzez działania na rzecz dzieci i młodzieży

<u>Działanie</u>	<u>Wskaźniki</u>	<u>Realizatorzy</u>
Prowadzenie świetlicy środowiskowej	- liczba świetlic - liczba dzieci uczęszczających do świetlicy	- MOPS
Organizacja wycieczek dzieci i młodzieży (kolonie, półkolonie, ferie)	- liczba zorganizowanych form wycieczek	- MOPS
pomoc materialna rodzinom z dziećmi udzielona przez dział świadczeń rodzinnych	- liczba udzielonych świadczeń - liczba rodzin objętych wsparciem	- MOPS
Realizacja programów profilaktycznych, edukacyjnych i terapeutycznych dla dzieci i młodzieży	- liczba programów - ilość dzieci w nich uczestniczących	- placówki oświatowe
Podnoszenie świadomości rodziców/ opiekunów prawnych w zakresie potrzeby edukacyjnych dzieci i młodzieży	- liczba działań podnoszących świadomość rodziców/ opiekunów prawnych - ilość uczestników	- placówki oświatowe
Zapewnienie dostępu do opieki przedszkolnej	- liczba placówek/ punktów przedszkolnych - liczba miejsc w tych placówkach	- placówki oświatowe
Prowadzenie zajęć pozalekcyjnych, wyrównawczych	- liczba i rodzaj oferowanych zajęć - ilość osób w nich uczestniczących	- placówki oświatowe
organizowanie grup wsparcia, grup samopomocowych dla rodziców borykających się z problemami wychowawczymi i opiekuńczymi	- liczba zorganizowanych grup - liczba osób objętych działaniem	- placówki oświatowe - MOPS
Organizacja czasu wolnego	- liczba działań i ich rodzaj	- NOK - Biblioteka Miejska

Cel operacyjny nr 2

Udzielenie wsparcia materialnego rodzinom

<u>Działania</u>	<u>Wskaźniki</u>	<u>Realizatorzy</u>
Udzielenie świadczeń z pomocy społecznej w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb rodziny w ramach dostępnych rozwiązań prawnych	- ilość rodzin z dziećmi korzystających ze świadczeń - rodzaj świadczeń, ich liczba i wartość	- MOPS
Realizacja innych form wsparcia materialnego dla rodzin w ramach dostępnych rozwiązań prawnych	- ilość rodzin z dziećmi korzystających ze świadczeń - rodzaj świadczeń, ich liczba i wartość	- MOPS - Urząd Miejski
Objęcie rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej pomocą w formie produktów żywnościowych	- liczba programów i inicjatyw - ilość osób objętych pomocą - liczba paczek żywnościowych	- MOPS - placówki oświatowe
Cel operacyjny nr 3		
<u>Świadczenie poradnictwa dla rodzin przeżywających trudności, organizacja działań wspierających</u>		
<u>Działania</u>	<u>Wskaźniki</u>	<u>Realizatorzy</u>
Zapewnienie poradnictwa indywidualnego	- rodzaj poradnictwa i liczba udzielonych porad	- MOPS - GKRPA - ZI - Urząd Miejski
Zapewnienie poradnictwa grupowego	- rodzaj poradnictwa	- MOPS - GKRPA - ZI - Urząd Miejski - placówki oświatowe
Organizacja i inicjowanie grup wsparcia i grup samopomocowych oraz innych działań wspierających	- rodzaj i liczba działań	- MOPS - GKRPA - placówki oświatowe - ZI
Cel operacyjny nr 4		
<u>Ograniczenie kierowania dzieci do pieczy zastępczej</u>		
<u>Działania</u>	<u>Wskaźniki</u>	<u>Realizatorzy</u>
Dostosowanie asystentury rodzinnej do potrzeb rodzin zgodnie z obowiązującymi standardami	- liczba asystentów rodziny - liczba rodzin objętych asystenturą rodzinną, w tym na wniosek Sądu, w tym z rodzin, których dzieci przebywają w pieczy zastępczej - liczba dzieci objętych asystenturą - liczba dzieci kierowanych z rodziny naturalnej do pieczy zastępczej - koszt sprawowania asystentury - liczba rodzin wspierających - liczba rodzin objętych pomocą rodziny wspierającej	- MOPS

Świadczenie pracy socjalnej dla rodzin z dziećmi przeżywających trudności	- liczba rodzin z dziećmi objętych pracą socjalną - ilość osób w tych rodzinach	- MOPS
Współdziałanie i współpraca osób i podmiotów na rzecz rodziny w kryzysie, w tym w celu poprawy obiegu informacji, lepszego wykorzystania istniejących instrumentów, zwiększenia skuteczności oddziaływania	- liczba posiedzeń okresowej oceny sytuacji dziecka w których uczestniczyli pracownicy Ośrodka - liczba wniosków o wgląd w sytuację dziecka - liczba wydanych opinii dotyczących rodzin - liczba prowadzonych nadzorów z Sądu Rejonowego w rodzinach z dziećmi	- MOPS - placówki oświatowe - Sąd Rejonowy - GKRPA - ZI
Ponoszenie kosztów utrzymania dzieci z terenu gminy w pieczy zastępczej	- ilość dzieci w pieczy zastępczej - koszt poniesiony na ich utrzymanie	- MOPS

Cel operacyjny nr 5

Monitorowanie sytuacji rodzin z dziećmi, promocja i popularyzacja rozwiązań wspierających prawidłowe funkcjonowanie rodzin

<u>Działanie</u>	<u>Wskaźniki</u>	<u>Realizatorzy</u>
Opracowanie i upowszechnianie informatorów drukowanych i elektronicznych mających na celu zwiększenie dostępności do informacji o realizowanych formach wsparcia dla rodzin przeżywających trudności	- liczba opracowanych informatorów - liczba rozprowadzonych informatorów wśród społeczności lokalnej	- MOPS - GKRPA - ZI
Organizowanie i udział w szkoleniach i konferencjach mających na celu wzrost kwalifikacji, umiejętności i kompetencji realizatorów	- liczba konferencji i szkoleń w których brali udział realizatorzy - ilość uczestników biorących w nich udział	- MOPS - Urząd Miejski - placówki oświatowe - GKRPA - ZI
Honorowanie i popularyzowanie praktyk przyjaznych rodzinie, poprawiające warunki funkcjonowania rodziny	- liczba wydarzeń promujących przyjazne praktyki - liczba przyznanych nagród i wyróżnień	- MOPS - Urząd Miejski - ZI w Nałęczowie - GKRPA - placówki oświatowe

Cel strategiczny nr 2

Budowa systemu wsparcia seniorów i osób z niepełnosprawnością

Kierunek działania: Doskonalenie systemu wsparcia seniorów i osób z niepełnosprawnością z wykorzystaniem innowacyjnych

narzędzi		
Cel operacyjny nr 1		
<u>Zapewnienie dostępu do usług i systemu wsparcia dla seniorów i osób z niepełnosprawnością</u>		
<u>Działanie</u>	<u>Wskaźniki</u>	<u>Realizatorzy</u>
Zapewnienie usług opiekuńczych dla osób starszych i osób z niepełnosprawnością w miejscu zamieszkania	- rodzaj usług - liczba osób objętych usługami opiekuńczymi - liczba świadczonych godzin - wartość świadczeń	- MOPS
Pomoc w zapewnieniu opieki nad osobami starszymi i osobami z niepełnosprawnością w placówkach zapewniających całodobową opiekę	- ilość osób skierowanych do domów pomocy społecznej - ilość osób przebywających w domach pomocy społecznej - wysokość ponoszonej odpłatności przez gminę	- MOPS
Utworzenie Centrum Informacji Senioralnej	- ilość obsługiwanych osób - liczba i rodzaj oferowanych usług informacyjnych i doradczych	- MOPS
Wsparcie finansowe osób z niepełnosprawnością	- ilość osób korzystających ze świadczeń finansowych realizowanych przez MOPS dedykowanych dla osób z niepełnosprawnością - rodzaj świadczeń z uwzględnieniem liczby świadczeń - wartość przyznanych świadczeń	- MOPS
Realizacja projektu „Nałęczowska Akademia Seniora”	- liczba uczestników projektu - liczba osób niepełnosprawnych	- MOPS
Realizacja projektu pn. „System Obsługi Wsparcia finansowanego ze środków PFRON”	- liczba udzielonych informacji przy użyciu terminali mobilnych	- MOPS
Cel operacyjny nr 2		
<u>Poprawa warunków zmierzających do utrzymania aktywności seniorów i osób z niepełnosprawnością</u>		
<u>Działanie</u>	<u>Wskaźniki</u>	<u>Realizatorzy</u>
Rozwój usług z obszaru aktywizacji, edukacji, kultury, rekreacji i wypoczynku dedykowanych seniorom o osobom z niepełnosprawnością	- rodzaj usług i ich liczba - ilość uczestników korzystających z usług - liczba podmiotów realizujących usługi	- MOPS - Urząd Miejski - NOK - Biblioteka Miejska - organizacje pozarządowe
Oferowanie programów profilaktycznych i promocji zdrowia skierowanych do seniorów i osób z	- liczba realizowanych programów	- MOPS - służba zdrowia - organizacje

niepełnosprawnością		pozarządowe - NOK
Promocja wiedzy dotycząca procesów starzenia się, niepełnosprawności, utrzymania dobrej kondycji psychofizycznej, popularyzacja wiedzy o potrzebach osób starszych i osób z niepełnosprawnością, uwrażliwienie innych pokoleń na te potrzeby	- liczba zorganizowanych szkoleń, konferencji, kampanii społecznych - liczba podmiotów propagujących rozwój wolontariatu na rzecz osób starszych i osób z niepełnosprawnością - liczba wolontariuszy	- MOPS - placówki oświatowe
Realizacja w obiektach użyteczności publicznej i przestrzeni publicznej rozwiązań związanych z niepełnosprawnością	- liczba obiektów i przestrzeni publicznych przystosowanych do rozwiązań dla osób z niepełnosprawnością - liczba inwestycji mających na celu stworzenie miejsc pozbawionych barier architektonicznych - ilość osób, którym przyznano dofinansowania na usunięcie barier architektonicznych i jego łączna wartość	- Urząd Miejski - MOPS - NOK - Biblioteka - placówki oświatowe - służba zdrowia
Upowszechnianie ofert pracy oraz projektów mających na celu aktywizację zawodową osób z niepełnosprawnością	- liczba informacji upowszechnionych na tablicy ogłoszeń i stronie internetowej	- MOPS
Wsparcie kształcenia integracyjnego w przedszkolach i szkołach	- rodzaj wsparcia dzieci z niepełnosprawnością - ilość dzieci, którym udzielono wsparcia	- placówki oświatowe

Cel strategiczny nr 3

Przeciwdziałanie dysfunkcjom

Kierunek działania: Przeciwdziałanie przemocy rodzinie, uzależnieniom, bezdomności i bezrobocia oraz redukcja ich skutków, wsparcie osób i ich rodzin z zaburzeniami psychicznymi

Cel operacyjny nr 1

Intensyfikacja działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

<u>Działanie</u>	<u>Wskaźniki</u>	<u>Realizatorzy</u>
Profilaktyka przeciw występowaniu zjawiska przemocy w rodzinie poprzez wdrażanie różnorodnych form przeciwdziałania przemocy	- liczba zrealizowanych działań i ich rodzaj - liczba podmiotów realizujących te działania	- MOPS - placówki służby zdrowia - samorząd gminny - placówki oświatowe

Cel operacyjny nr 2

Zwiększenie skuteczności ochrony i wsparcia rodzin z problemem przemocy

<u>Działanie</u>	<u>Wskaźniki</u>	<u>Realizatorzy</u>
Zwiększenie udziału przedstawicieli innych niż pomoc społeczna i Policja instytucji w pracach grup roboczych i tworzenia kompleksowych planów pomocy	- liczba podmiotów biorących udział w posiedzeniach grup roboczych - liczba posiedzeń grup roboczych w których brały udział inne podmioty	- ZI
Monitorowanie skali zjawiska w rodzinie	- liczba Niebieskich Kart z podziałem na instytucje wszczynającą procedurę - liczba utworzonych grup roboczych - liczba posiedzeń grup roboczych - liczba prowadzonych procedur - liczba zakończonych procedur, w tym z uwagi na brak zasadności prowadzonych działań, w tym z uwagi na ustanie przemocy i realizację planu pomocy	- ZI
Zapewnienie poradnictwa specjalistycznego dla rodzin doświadczających przemocy	- rodzaj poradnictwa - ilość osób korzystających	- MOPS - ZI
Zapewnienie wsparcia finansowego i niefinansowego dla rodzin dotkniętych zjawiskiem przemocy	- liczba i rodzaj udzielonych świadczeń finansowych - liczba osób umieszczonych w ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy	- MOPS
Zwiększenie poziomu kompetencji i oddziaływań przedstawicieli instytucji z terenu gminy mających na celu przeciwdziałanie dysfunkjom	- liczba zorganizowanych szkoleń, warsztatów, konferencji i innych form przez podmioty z terenu gminy - liczba szkoleń z zakresu tematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w których uczestniczyła kadra zatrudniona w podmiotach z terenu gminy - ilość osób w nich uczestniczących	- MOPS - Policja - placówki oświatowe - GKRPA - ZI
Podnoszenie świadomości w zakresie przeciwdziałania dysfunkjom	- liczba pogadank, debat społecznych dotyczących zjawiska przemocy - liczba opracowanych informatorów - liczba przekazanych informatorów	- MOPS - placówki oświatowe

Cel operacyjny nr 3**Profilaktyka i wsparcie rodzin z obszaru uzależnień**

<u>Działanie</u>	<u>Wskaźniki</u>	<u>Realizatorzy</u>
Programy profilaktyczne, działania realizowane w placówkach oświatowych	- liczba i rodzaj podmiotów realizujących takie programy, działania - rodzaj działań i programów	- placówki oświatowe
Zapewnienie specjalistycznego poradnictwa dla rodzin z problemem uzależnienia	- rodzaj i liczba udzielonych porad	- GKRPA - Urząd Miejski
Zapewnienie wsparcia dla rodzin poprzez funkcjonowanie GKRPA	- liczba wniosków o leczenie - liczba prowadzonych spraw - liczba posiedzeń z uwzględnieniem	- GKRPA - Urząd Miejski - ZI

	podziału na zespoły - liczba opinii biegłych - liczba wniosków do Sądu o zobowiązanie do leczenia	- MOPS
Cel operacyjny nr 4		
<u>Zapobieganie bezdomności i reintegracja osób bezdomnych</u>		
<u>Działanie</u>	<u>Wskaźniki</u>	<u>Realizatorzy</u>
Zapewnienie miejsca w placówkach wsparcia	- liczba zawartych porozumień - ilość osób którym udzielono schronienia - wartość udzielonych świadczeń	- MOPS
Zapewnienie przez gminę mieszkań socjalnych i komunalnych	- liczba mieszkań z zasobów gminy - ilość osób, którym przydzielono mieszkanie - ilość osób oczekujących na przydzielenie mieszkania	- Urząd Miejski
Współpraca ze służbami na rzecz przeciwdziałania bezdomności	- liczba podmiotów współpracujących - rodzaj podjętych działań	- MOPS - UM
Cel operacyjny nr 5		
<u>Wsparcie osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin</u>		
<u>Działanie</u>	<u>Wskaźniki</u>	<u>Realizatorzy</u>
Promocja zdrowia psychicznego	- liczba kampanii i akcji informacyjnych	- służba zdrowia - MOPS
Poprawa dostępności do poradnictwa i pomocy psychologicznej dla osób zagrożonych kryzysem psychicznym	- liczba udzielonych porad i ich rodzaj	- służba zdrowia - MOPS
Współpraca z podmiotami mająca na celu zapewnienie wsparcia osobom z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzinom	- liczba podmiotów współpracujących - rodzaj podjętych działań	- służba zdrowia - MOPS
Cel operacyjny nr 6		
<u>Wsparcie osób bezrobotnych w wyjściu z trudnej sytuacji życiowej</u>		
<u>Działanie</u>	<u>Wskaźniki</u>	<u>Realizatorzy</u>
Udzielanie świadczeń finansowych i niefinansowych osobom o których mowa w ustawie o pomocy społecznej z powodu bezrobocia	- ilość osób objętych pomocą - liczba świadczeń - wartość świadczeń z podziałem na ich rodzaj	- MOPS
Prowadzenie pracy socjalnej zmierzającej do wyjścia z bezrobocia	- ilość rodzin objętych pracą socjalną - ilość osób w tych rodzinach	- MOPS
Tworzenie projektów i programów mających na celu przeciwdziałanie i niwelowanie skutków bezrobocia oraz aktywizację osób bezrobotnych i pozostających bez pracy	- liczba projektów i programów - ilość osób biorących w nich udział	- MOPS - UM

Współpraca i współdziałanie w poprawie przepływu informacji i budowanie rozwiązań na rzecz wzrostu aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych i pozostających bez zatrudnienia	- liczba podmiotów współpracujących - liczba i rodzaj podejmowanych działań	- MOPS - UM
---	--	----------------

Rozdział VII

Monitoring i ewaluacja

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nałęczów będzie wdrażana w latach 2019-2029. Realizatorami zadań strategicznych są wszelkie podmioty do tego uprawnione, których działania wpisują się w wyznaczone cele. Strategia to z założenia dokument elastyczny, a więc podlegający okresowej weryfikacji, a w wyniku tejże ewentualnej modyfikacji. Zmiany w zapisach Strategii dotyczą jej części operacyjnej, a konieczność ich wprowadzenia identyfikuje się na podstawie monitoringu.

Monitoring polega na systematycznym gromadzeniu i analizowaniu zebranych informacji na temat już zrealizowanych, a także będących w realizacji projektów, a jego celem jest zapewnienie zgodności wdrażanych działań z wcześniejszymi założeniami; pozwala też stwierdzić, czy podjęte działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą pożądane efekty. Monitorowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi podstawowy warunek jej należytego wdrożenia. Z uwagi na to **corocznie sporządzany będzie przez zespół raport monitorujący** dotyczący realizacji celów oraz kierunków działań. Raport ten sporządzany będzie do końca maja za rok poprzedni i przedkładany Burmistrzowi Gminy Nałęczów a następnie Radzie Miejskiej.

Ewaluacja ma na celu uzyskanie informacji, czy osiągnięto zakładane rezultaty oraz czy pozwoliły one i w jakim stopniu na realizację celów strategii.

Cele ewaluacji to:

- 1) doskonalenie działań podejmowanych w ramach strategii;
- 2) informacja o efektach wdrażania strategii oraz uzyskanie odpowiedzi na pytania związane z jej realizacją;
- 3) pogłębienie odpowiedzialności za wdrażanie strategii wśród wszystkich zainteresowanych jej funkcjonowaniem i efektami.

Kryterium ewaluacji:

Ewaluacja będzie prowadzona według kryterium adekwatności, trwałości oraz użyteczności.

Zebrane informacje w ramach monitoringu odpowiedzą na pytania czy i do jakiego stopnia cele strategii są odpowiednie do zmieniających się potrzeb i priorytetów na poziomie Gminy.

Każde kryterium może być mierzone w różny sposób, co oznacza, że może posiadać różne miary jego wartości (wskaźniki). Na potrzeby ewaluacji i monitoringu przyjęte zostaną wskaźniki zaplanowane w strategii.

Rozdział VIII

Ramy finansowe Strategii

Zadania zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Nałęczów na lata 2019-2029 będą finansowane z następujących źródeł:

- 1) Źródła krajowe – środki rządowe, środki samorządowe, środki własne podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii, sponsorów i innych,
- 2) Źródła zewnętrzne – środki pochodzące z Unii Europejskiej, środki pochodzące z krajów europejskich, niewchodzących w skład UE.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Krzysztof Muciek

